

S. FACULTATIS

THEOLOGICÆ COLONIENSIS

SAPIENTISSIMUM

JUDICIUM

PRO DOCTRINA

PERILLUSTRIS

D. HENRICI DENYS,

S. THEOLOGICÆ LICENTIATI LOVANIENSIS,
IN SEMINARIO LEODIENSI PROFESSORIS,

NECNON

IN ECCL. LEODIEN. CANONICI THEOLOGI ;

ADVERSUS

Ineptias , cavillationes , aberrationes & imposturas Do-
ctoris FRANCISCI MARTIN , in Libello cui
titulus : *Refutatio Justificationis* &c.

VINDICATUM.

Per CHRISTIANUM AB IRENDÆL Theologum.

MARIANOPOLI ,

Apud Hæredes JOANNIS SCHAGHTENBERGH.

DCCL.

2. FACULTAS

THEOLOGICA COLONIENSIS

SAACIENSIS

UDICUM

PRO DOCTRINA

FACULTATIS

D. HENRICI DENYS

THEOLOGICAE LICENTIAT-LICENTIAT

IN SEMINARIO THEOLOGICO PROFESSORIS

RECTORIS

IN ECCL. THEOLOGICA CANONICI THEOLOG

ADVERSUS

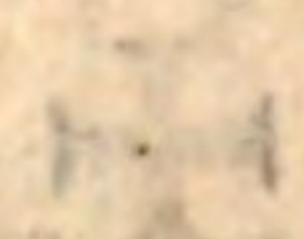
THEOLOGICAE LICENTIAT-LICENTIAT

THEOLOGICAE LICENTIAT-LICENTIAT

THEOLOGICAE LICENTIAT-LICENTIAT

VINDICANT

THEOLOGICAE LICENTIAT-LICENTIAT

MARIANOPOLIS

THEOLOGICAE LICENTIAT-LICENTIAT

DOCTOR

P R Æ F A T I O.

Libellum Doctoris MARTIN adversus *Justificationem*,
ut idem barbarè scribit, ut latinè dicam, adversus
Vindicias doctrinæ Perillustis Domini DENYS,
refutatione dignum sapientes quidam viri non judicabant,
utpote partum hominis confidentis quidem, sed qui ma-
jori cum animositate quàm judicio scribit, & *magnâ peragit
sedulitate nihil*. Accedit quòd clarissimus Leodiensis Theo-
logi Vindex omnes MARTINI cavillationes ita contriverit,
aut certè occupaverit, ut Lector cordatus earum insulsi-
tatem statim detegere possit, si Vindicias cum Refutatione
conferre dignetur.

Aliis tamen aliud placuit consilium. Cùm enim MAR-
TINUS atrocissimas calumnias in Viros meritis, & pietate
illustres incredibili audaciâ evomat, metuendum censuerunt,
ne quæ earum, tametsi absonarum, vestigia Lectorum
quorundam animis inhærerent, studendum proinde eas
penitùs confringere. Præcipuè autem tolerari non poterat
modus ille impudentissimus quo S. Facultatem Theologi-
cam Coloniensem toto Orbe Christiano celeberrimam indig-
nissimè traducebat *audaculus Doctor*, ut ait Pedellus Co-
loniensis, eò quòd Judicium ejus pro doctrina Perillustis
D. DENYS, tametsi sapientissimum, gravissimum, æquissi-
mum, concoquere non posset.

Visum est igitur viri proterviam breviter & validè retundere.
Quapropter primùm ejus petulantia in Sacram Facultatem
Coloniensem reprimetur, ac vindicabitur forma Judicii, quod
A ista

P R Æ F A T I O.

ista Facultas pro doctrina Theologi Leodiensis protulit. Deinde ejus in plurimos alios viros insignes gravissima convitia coarguentur. Postmodum verò quæ scripta sunt de portentosis vitiis censurarum utrique Facultati Lovanienfi & Duacensi affictarum, asserentur.

Hæc probasse, multum jam in causa processisse est. Si enim solidas habuisset rationes, quibus censuræ Colonienfis articulis responderet, quorsum hæc ineptè negaret? Cur ad tot convitia confugeret? Verumtamen, ne ullo pacto jactitare audeat, doctrinam suam refutari non potuisse, ut solent ejusmodi Scriptores: hinc placuit breviter ea ipsius argumenta refellere quæ aliquid difficultatis circa doctrinam continere videbuntur; omissis tamen interdum minutiis, quarum absurditas ipsi Lectori sese ultrò ingerit, & quæ vel idcirco prætermittendæ fuerunt, ne refutando aliquid ponderis istiusmodi quisquiliis tribueretur. Verum hæc ipsa quæ dicemus cordatus Lector judicabit satis superque esse ad confutandum librum omni cæteroquin responsione indignum.

S. FACULTATIS

THEOLOGICÆ COLONIENSIS

SAPIENTISSIMUM

JUDICIUM

PRO DOCTRINA

PERILLUSTRIS D. HENRICI DENYS &c.

VINDICATUM.

CAPUT I.

Martini in S. Facultatem Theol. Coloniensem petulantia retunditur; vindicaturque legitima forma Judicij quod pro doctrina Perillustris D.

DENYS protulit eadem Facultas.

CUM Sacræ Facultatis Theol. Coloniensis æquissimum pro doctrina Perillustris D. DENYS judicium ægerri-
mè ferret MARTINUS, mirum quàm petulanter in ejus
auctores insurgat. Malignè fingit pag. 11. quòd Sere-
nissimi Electoris mentem exsecuti non fuerint; item quòd
censura non fuerit concepta unanimi Facultatis consensu, nec debita forma ac
solemnitas in ea exactè servata. Addit eà benignitate, ipsos Perillustri
viro favisse, quæ hæreticorum pariter placitis impendi posset. Pag.
verò 16. ipsos ut risu & indignatione dignos depingit his verbis: *quid
hoc ad rem? . . . risumne aut indignationem tenere vales, benevole Lector,
dum sic in re seria & sacratissima declinant viri graves, Sacerdotes, S. Theo-
logiæ Doctores & Professores Regentes. Et pag. 32. velut nugivendulos?
Quas nugas & nanias nobis vendunt Doctores isti!* Taceo plurima quæ
variis in locis libelli sui eadem proterviâ in ipsos conjicit. Verùm hæc

ipſa quàm petulantia ſint, nemo non videt. Hæc enim blaterat Doct̃or privatus, homo obſcurus, eruditionis admodum exiguæ, in Sacram Facultatem Theol. Lovaniensis Parentem, & non in Imperio tantum Romano, ſed toto etiam orbe celeberrimam, in multos utique Doctores, quibus ipſe comparatus, vix nanus eſt inter gigantes. Libet primum breviter oſtendere quàm à vero aliena ſint facta quæ adſtruit: & quidem Doctores Colonienſes mentem Sereniſſimi Principis exſecutos fuiſſe, teſtantur ejuſdem litteræ ad eandem Facultatem datæ Bonnâ 20. Julii 1700. Sic porro ſe habent. *Ecce iterum bella inter Theologos Leodienses (in cauſa Theſeos RR.PP.Minimorum à RR.PP. Jeſuitis delatæ ad S.S.C.E.) quæ cum puritatem doctrinæ nobis adeo commendatam reſpiciant, non dubitantes quin eadem ſinceritate & ſoliditate quâ nuper, (nempe dum Judicium de doctrina D. DENYS protulit S. Facultas) ſuper Theſibus hic accluſis aperturi, optatumque ſinem quibuſcumque diſſentionibus ac ſcandalis allaturi ſitis, non ſine encomio nominis veſtri, quod venerabitur deinceps tota Provincia Metropolitana auctoritati noſtræ ſubjecta: Nos hiſce diſcuſſionem, earundem auctoritate noſtrâ Metropolitanâ, vobis Clementiſſimè committimus, & volumus, ut abſque ſtudio partium, invocatâ divini Numinis ope, rem tam arduam, moræque impatientem, zelo vobis digno maturare conemini, dum viciffim in quibuſcumque occaſionibus ea noſtræ in vos clementiæ ſigna propalabimus, ex quibus univerſi perſpiciant addictum vobis animum noſtrum, & benevolentiam ac gratiam quâ vos jugiter proſequi non deſinemus.*

Viden ut ipſorum in nupero Judicio ſinceritatem & ſoliditatem in exſequendis nempe mandatis ſuis patenter agnoſcat Sereniſſimus Elector? Prætereà tantisne encomiis Theologos Colonienſes efferret, ſi mentem ipſius in priore Judicio non fuiſſent exſecuti? an fortè Sereniſſimi Principis mentem meliùs novit MARTINUS, quàm ipſe Princeps?

Unanimem Facultatis in Judicio ſuo conſenſum, ac debitam ejus formam ſic teſtantur Pedelli litteræ juſſu Facultatis ſcriptæ, & infra inferendæ, quæ planè conſonant iis quæ Theologi Leodiensis Defenſor narrat, ut ſuperfluum ſit quidquam addere.

Demum circa benignitatem quam in eximiis Doct̃oribus Colonienſibus MARTINUS carpit, notandum, eam ſolam in ipſis fuiſſe benignitatem quam inſpirabat charitas, quam juſtitia poſtulabat. Viri ſiquidem docti & pii ſcripta non in pejorem ſenſum malignè detorque, ſed benigniùs interpretari ſuggerit charitas, quæ non cogitat malum. At ſi ille ipſe benignior ſenſus, ſit verus Auctoris ſenſus, tum
verò

verò id iustitiæ est. Hujusmodi benignitatem in eximiis Magistris suis agnoscit Pedellus, quæ certè Perillustri D. DENYS summoperè honorifica est, cùm iustitiæ penitus innixa fuerit, ut disertè idem asserit.

Cæterum non reperietur vir sanæ mentis qui, si octodecim annis [ut Perillustri D. DENYS] Theologiam tradiderit, tantâ sui-ipsius fiduciâ teneatur, ut nil in suis scriptis occurrere posse speret, quod in benigniorem sensum debeat accipi : & si quis aliter de se sentiat, nã ille quisquis sit, aut stultus, aut vanissimus habendus est. Quod sanè non difficulter sanctorum Patrum testimoniis confirmaretur, si opus foret.

Verum æquissimam benignitatem Theologorum Colonienfium ad ipsa hæreticorum placita extendere, quid aliud quàm atrocem calumniam celeberrimæ Facultati infligere est ? Enimverò appositè hîc proferemus quæ aliàs de Universitate Colonienfi testatus est R. P. Everardus Billick, Carmelitarum per inferiorem Germaniam Provincialis : *Ea est enim, inquit, Universitatis hujus [Colonienfis] in Religione ac Fide Christianâ perpetua constantia, quæ in nullius gratiam à vero deflecti possit ; ea pietas ac studium tale, quòd suspicionem aliquam de se sinistram non admittat.*

Supervacaneum est pluribus talia MARTINI convitia reprimere, quando ejus proterviam acriter & validè coarguit Pedellus S. Facultatis Theol. Colonienfis, epistolâ objurgatoriâ quam hîc inserimus.

ADMODUM REVERENDE, ET EXIMIE
DOMINE DOCTOR MARTIN,

SACRA Facultas Theologica Colonienfis, eamque sapientissimi viri eximii Magistri nostri autoritate & consilio regentes, viderunt ac demirati sunt tuam unius privati hominis, uti præfers, Lovaniensis Doctoris protervam audaciam, quâ dictæ Facultatis Colonienfis, autoritate Archiepiscopali 17. Novembris 1699. emanatam censuram in *Refutatione Justificationis* à te Lovanii prælo mandata, sparsim imprudente, an impudente calamo ac typo calumniari non erubuiisti ; & quidem pag. 11. Quasi verò censura Facultatis Theologicæ Colonienfis, ab intentione Serenissimi ac Reverendissimi Archiepiscopi Principis Electoris Domini nostri declinaret : Quasi absque reflexione ad censuras sacrarum Facultatum Lovaniensis & Duacenæ expedita : Quasi nimis in favorem pargis benigna : Quasi non concordî & unanimi S. Facultatis Colonien-

" sis voto ac suffragiis prodierit: & quod longè impudentissimum, &
 " intolerabile est, in illa tua *Refutatione*, futili, eximios Magistros no-
 " stros S. Facultatem Theologicam regentes, pag. 16. *risu aut indig-*
 " *natione dignos*, pag. 27. *Colonienses more suo involutè loquentes*, pag. 32.
 " *nugarum & naniarum venditores, conjecturarum inanum compilatores*,
 " pag. 36. *hallucinatores*, pag. 37. *multum errantes*, convitioso tuo ca-
 " lamo ac prælo pungere, & traducere palam, calumniosè ausus
 " fuisti.

" Reflectere te in obliquis tuis in censuram Coloniensem re-
 " flexionibus oportuisset, quâ cum Facultate, necnon in qua Uni-
 " versitate negotium temerè susceperis, singulari, ut apparet, ad
 " hoc composito ingenio, audaculus Doctor! An non Lovaniensis
 " nostræ Coloniensis filia est? Quòd si ergo tu te Lovaniensis fi-
 " lium seu Doctorem agnoscis; En! ut in Universitatem & Facul-
 " tatem Lovaniensis vestræ parentem, luxuriante tuo calamo insur-
 " rexisti, discolæ instar sobolis meritò plectendus. Si privatus Facul-
 " tatis nostræ Doctor, vel unico absurdo epitheto censuram Faculta-
 " tis vestræ Lovaniensis pungere aut interpretari præsumeret, facilis
 " esset modus insolentiam talem compescendi. Quòd si Facultas
 " vestra in te talia dissimulet, noverit utique illa genium tuum cor-
 " rectionis, & reverentiæ debitæ minùs capacem.

" Expedita quidem erat Facultas Theologica Coloniensis ad
 " quolibet punctatim, scommatum in petulante tua illa *Refutatione*
 " cruciatorum articulos respondere: verumtamen quoniam eâ illibatâ
 " & publicâ quaquaversum celebris sacra Facultas Coloniensis floret
 " famâ, quòd absque lascivientium & infrunitorum Scriptorum rixis
 " & contentionibus mutuis, sive sordidâ calamo ac prælo alios lace-
 " rantium tincturâ, intra omnis sapidæ doctrinæ alveum, Theologi-
 " cæ Scholæ convenientem, gravi se modestiâ hætenus semper con-
 " tinuerit: idcirco exorbitanti tuo calamo condolere potius, & ma-
 " lum in bono vincere maluit, quàm authoritatis suæ vel umbrâ, te
 " privatum ac exorbitantem Doctorem premere, nedum suppressere.

" Quoniam tamen in illâ proprio sensu & ausu tibi arrogatâ atque
 " usurpatâ *Refutatione* tuâ, calumniosas inerubescentiæ tuæ scintillas,
 " citra tamen ullius incendii metum, palam exsufflare reveritus haud
 " quaquam fuisti; eapropter mihi infranominato, Universitatis ac S.
 " Facultatis Coloniensis Pedello, Notario Apostolico, authoritate sa-
 " cræ Facultatis nostræ tuos illos cavillorum igniculos ut extingue-
 " rem, atque præsentè spongiâ calumnias à te Sacræ Facultati Colo-
 " niensi

nienſi conatu equidem tuo inefficace aſperſas abſtergerem, ſeriò demandatum fuit : cui juffioni morem gerere omninò par eſt.

Brevi itaque ſic habeto : præliminariter imprimis ab eximiis Magiſtris noſtris S. Facultatem Theologicam conſilio & authoritate regentibus, te interrogare juffus fui: Quo authore, Cenſuræ Colonienſis ſubcenſorem agere occeperis? etenim Cenſura Colonienſis juffu & authoritate Sereniſſimi noſtri à Sacro Concilio emanavit: quam tu voluntariè ſubcenſurando tuoſte ingeniolo, utopicam quandam gloriolam aucupari voluiſſe videris, qualem is, qui Dianæ Ephēſinæ fanum ſubjectâ quondam pyrâ incendere adorſus fuit. Et fanè, ſi cenſurarum authoritate & commiſſione publicâ emanatarum ſubcenſurationes, cujuſmodi illa tua eſt, privato cuilibet Doctori permiſſæ forent: ecquis cenſurarum temerariarum foret finis? demetenda itaque præcox illa tua Cenſuræ Colonienſis ſubcenſuratio vel in herba erat, ne in lolium excreſceret. Hinc Cenſura Colonienſis non improbo prælo, & ineptæ interpretationi, ſed ſanctiſſimæ Sedis irrefragabili oraculo reſervata, & offe-
renda erat, quemadmodum oblatam credere fas eſt.

Doctores adhæc Colonienſes in cenſura illa ſua, à Sereniſſimi & Reverendiſſimi Archiepiſcopi Principis Electoris Domini noſtri Clementiſſimi intentione declinaſſe, quod ſcribis; in hoc manifeſtæ falſitatis convinceris, ex altè-memoratæ Electoralis Serenitatis Suæ ad S. Facultatem Colonienſem dato reſcripto ſub die 20. Julii anni adhuc labentis, pro cujus copia tibi facienda, S. Facultas noſtra te proriſus dedignatur.

Quòd prætereà Cenſuram Colonienſem abſque reflexione ad cenſuras Lovaniſem & Duacenam, emanafſe conquereris; frivolum eſt. Tum quòd utriuſque hujus Facultatis cenſuræ, earum-
que examen, aut cum illis concordia S. Facultati Colonienſi à Sereniſſimo noſtro quàm minimè commiſſa eſſent, ſed examen dumtaxat articulorum, eorumque cum manuſcriptis correſpondentia ac ſubſiſtentia: in quam rem fideliter, ſedulò ac ſincerè Eximii Magiſtri noſtri Colonienſes incubuère: Tum quòd minimè S. Facultatem Colonienſem decebat ad Facultates illas reſpicere, quarum & reſpectivè parens & ſenior, primiceriâ authoritate uſquehuc adeò ſubſiſtit, ut reſponſa ſua, ſeipſâ, reflexione quorumcumque ſemotâ, edere valeat.

Dicis porro, à Theologis Colonienſibus dictum: *doctrinam excerptam benigniùs ab Authore explicari poſſe.* Ita eſt. In Syndica-

" tu siquidem verborum à Viro docto & sapiente prolatorum be-
 " nigniùs loquendum , & ab Authore benigniùs locutum fuisse
 " judicandum est. Oportebat itaque Facultatem Coloniensem in
 " personam Professoris Theologi , ejusdemque verba , dictata &
 " scripta , illorumque sensum , benignam esse , & simul in causa
 " censuræ sibi commissæ justam.

" At fodes ! Quid dum de benignitate Theologorum Colo-
 " nienfium loqueris , subgarris : *id etiam Theologos Colonienses de*
 " *hæreticorum placitis dicere potuisse ?* En pseudo-Inquisitorem hæ-
 " reticæ pravitatis ! an putas in causa hæresis Doctores Coloni-
 " es benignos hæreticorum fautores fore ? aut ignorare censes ,
 " Doctores Colonienses hæreticum hominem , & quoad personam
 " hæresi imbutam , & quoad causam hæresis , omni benignitate Ec-
 " clesiæ , ejusdemque Doctorum destituendum esse ? Ecqualis ergo
 " tua illa hæc interlusio ! sanæ vel insanæ mentis ?

" Abs te percunctor insuper , eximie D. Doctor MARTIN , an
 " non ipse tu te verbis tuis condemnas , quibus initio pag. 11. Justi-
 " ficatorem judicasti ? *Tu enim ipse aut falleris , aut fallis* , quando ob-
 " nubilato cerebro tibi tuo persuades , *censuram nostram Coloniensem*
 " *unanimes Facultatis nostræ consensu conceptam non fuisse , non nemine re-*
 " *fragante , non debitam formam ac solemnitatem in eâ exactè servatam.*
 " Quibus tuis verbis quàm falsum dicas , Censura Coloniensis Sere-
 " nissimo ac Reverendissimo Archiepiscopo Principi Electori Nostro
 " omni reverentiâ submissâ , ubi ejus copiam supplex impetraveris ,
 " & superciliosus Doctor rectè legeris , ipsis suis terminis te manife-
 " stè redarguet.

" Inquisivit etiam S. Facultas Coloniensis *in unum illum de Facul-*
 " *tate sua* , cujus ibidem meministi , ex cujus litteris Coloniâ datis ,
 " tibi que communicatis , tamquam scipione , sed arundineo nite-
 " ris : cujus tu quidem nomen premis , sed is seipsum coram Fa-
 " cultate Coloniensi in novissima Congregatione pro electione D.
 " Decani manifestum facere debuit. Est autem *unus ille de Facul-*
 " *tate nostra* cum extraneis clam correspondens in hac causa , *ex illo-*
 " *rum Societate* , qui [verba tua sunt , eximie Doctor MARTIN ,
 " *Refutationis tuæ pag. 12.*] *occupationi Præsidentie & Lectionum Theo-*
 " *logicarum Seminarij Leodiensis* , per Patres Societatis patrocinari vi-
 " dentur.

" Quòd si normam ac formam à S. Facultate Coloniensi in cen-
 " sura sua ferenda observatam , ad tuam , & *unius illius de Facultate*
 " Colo-

Colonienſi correfpondentis apertam confuſionem, aves intelligere: eam juſſu Facultatis noſtræ diſertè tibi reſcribo. Articulis & manuſcriptis præſentis quæſtionis autoritate Archiepiſcopali Sacro Concilio Theologico Colonienſi pro danda cenſura ſua tranſmiſſis plures ea primùm privatim Doctores datâ operâ jam examinârunt; ex tunc authoritate publicâ Domini Decani ſacrum Concilium convocatum, à quo quatuor ex eodem Magiſtri, duo quidem Eccleſiaſtici, alii verò duo Regulares deputati, qui ſeriò juxta Clementiſſimam intentionem Sereniſſimi, examinatis examinandis S. Facultati publicam relationem in ſcriptis facerent, quorum relatione Conciliariter ponderatâ, in cenſuram ſuam 17. Novembris, uti ſupradictum, unanimi conſenſu abiit, refragante nemine, eamque in debita & conſueta forma expediri decrevit. Viden quàm generoſè & rectè S. Facultas Colonienſis in ferenda ſua cenſura proceſſerit?

Neque hîc illud prætereundum, quòd è duobus Doctoribus Regularibus à S. Concilio Colonienſi, uti præfertur, condeputatis unus fuerit ille tuus cum extraneis clam S. Facultate in hoc negotio litteris ſuis correfpondens, cujus tu epistolæ extractum *Refutationi* tuæ inſeruiſti, haud alio fine, quam ut ex illa Cenſuram Colonienſem non concorditer, neque prout oportebat editam ostenderes: ſed correfpondens ille epistolâ ſuâ & veritati grave vulnus inſiſxit, & propriæ confuſioni ſcripſit. Dum enim in hæc formalia ſcribit: *no- luerunt*, ſcilicet Doctores Colonienſes, *ſuum explicitiûs de doctrina ſenſum aperire*, veritatem lancinat. Probet enim in qua Congregatione Doctores Colonienſes de aperiendo doctrinæ ſenſu hoc recuſarint. Illud ore animisquæ unis dicent omnes, & ſedulò & ſincere in commiſſionem à Sereniſſimo ſibi factam, mentem ſuam atque ſtadium ſe adjeciſſe, ſicque & non aliter à Facultate concluſum. Propriæ etiam confuſioni ſcribit correfpondens, quando ſcripſit Doctores Colonienſes, è quorum numero ipſe erat, non proceſſiſſe *prout oportebat*: aut enim ille correfpondens ad articulos & dictata illa examinanda condeputatus rectè & benè officio ſibi à Facultate Colonienſi delato & à ſe acceptato functus fuit, aut malè & perperam? ſi rectè & benè, ergo fallit, à Facultate aliter quàm oportebat proceſſum ſcribens. Sin malè & perperam, culpæ & confuſioni ſuæ ſcripſit.

Pro coronide, cætera ex calumniola tua *Refutatione* ſuper-extracta in S. Facultatem Colonienſem incondita convitia & inſulſa

" scommata crudè admodùm eructata, Laudata Facultas generoso
 " animo, velut caninos allatratus ridet & rejicit, sequens aureum il-
 " lud Regii Vatis psal. 36. v. 1. monitum: *Noli emulari in malig-*
 " *nantibus, neque zelaveris facientes iniquitatem.* Insolentiae autem tuae
 " purgationem ad resipiscentiam & cautelam deinceps tuam prae-
 " rari tibi jussit per me, ut si Sacram Scripturam doces, discas & doceas
 " ea facere & scribere, quae reverentiam & modestiam sapiunt; ne
 " dum protervus Subcensor & declamator alios hallucinari exclamas
 " ipse gravius pergas hallucinari. Vale, & disce sapere ad sobrie-
 " tatem. Ita scribere jussus sum. Admodùm Reverendae & Eximiae
 " Dominationis suae aliàs officiosissimus PETRUS THEODORUS HIL-
 " DEN, Universitatis & Facultatis Theologicae Colonienfis Pedel-
 " lus, Notarius Apostolicus. Coloniae 16. Decemb. 1700.

Conspicimus in hac epistola omnem examinis ac deliberationis
 rationem, omnemque judicii formam quam observaverunt sapien-
 tissimi Colonienfes. Majorem nemo integritatem, prudentiam,
 aequitatem in censurae cujuscumque negotio unquam vidit. Quapropter
 tantò iniquior in sapientissimam Facultatem MARTINUS, &
 tantò acriùs à Pedello eum corripì decuit. Neque primum viri
 petulantia ac procacitas objurgationibus locum praebet. Ipsum
 Augustinum tam indignis exceperat modis in Thesibus suis, ut
 Congregatio S. Officii demandarit MARTINI increpari proter-
 viam. Compertum Lovanii est quo pacto objurgatus fuerit ab ip-
 sa Facultate Theologica Lovanienfi eo quòd Steyartium suum cæ-
 teroqui Patronum in disputatione publica inimicè repraesentasset,
 erectâ cervice, palpebrâ deciduâ, ore patenti, dentibus porrectis
 &c. Quid ergo mirum, si, ut par est, excipiatur vir iste petu-
 lantissimus? Quapropter nemo succenseat, si in hujus libri decur-
 su de ipso loquamur, ut promeretur. Hoc ipsum itidem dictum
 volumus de Censoribus istis Lovanienfibus. Postquam emisserant
 primam censuram longè foedissimam, Professoris Discipuli quantâ
 potuere modestiâ ipsis ob oculos posuerunt, quàm iniquè exhibita
 fuisset ejus doctrina, & quantoperè censurâ immunes esse deberent
 ejus sententiae. Hanc Discipulorum epistolam viderunt Censores
 isti, & nihilominus novam ausi sunt proferre censuram in eundem
 Professore, ac declarare, se priori resolutioni suae insistere, quis
 existimet ultra parcendum tam iniquis censoribus? Quid porro
 tantâ iniquitate dignum videri possit.

C A P U T I I.

Diluitur atrocissima Martini Calumnia in Theologos Lovanienses.

Indignissimum est, inquit Philo, si quis parentes honore non prosequatur: fera siquidem pro accepto beneficio norunt gratiam reponere. Quod profecto non de iis tantum parentibus qui nos genuerunt, sed de iis etiam à quibus scientias, bonos mores, virtutes christianas edocti fuimus intelligendum est. Hæc enim alia quædam vita sunt, naturali certè vitâ nobilior: adeout hujusmodi parentes debito honore non prosequi, ingratum sit, injustum, impium. Hujus immemor præcepti MARTINUS, in eximios Magistros & Præceptores suos Lovanienses petulanter insurgens non erubescit fingere se periculosa ab ipsis hausisse dogmata. Hanc illis post innumera beneficia rependit gratiam, hæc illius in ipsos æquitas est, hæc pietas.

Quid ab hoc homine erga cæteros expectes, qui tam indignè parentes suos excipiat? Et verò de multis Theologis Lovaniensibus, Doctoribus, Licentiatis &c. breviter sed impudentissimè notare non dubitat *Testimonia Lovaniensium* (pro perillustri D. DENIS) esse illorum dumtaxat qui non diffitebuntur sese Jansenismi, Rigorismi & novitatum suspicionibus apud Belgii, seu Mechliniensis Provinciae Episcopos laborare. Et pag. 41. de Perillustri D. DENIS, aliisque Symmisticis ipsius [iisdem haud dubiè Lovaniensibus] adstruit vehementem & publicam fuisse suspensionem, eos esse de numero illorum, quos ALEXANDER Papa publica tranquillitatis perturbatores, subdolos interpretatores, & filios iniquitatis appellat, ac à via salutis errantes, & pestifera contagionis reliquias: nec erubescit variis in locis eos adducere in suspensionem hæreticorum dogmatum Calvinii. O plectendam audaciam! Enimverò tam horrenda & incredibilis est hæc postrema calumnia, ut eam proposuisse, refutasse sit, & ex ipsa pateat, quale monstrum alma Mater Lovaniensis in sinu suo foveat, dum MARTINUM fovet. Verùm in illis ipsis quæ de Jansenismi suspitione affingis, calumniaris, MARTINE, prorsus id ipsi diffitebuntur; & nisi memores essent Oraculi Sacri: *Ne respondeas stulto secundum stultitiam suam*, scripto publico denuntiarent contumeliosum te esse, nedum in ipsos sed etiam in Reverendissimos Episcopos, quos prævaricatores constituis divinarum legum de temerariis judiciis, suspicionibusque vitandis, sicut & Pontificii vio-

latores Decreti, quo INNOCENTIUS XII. ipsis nominatim injunxit : *Ne ullâ ratione quemquam vagâ istâ accusatione, & invidioso nomine Jansenismi traduci aut nuncupari sinerent, nisi primò suspectum esse legitime constiterit aliquam ex his propositionibus [damnatis] docuisse &c.* Ubi MARTINE tua in S. Sedem reverentia? quando aut ubi coram Tribunali Legitimo id constitit de tot eximiis eruditissimisque Theologis? Enimvero projectæ eum impudentiæ esse oportet qui hujusmodi calumnias recantare audeat postquam Eximius D. Hennebel in Urbe, in ipso Christiani orbis Theatro eas ita contrivit ut desiderari ultra nihil quidquam possit, postquam utique Româ applaudente adversarium suum proprio ipsius mucrone confixit, ut toti Belgio compertissimum est. Vociferabatur iste, ut nunc MARTINUS Jansenistis scatere Belgium, quin & articulos protulerat quos ab istis Jansenistis doceri contendebat. Conditionem accepit Eximius Hennebel, vel unum proferret in Belgio qui quempiam ex articulis istis doceret aut docuisset. Harere illico adversarius, tergiversari, retrocedere, ille verò instare, urgere etiam atque etiam. Quin & Eminentissimi Cardinales aiebant hoc ab ipso præstandum cum proposuisset conditionem. Frustrâ. Ne vel unum unquam protulit. Tum verò D. Hennebel articulos proposuit adversarii sui articulis oppositos. Fessus est ille oppositos. Mox Eximius Hennebel acrius urfit ut vel unum è Belgio Theologum proferret qui articulis istis qui ipsius articulis oppositi erant, nollet subscribere. Sed rursus in casum, nec ullum enim nominare potuit. Itaque ipse D. Hennebel articulos istos adversarii articulis oppositos obtulit præcipuis è Theologis, quorum causam Romæ agebat, ut iis subscriberent. Hoc pacto Roma Calumniam Luce meridiana clariùs agnovit.

Quid? quod ab eo tempore Sacra Congregatio S. Officii Romæ & Illustrissimi ejus Internuntii Bruxellis totis viribus ad istam Jansenismi Calumniam comprimendam extirpandamque connisi sunt. Quorsum hæc omnia dissimulat MARTINUS ut intolerabili impudentiâ in Lovanienses Theologos, in Perillustrem D. DENYS conjiciat profligatam toties Sycophantiam? atque ipsam profecto abundè evertit solennis declaratio ab eodem Eximio Doctore Hennebel Lovaniensium istorum nomine coram Sede Apostolica, seu Eminentissimis Cardinalibus Sanctæ Romanæ & universalis Inquisitionis generalibus Inquisitoribus oblata die 10. Septembris 1700 & coram iisdem relata die 22. ejusdem. Juvat hîc eam inferere.

EMINENTISSIMI AC RMI. DOMINI,

EXponit humillimè *Joannes Libertus Hennebel*, Academiae Lo-
 vaniensis Doctor, quòd cùm innotuerit post exhibitum nu-
 per coram Eminentiis Vestris Memoriale ad procurandam Bel-
 gicarum Ecclesiarum pacem, esse, tum in Urbe, tum in Bel-
 gio, qui ampliorem aliquam & expressiorem doctrinae nostrae de-
 clarationem desiderent; quod & significant quorundam scripta
 contra idem Memoriale non ita pridem sparsa: Visum fuit Bel-
 gis Theologis, quorum hic partes agit Orator, illorum etiam
 desiderio ac voluntati obsequi, utpote qui non tantum Sedi
 Apostolicae, sed & omni poscenti illos rationem de ea quae in
 ipsis est Fide & Doctrina satisfacere parati sunt. Quare aper-
 tam hanc circa controversias in Belgio agitas, mentis suae de-
 clarationem coram Sede Apostolica emittunt, exemplum secuti
 Facultatis Theologicae Lovaniensis, quae anno 1677. per suos
 Deputatos eidem S. Sedi articulos Scholae suae de rebus tunc
 controversis reverenter exhibuit, ejusque Judicio humillimè
 subjecit.

Ac primum ut constet de eorum obedientia ac reverentia erga
 S. Sedem iterum obedienter ac reverenter sese subjiciunt consti-
 tutionibus & Decretis Apostolicis summorum Pontificum PII. V.
 GREGORII. XIII. URBANI. VIII. INNOCENTII
 X. ALEXANDRI VII. INNOCENTII XI. ALE-
 XANDRI VIII. omnesque ac singulas propositiones in iis
 damnatas, prout eas Apostolica Sedes damnat, rejiciunt pariter
 ac damnant.

Secundò. Pari obedientia & veneratione recipiunt decretum
 Smi. D. INNOCENTII XII. die 28. Januarii 1694. in for-
 mularii negotio editum uti & breve die 6. Februarii ejusdem an-
 ni, & alterum die 24. Novembris 1696. ad Episcopos Belgii
 missa, quae ad extinguenda jam pridem excitata inter Theologos
 diffidia sapientissimè Sua Sanctitas scripsit, & singulari cura obser-
 vari voluit.

Tertiò. Siquando ad jurandum formularium ALEXANDRI
 VII. eos adigi contingat, jurabunt illud juxta modum & nor-
 mam Brevibus illis praescriptam nimirum *sincerè absque ulla dis-*
inctione, restrictione, seu expositione, damnando quinque propositiones ex

libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba vix se ferunt, prout sensum illum damnarunt summi Pontifices, damnatumque haberi voluerunt à Christi fidelibus.

In materia de auxiliis profitentur, cum schola sanctorum Augustini & Thomæ, gratiam Christi per se efficacem, in hoc statu naturæ lapsæ ad singulos actus pios esse necessariam. Secundò prædestinationem electorum, tam ad gloriam, quàm ad gratiam, esse ante prævisa merita, prorsusque gratuitam. Tertiò in conciliatione ejusdem gratiæ cum libero arbitrio sentiunt cum prædicta schola aliisque Theologis gratiæ per se efficacis ac prædestinationis gratuitæ defensoribus. Unde ultrò, & in eodem cum Goneto, Contensonio, aliisque Thomistis sensu, admittunt quinque articulos Discipulorum S. Augustini, primùm Alexandro VII. ac deinde Alexandro VIII. summis Pontificibus exhibitos, in quibus ejusmodi doctrina juxta ejusdem scholæ, eorundemque Theologorum placita, clarè ac dilucidè explicatur.

Eandem PP. Dominicanorum doctrinam quatuor hisce articulis à Rmo. P. Thyrso Gonzales Societatis Jesu Generali expressam.

Primò Patres Dominicani gratiam efficacem ponunt in prædeterminatione Physica essentialiter connexa cum consensu.

Secundò Dicti Patres expresse asserunt cum gratia componi, quod voluntas maneat libera libertate indifferentiæ ad oppositum.

Tertiò Dicunt quoque voluntatem simul cum prædeterminatione ad actum salutarem, habere potentiam proximam ad oppositum.

Quartò Si ex sua gratia physicè prædeterminante judicarent sequi ever- sionem libertatis indifferentiæ, eam omninò negarent.

Hanc, inquam, doctrinam sanam & Catholicam juxta Thomistarum sensum agnoscunt, prout eandem sanam & Catholicam profitetur Rmus. Pater Thyrsus Tomo 4. select. disp. pag. 304 disput. XI. de statu naturæ puræ §. 69.

In materia de pœnitentiâ sequuntur sensum, doctrinam & Instructiones Sti Caroli Borromei ad confessarios, quas Instructiones Smus. D. N. INNOCENTIUS XII. non ita pridem typis in Urbe mandari per Eminentissimum Cardinalem Carpegna suæ sanctitatis Vicarium, & Confessariis omnibus impensè commendarì præcepit.

His consonam censent, quam tradit Rmus. Cardinalis de Aguirre piæ memoriæ in suis dissertationibus 8. & 10. in Concilia & Hispa-

Hispaniæ, separatim editis in Belgio, summaque cum approbatione ubique receptis. Unde cum illo *inherentes*, ut ipse loquitur, non modo Conciliis, Canonibus & Patribus, non solum gravissimis Cardinalibus, Episcopis & Theologis horum temporum, sed etiam rationi manifeste fundata in doctrina fidei, & experimento frequenti, dicunt, maxime oportere, ut gravium peccatorum rei, præsertim relapsi, antequam confiteantur, vel ut minimum antequam absolvantur, præmittant aliquanto tempore, juxta numerum & gravitatem scelerum, fructus dignos pœnitentiæ exterioris interiorisque, licet longè breviores, quam peccatis eorum respondeant juxta canones sacros

Licet enim Deus potestate absolutâ aut providentiâ singulari vel miseratione magnâ, possit hominem, gravium scelerum reum, subito ad ingentem contritionem movere efficaciter & perfectè ad se convertere; nihilominus juxta cursum ordinarium, ea insignia & præstantissima dona non largitur subito, sed gradatim, ac mediâ impetratione factâ per opera pœnalia.

Tandem quod Sacramentorum administrationem attinet, illa, ut jubet Breve Apostolicum, datum 24. 9bris 1696. donec aliquid specialius à S. Sede Apostolica decernatur juxta sanctiones Canonicas, statuta Conciliorum, & praxim Ecclesiæ, administrabunt, habitâ casuum, atque eorum circumstantiarum ratione.

Si quibus interim alia doctrina vel praxis ea in re magis placeat, observabunt circa illud, quod circa se observari postulant, decretum INNOCENTII XI. qui in virtute sanctæ obedientiæ præcipit, ut ab injuriosis contentionibus Doctores scholastici aut alii quicumque imposterum se abstineant, & ut paci & charitati consulatur, tam in libris imprimendis ac manuscriptis, quam in Thesibus, disputationibus, ac prædicationibus, caveant ab omni censurâ & notâ, nec non à quibuscumque conviciis contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec à S. Sede recognita, super iisdem propositionibus judicium proferatur.

Sigillum confessionis inviolabile esse credunt, ac semper crediderunt, itaut nec verbo, nec signo, nec alio quovis modo, liceat Confessario prodere peccatorem.

Nec admittunt licitum esse prodere peccatoris complicem, sive hic justè sive injustè in confessione revelatus fuerit.

Scientia quoque ex confessione acquisita minimè utendum putant, quando ea uti vetant nonnulla incommoda, qualia esse possunt indirecta peccatoris vel confessionis revelatio, vel revelatio

tionis periculum , pœnitentis gravamen , periculum ne Sacra-
 mentum fiat odiosum.
 Similiter neque à Confessario peccati complex inquirendus est,
 neque ab ipso pœnitente revelandus , nisi in casibus quos passim
 Theologi excipiunt.
 Postremò palàm profitentur , se omni quâ par est veneratio-
 ne ac obedientiâ , recipere quidquid hætenus ab Apostolica
 Sede in prædictis materiis decisum est , proindeque rejicere se
 omnem in rebus moralibus laxitatem , rigorem , novitatem ,
 juxta Decreta à Sede Apostolica hisce de rebus jam edita , &
 si quæ deinceps edentur , pari veneratione atque obedientiâ ea se
 recepturos pollicentur.
 Hac autem declaratione coram S. Sede exhibita , confidunt
 eidem satisfactum esse ; ideoque juxta Breve Apostolicum da-
 tum 6. Februarii 1694. sub humili correctione putant.
 Primò. Neminem è Belgis Theologis , qui huic declarationi
 subscripserit , posse deinceps vagâ illâ accusatione , & invidioso
 nomine Jansenismi , Rigorismi , Novitatis , aut alio simili tra-
 duci , aut nuncupari , nisi prius suspectum esse legitimè con-
 stiterit , aliquam è quinque Propositionibus Jansenianis , aut
 aliam à Sede Apostolica de rigore , novitate , vel aliter con-
 demnatam tenuisse , aut docuisse.
 Secundò. Neminem simili pretextu posse repelli ab officiis,
 muniis , beneficiis , gradibus , concionibus habendis , vel aliâ
 quâcumque functione Ecclesiastica , nisi servato Juris ordine , eam
 pœnam , quæ viris alioquin Catholicis gravissima est , comme-
 ruisse probatum fuerit.
 Si quis hætenus simili prætextu , non servato Juris ordine ,
 repulsus fuerit , eum deinceps , hac declaratione factâ , admitti
 debere.
 Demum prædicti Belgæ Theologi doctrinæ in hac declaratio-
 ne contentæ , quam sacris Litteris , Traditioni , & Ecclesiæ sen-
 sui consonam esse credunt , pergent insistere , donec errare se
 per Sedem Apostolicam edocti fuerint. Cui propterea humil-
 limè supplicant , ut si qua in re à veritate aberrant , eos tanquam
 obedientiæ filios , Matrem ac Magistram Ecclesiarum omnium
 audire , ejusque Judicio sese subjicere paratissimos , corrigere ,
 ac docere non gravetur.
 Hætenus Theologi illi per Deputatum suum.

Et erit aliquis tam nullius pudoris ut eos in *suspicionem Jansenismi, Rigorismi & novitatum* adducere audeat, ut audet Doctor MARTINUS, nisi fortè statuere placeat nulli declarationi, adeoque nec huic clarissimæ, & prorsus sinceræ adhibendam esse fidem: quæ summa foret impudentia. Nam, ut Gregorius Magnus lib. 5. epist. 15. & 16 ait: *si credi fideliter confitenti despicitur, cunctorum in dubium fides adducitur.* Propterea nullus ambigit, infidelitatem esse fidem fidelibus non habere. Nam veraciter confitenti non credere, non est hæresim purgare, sed facere. Et rursus: quorum dum confessionem quidam despiciunt, veræ fidei contradicere videntur: nam cum oris confessionem fieri clamet Apostolus ad salutem qui rectæ professioni credere non consentit in eo quod alium improbat, se accusat.

Neque hîc prætermittendum est emolumentum quod ex eadem declaratione ad Perillustrem D. DENYS redit. Diu est quòd Pater Sabran, unà cum suis asseclis, conatur ipsi inurere notam Jansenismi &c. Ecce tibi argumentum quo penitus conterantur istiusmodi imposturæ. Suam S. Sedi Doctrinam exposuere Theologi Lovanienses, ut diximus, nec in eâ carpendum quidquam reperit Apostolica Sedes. Eidem declarationi planè subscribit Reverendus admodum D. DENYS, nec aliam profitetur doctrinam, quàm Lovanienses isti. Igitur nec P. Sabran, nec Doctor MARTIN, neque alius quisquam, sine ingenti temeritate & S. Sedis contemptu, ipsum adducere potest in suspicionem Jansenismi, Rigorismi, aut Novitatum.

CAPUT III.

Martini in Theologos Leodienses protervia coercetur.

IN varios Leodienses Theologos varia conjicit MARTINUS.

I. Inprimis inter quatuor Approbatores Refutationis brevis à D. DENYS editæ, negat ullum fuisse legitima censurandi auctoritate munitum.

Quantoperè aberret, vel ex eo liquet quòd Perillustris D. DESCHELL, & Reverendus admodum D. Decanus LE BEAU, tunc temporis essent Examinatores Synodales: omnibus verò, solisque Examinatoribus Synodalibus, auctoritatem istam Leodii competere, Lippis & Tonforibus notum est. Nec immeritò eundem

librum approbarunt RR. PP. HENRICUS A S. IGNATIO, Vic. Provincialis Carmelitarum, & PHILIPPUS VERDIN, Minimorum Provincialis, quamvis neuter foret Examinator Synodalis; cum enim omnibus comperta sit ipsorum eruditio non vulgaris, ex eorum approbationibus magnum libro tametsi per se solidissimo, pondus accessit.

II. Perillustrem D. DE SCHELL Cathedralis Ecclesiæ Leodiensis Canonicum non dubitat Doctorem Bullatum contemptim vocare, & asserere ipsum in rebus Theologicis omnium sententiâ valdè mediocriter eruditum esse. Satis superbè. Actum quippe Magisterii Vir iste Perillustris expleto Theologiæ curriculo, ut est consuetudo, celebravit antequam insigniretur Laurea Doctorali. Intolerabili quoque fastu eidem Perillustri Domino scientiæ objicit mediocritatem, cujus ipse non assequitur eruditionis soliditatem, & ita sentient quicumque non existimabunt eum plus scire qui amplius garrere novit, quique plus adscribunt judicio & sapientiæ inscientiæ Theologica, quam ingenio volubili.

III. Teste MARTINO, Jansenismi notam incurrerunt Reverendus Admodum D. LE BEAU, item RR. PP. HENRICUS A S. IGNATIO & PHILIPPUS VERDIN, eò quòd approbaverint librum cui titulus: *La Foy & l'innocence du Clergé d'Hollande*, in quo pag. 204. manifestum contineri Jansenismum criminatur. Extra propositum foret operosam de hoc libro disceptationem instituere, præsertim cum non desint qui ipsum strenuè propugnent adversus MARTINUM & alios quoscumque obtrectatores. Sufficiat dixisse, contrarium perspicuum fore omnibus qui absque præjudiciis & partium studiis ipsum legerint, nec ullatenus Jansenismum ab ipsis reperiendum in ista pagina, maximè si conferatur, ut æquissimum est, cum sequentibus, item cum antecedentibus paginis 26. 27. 28. 29. 30. 31. & 32.

IV. Non sine insigni calumnia adstruit, dictum R. P. HENRICUM A S. IGNATIO suo in Ordine justè accusatum esse de Jansenismo; cum accusatio ista per sententiam Capituli Provincialis anni præcedentis 1700. solemniter pronuntiata fuerit *perperam* infundatè & injustè facta, accusatorque condemnatus *ad penam talionis*, necnon *ad faciendam accusato condignam & honorificam coram tot Capitulo Cætu reparationem*, nuntiantque Romanæ litteræ, accusationem istam prorsus ibi stolidam, insulsamque reputari. Videant proinde STEYARTIUS & MARTINUS, quos accusationem

isti subscripsisse fama est, quibus deliriis & commentis subscribant, quoque in pretio habendæ sint signaturæ, atque censuræ ipsorum.

V. Quàm puerile porro est quod ait, testimonia Lovaniensium, ac Perillustri D. DUMONT non agere de dictatis D. DENYS, eò quòd ipsa non nominent expressè.

O ridiculam hallucinationem! nonne sufficit doctrinam Professoris, & Lectiones ipsius multis laudibus extulisse? quis non intelligat, sub doctrinæ, item sub Lectionum nomine dictata comprehendi? ubi potissimum, nisi in dictatis continetur doctrina? quandoam, nisi Lectionum tempore traduntur? non est cur pluribus refellamus istiusmodi cavillationes.

Cæterum supererant non pauca, sive Parochorum, sive aliorum virorum in dignitate constitutorum testimonia pro eodem Perillustri Viro, ejusque Doctrina. At hæc ipsa quæ prolata sunt in re longè certissima plusquàm sufficiebant.

CAPUT IV.

Martini de Quesnelio injuriose fabula exsufflantur.

NON abs re fuerit hic etiam notasse, quàm injuriosè Martinus pag. 69. & 70. tractet Quesnelium, virum eruditione & singulari pietate conspicuum, eò quòd suspicetur ipsum esse Auctorem Defensionis doctrinæ Perillustri D. Denys. Hæc sunt ejus de ipso verba: *Homo, inquit, mihi quidem solâ famâ notus, qui ob ingenium turbulentum ac seditiosum à Gallia fertur expulsus.*

Et quidem an hic, an alius quispiam istius libri Auctor fuerit, non est hujus loci dicere. Si id scire cupit Martinus, frustra cupit, *ejus hac in parte desiderio non oportet obsequi.* Sufficiat Martino, & curiosis, quòd Dionysianæ doctrinæ Vindex ille, quisquis tandem ille, strenuè officio suo defunctus sit, adeò ut pleraque omnia adversariorum suorum argumenta contriverit, aut certè abundè præciderit. Illud autem mirum est, quòd Doctor Theologustam contumeliosa deblaterare audeat in Quesnelium, cujus opera doctissima venerantur sapientes, ea verò quæ de pietate christianâ tractant deliciae sunt amantium pietatis.

Porro quàm à vero alienæ sint Martini de ipso fabulæ, vel ex eo certum est, quòd si Regi displicuisset, minimè expulsus fuisset à Galliâ, sed potius in custodia positus, aut ad aliquam regni Provinciam seu in exilium ejectus; id enim in Galliâ moris esse, nemo nescit.

Enimverò si is fuisset vir iste, ut turbulento ac seditioso ingenio Regi displiceret, non ipsum tantis Encomiis extulissent tres sapientissimi Episcopi Catalaunenses, quorum unus nunc Archiepiscopus Parisiensis, atque etiam S. R. E. Cardinalis. Eorum primus aureum Quesnelii opus cui titulus *Abbrege de la morale de l'Evangile &c.* ejus Pastoribus & Vicariis suæ Diœcesis summopere commendavit præfixâ Libro Epistolâ Pastoralis Gallicâ, in qua sic loquitur: *Debuit Author instructus fuisse charitate illa luminosa, de qua Augustinus, & tempore non modico in schola Spiritus Sancti, qui divinum novi Testamenti librum dictavit, discipulus fuisse; qui tantâ claritate & unctiōe Mysteriorum intellectum, & Verbi Incarnati doctrinam penetraverit.*

Alter, qui nunc est Archiepiscopus Parisiensis, S. R. Ecclesiæ Cardinalis cunctis etiam Parochis, omnibusque illius Diœceseos Ecclesiasticis opus istud impensè commendans, pronunciat, *Authorem eâ S. Spiritus vi & suavitate, quæ vel durissima corda vincit, doctrinam Evangelicam pertractasse.*

Illustrissimus & Reverendissimus Catalaunensis Episcopus Modernus in Epistola Pastoralis data 25. Februarii 1697, de collationibus sive, ut aiunt, conferentiis suæ Diœcesis sic loquitur. *Non possum vobis non commendare pias considerationes super novo Testamento, quas Ecclesia Gallica debet Illustrissimo Episcopo Catalaunensi defuncto, cujus jussu in lucem prodierunt necdum profectæ, quasque ab Autore longè ampliores melioresque factas Illustrissimus Parisiensis Archiepiscopus approbavit, & valedicens vobis reliquit tanquam opimum depositum, & testimonium zeli quo vestrum in divina legis notitiâ profectum desiderabat.*

Eundem librum approbarunt plures Doctores Parisienses, quorum tres sic loquuntur: *Licet abundè non constaret in scientia Ecclesiastica nihil reperiri quod Authoris præstans ingenium, amplam eruditionem, acce judicium prætereat; sufficeret liber iste ut eum nemo non eximium Moralis Christianæ Magistrum agnoscere cogatur.* Eat nunc Martinus, & quærat cui suas in Quesnelium calumnias persuadeat, aut potius cui ejusmodi convitia in virum tantis testimoniis commendatum bilem non moveant. Cæterum juvat hîc notare artificium Martini. Quidquid simulet, novit se rationibus destitutum. Quamobrem Colonienses, Lovanienses, Leodienses, Quesnelium mavult injuriis impetere, quàm rationibus. Istiusmodi artificium retexit Auctor Motivi Juris pro Seminario Leodiensi: *Solent, inquit, malæ fidei litigatores, quæ causæ suæ injustitiam norunt, ante omnia suos adversarios caloribus quàm possunt maxime atris depingere. Nimirum existimant fore ut nulla his habeat*

tur fides, cum accusationibus atrocibus occupati fuerint hominum animi, atque ita pondus eò majus causæ suæ accedat, quò magis odiosi fuerint adversarij. Hæc sunt Martini artificia.

Verùm si honori suo, ac Theologorum utilitati consultum vellet, eorum potiùs vestigia premeret, quos velut indoctos, Janse- nistas, Rigoristas, Novatores, turbulentos ac scditiosos depin- git. Hoc pacto eveniret, ut ipse nomen acquireret Doctore Theo- logo dignum, cæteris verò Theologis non parum prodesset ejus exemplum.

CAPUT V.

Contra Martinum demonstratur, Perillustrem D. Denys de suis accusato- ribus triumphasse coram Apostolica Sedis Tribunali.

Q Uamvis plurimis iisque gravibus contumeliis Reverendum Ad- modum D. Denys afficiat Martinus in variis libelli locis, non immoramur tamen iis speciali aliquo capite retundendis, tum quia Lovaniensibus, de quibus egimus, annumerandus est, utpo- tè Licentiatus Lovaniensis, tum etiam quia toto ferè opusculo no- stro eas refellimus eo ipso quo ejus Doctrinæ integritatem vindi- camus.

At illud hoc loco præteriri nequit quod Martinus pag. 1. neget certa haberi documenta quibus constet, nec in thesibus, nec in Epi- stolâ Perillustri D. Henrici Denys typis editâ quicquam Fidei ad- versum à Sacra Congregatione deprehensum esse; *nam si haberent* inquit (talia utique documenta) *haud dubiè proferrent.* En quàm vafre fingit non factum malæ fidei scriptor, quod abundè factum no- runt omnes. An non ea protulerunt in Motivo Juris quod pro Semi- nario Leodiensi editum fuit? art. 18. n. 4. & 5. illud ipsum adeo invictis rationibus stabilitur ut eas nemo confutare potuerit. Quo- circa mirum videtur Doctorem Martin ea nescire, aut certè igno- rantiam simulare. In gratiam ipsius duplex eâ de re testimonium profero, utrumque certissimum: unum agit de Thesibus & Epistola, alterum de Thesibus tantum: primum desumitur ex Epistola Ex- cellentissimi D. Baronis DE KARG S. S. C. E. Cancellarii ad Per- illustrem D. Denys, cujus verba videre est in Motivo Juris. Qua in e- pistola difertè asserit Illmum. D. Nuncium Apost. Smo. Electori sig- nificasse nil quantum ad doctrinam à S. Congregatione in Thesibus aut Epistolâ dictâ inventum fuisse reprehensione dignum. Alterum

porro de Theſibus testimonium ſuppeditat ipſa ad Patrem Sabran Epistoſa Sereniſſimi Electoris, in qua declarat ſe nolle ut Cenfura Facultatis Theologicae Colonienſis (ſi qua feriat articulos D. Denys) luccm publicam videat, niſi prius de ipſa certioſem fecerit Apoſtolicam Sedem aut ejus in Civitate Colonienſi Miniſtrum. Notanda maximè eſt quam addit ratio. *Ne, inquit Smus. Princeps, id accidat incommodi, ut Roma non improbet, quod in Diœceſi noſtra judicaſſemus Cenſurâ notandum, prout antehac contigifſe circa Theſes ejusdem quem denuntias, Profefſoris, non ignoras.* Ubi patenter aſſerit circa Theſes D. Denys contigifſe ut eas Roma non improbarit tametſi nonnullis in hac Diœceſi viſae fuiſſent Cenſurâ dignae; & hoc quidem ipſi Patri Sabran compertum eſſe. Eat nunc Martinus, & neget dari hujusce rei documenta certa. Effrontem eſſe oportet quiſquis his fidem præbere recuſet. Interim ne cavillari poſſit adulterari à nobis verba SS. C. Epistolam integram gallicè, ut ſcripta fuit, mox dabimus.

Cum igitur adverſarii Perilluſtris D. Denys ad S. Sedem detuliſſent ejus Theſes, quibus certè præcipua doctrinae ipſius capita continebantur, nec earum, nec etiam Epistolae doctrinam ullo pacto reprehendendam judicaverit, non immerito D. Le Beau dixit, *D. Denys apud S. Sedem recognitum ſanae ſolidaeque doctrinae Theologum.* Jure quoque optimo, quidquid Martinus garriat, protulit Clariffimus Defenſor D. Denys de ſuis accuſatoribus triumphafſe coram Apoſtolicæ Sedis Tribunali, reddente testimonium de integritate doctrinae ejus. Quid enim aliud quàm testimonium iſtiusmodi fuit illa denuntiatio quâ Illuſtriſſimus Nuntius Apoſtolicus Sereniſſimo Electori jufſu Sacrae Congregationis Sancti Officii ſignificavit nihil ab ipſa inventum fuiſſe quoad doctrinam reprehendendum in Theſibus, nec in Epistoſa D. Denys, ut mox vidimus.

Ut autem plurimùm hoc testimonio haud dubiè confirmatur Theologi Leodiensis doctrina, ita non parùm illuſtratur, cum juxta regulam Evangelicam expenditur ejus ſucceſſus. *A fructibus eorum cognofcetis eos.* Quantos enim verò protulerit luculentiffimè teſtantur tot inſignes Parochi aliiq̃ue Eccleſiaſtici qui ex Seminario & Dionyſiana Schola prodierunt, & nunc Eccleſiam Leodiensem aliasq̃ue vicinas virtutum ſuarum odore recreant, ubi & veros miniſtros Chriſti ac fideles diſpenſatores myſteriorum Dei ſe præbent. Rem Præpoſitis Eccleſiaſticiſ compertiffimam loquor. Neque mirum eſt tantos extitiſſe iſtius doctrinae fructus. Sic eam tradebat vir Perilluſtris ut dum rationum pondere intellectum convincebat, ſummâ, quàm

adjungebat, charitate, mansuetudine, humilitate, auditorum corda ad se raperet. Uno verbo *cæpit facere & docere*, ne aliud verbis, aliud doceret exemplis. Itaque sub ipso tantoperè floruit Leodiense Seminarium, ut primis orbis Christiani Seminariis æquiparandum foret, siue doctrinæ integritatem, siue disciplinam, siue etiam studioforum numerum spectes. Is tunc erat Seminarii status. At nunc quantum, Deus bone, mutatus ab illo! intrusum est aliud Professorum genus, alia Doctrina, alia exempla. Qualis eò invec̃ta sit doctrina liquet ex tot Denuntiationibus quibus hætenus demonstrata est ejus enormitas. Ejus quoque præclarum specimen fuit scelestæ illa de homicidio Thesis à Patre Roberto Stephani propugnata, quam nuper proscripsit Illustrissimus Gallicanus Clerus. In cujus Censurâ hæc est propositio 36. ad verbum ex Thesi Patris Stephani desumpta: "Non solum vitam, sed etiam bona temporalia, quorum jactura esset damnum gravissimum, licitum est defensione occisiva defendere. Fatemur rariùs licitum esse Ecclesiasticis. Si tamen aliquando futurum contingat tale malum, (id est gravissimum damnum) etiam ipsis licitum erit bona ista cum occisione furis defendere; Quæ cum duabus ejusdem fursuris propositionibus sic censuratur: "Hæ propositiones Legi Dei & ordini caritatis divinitus instituto contrariæ sunt, perniciosæ & erroneæ." Atque pro hac Thesi tanquam pro aris & focis decertabat Pater Sabran, adeò ut duos insignes Ecclesiasticos, qui Theses quibus inserta erat opinio tam indigna Christiano Theologo, in Civitate Leodiensi distribuere recusabant, è Seminario expulerit, Bursisque, ut vocant, quod unum ipsis suppetebat vitæ sustentaculum, privaverit. Nec minùs absurda videtur ratio quâ suas opinationes tradunt isti Professores intrusi. Duo anni sunt cum Seminarium occuparunt, & materiam de duobus Sacramentis non absolvit Pseudopræses. Nempè, ut libido fert, quæstiones à materiâ quàm tractat prorsus alienas immiscet, & ex rebus sæpissimè planè Theoreticis & à praxi alienis quasdam iliades efficit. Si ità pergat, faxo ego, viginti aut triginta annorum spatio Theologiam fortassis absolverit.

Hujus porrò Collega non multò brevior frequenter quòque excurrit. At longè minùs excusari potest inusitata gravibus Theologis methodus, quâ dum quæstionem proposuit duas tresve sententias referre solet, quarum una ait, altera negat, tertia quoddam medium adstruit, una laxior, una rigidior, tertia quæpiam plerumque distinguit: quænam porrò eligenda sit, relinquit arbitrio discipulorum junio-

rum qui ad veritatem in hac perplexitate dignoscendam minimè idonei sunt. Deindè ipsis non rarò insinuat, in praxi laxiorem, quam vocat benigniorem, esse præferendam. Quid? quod probabilitatis dogma acerrimè sustinet quo tutas vult esse in praxi etiam minùs probabiles, quod ipsi cum Sabrano commune est. Quanta in morum doctrinâ ex istâ docendi methodo, atque ex istiusmodi dogmatibus corruptio nascatur, nemo non videt. Adeò ut si quis eorum doctrinam docendique methodum expendat, eos crediderit nihil minùs sibi proposuisse quàm alumnos in eâ, *quæ secundum pietatem, est doctrinâ*, atque ad regendas Parochias aptâ instituere, sed hoc unum spectare ut contentiosos Molinistas, corruptæ moralis affeclas efficiant.

Exempla verò quæ Doctorem Christianum deceant siquis in Sabrano petit: utinam allegare possemus exempla sinceritatis, modestiæ, mansuetudinis, moderationis, humilitatis &c. O si possemus dicere hæc in Sabrano reperiri! at ex quo Jesuita iste Seminarium occupavit, innotuit non modò iis qui ipsum ob oculos habent quotidie, sed etiam Civitati & extrâ Civitatis terminos. Porro si quæ recensuimus aliaque exempla defint Superiori, quo pacto ea sperabis ab inferioribus; si in Seminario non vigent, periit Seminarii disciplina; quid Seminarium est, nisi Seminarii umbra? huc nempe collimat Seminariorum saluberrima institutio, ut virtutibus Christiano, & Clerico necessariis imbuantur, qui destinantur ad functiones Angelicis etiam humeris formidandas. Quo pacto autem ad virtutes istas instituentur, nisi earum exempla quotidiana ob oculos habeant? Quapropter ardentibus votis exorandus Deus Opt. Max., ut ad Ecclesiæ Leodiensis utilitatem dignetur eos Seminario Moderatores præficere, qui verbo & exemplo Clericos Ecclesiasticas virtutes, ut par est, edoceant, sive qui *continuâ sollicitudine in classibus studia, in Seminario virtutem ac disciplinam promoveant*, ut Serenissimus Elector Sabrano injunxit.

CAPUT

CAPUT VI.

*Irriti conatus Doctoris Martin ad diluenda vitia portentosa censurarum
editarum sub nomine Facultatum Lovaniensis & Duacen-
sis adversus doctrinam Perillustis D. Denys.*

I. **P**rimum utriusque censuræ vitium est, quòd utraque confec-
ta sit à Judicibus suspectis, ut norunt omnes, sive notoriè,
ut loquuntur, partialibus. Posterior utique à Doctoribus Delcourt,
Ithier & Amand, quos Defensor, seu ut loqui amat Martinus, *Justi-
ficator* pag. 2. §. 2. demonstrat accusatorum D. Denys, Jesuitarum
nempe, velut famulos esse conductitios, ad nutum ipsis obsequen-
tes, eò quòd ab ipsis fortunam eorum pendere notum sit.

Alterius censuræ fabricatores fuere Doctores Steyart, Harney,
Daemen, Desirant, quorum tres posteriores prorsus se devoverunt
Steyartio: hic verò Jesuitis in tantum, ut quotquot ipsi insectan-
tur, eosdem & ipse exagitet, prout experientia testatur. Istius-
modi autem Judices non posse sine evidenti injustitia sententiam in
adversarium suum ferre, clarius est, quàm ut hìc probari egeat. Id
enim clamat Jus ubique terrarum receptum, clamat æquitas, cla-
mat ratio quam homini præbuit Deus. Hinc Augustinus, cùm Pe-
lagianæ doctrinæ Julianum argueret, non statuit ipsi Judices alteri
parti addictos aut inimicos. Sed *te*, inquit Julianum alloquens,
ante istos Judices constituo, quos non amicos meos, & inimicos tuos, ali-
quâ in meam partem gratiâ propendentes, aliquo abs te merito tuæ offensio-
nis aversos, & ob hoc tibi adversos in hac nostra disceptatione constitui cog-
itatores, patenter innuens justam alioquin fore reculationis causam.
Si qua proinde sive Duacensibus, sive Lovaniensibus istis hone-
stas, si qua æquitas, si quis amor recti seipsos ultro exclusissent à
ferendo contra doctrinam Perillustis D. Denys suffragio, utpote con-
tra quod legitima pateret exceptio. Ad istud argumentum disertè à
doctissimo Defensore propositum Martinus velut piscis obmutescit.

II. Sub nomine Facultatis Lovaniensis censuram confecerunt
Judices planè incompetentes. Ejus siquidem auctores fuere quatuor
mox nominati, Steyartius, Harnæus, Daemen, Desirantius, quorum
posteriores duo ut legitima Facultatis Membra Universitas non
agnoscit, nec tolerat, nisi sub protestatione, utpote de more
non electos, sed contra jus intrusos: duos verò priores hac in

D

causa

1. 2. cont.
Julian.
c. 10.

causa suffragium ferre non potuisse manifesti juris est. Non enim potuit Harnæus, utpote tunc Decanus, quem à suffragio ferendo Statuta Facultatis excludunt. Nec potuit quòque Steyartius in eadem causa accusator, testis &c., ut rectè & eleganter Clarissimus Vindex probat. *Quis enim sibi utrumque audeat assumere, ut cuipiam ipse sit accusator & Iudex.* Aug. ser. 351. edit. bened.

Quid ad hoc argumentum MARTINUS? de Harnæo filet: Juri autem Daemen & Desirantii firmando demonstrationes pag. 6. promittit, at veritus ne potiùs demonstrandæ juris ipsorum imbecillitati & inopiæ occasionem præberet, à promisso resilit pag. 114. Interim probationis loco insigne mendacium profert. *Hos dictos Doctores*, inquit, *etiam nuper S. Facultas in festo S. Hyeronimi more majorum agnovit, & confirmavit.* Quis non miretur viri impudentiam? Illustrissimus Porphyriensis Episcopus, item Eximii Decharneux & Renardi solemniter declararunt non esse ullo pacto firmandum jus ipsorum. Quæ ergo eos Facultas agnovit & confirmavit? tres cavent ne quid juris eis accedat; aberat Lovinus, suffragium ferre non poterat Harnæus, utpote Decanum agens, qui juxta Facultatis statuta nequit suffragium ferre, sed numero majori, tantum accedere. Unus superest Steyartius, quem pro Facultate accipiat Martinus, si lubet ridendum se omnibus proponere. Redeamus ad Lovaniensem censuram.

Jus Steyartii ad præbendum, tametsi accusator esset, suffragium, stabilire nititur hoc principio: *Ubi non de personali, sed doctrinali Judicio, nec de bonis fortuna, sed de puritate Fidei judicatur, aut dissicitur, nulla ratione prohibetur, ne idem & deferat, & cum aliis Collegis conferat, definiat, ac resolvat.*

Ut cautè difficultatem eludit! nam posse quempiam articulos deferre, ubi omnis odii suspicio, & partium studium abesset, & tunc de ipsis cum aliis Collegis conferre, definire, ac resolvere, id non negamus: at studiosum accusatorem, quem constabat cum accusati adversariis consilia habuisse de articulis & accusationibus fabricandis, cujus stylum, & malignas subtilitates in articulis & accusationibus agnosci fama erat; eum, inquam, qui simul actoris, testis, promotoris, procuratoris &c. partes agebat, simul de accusato judicare, id verò iniquissimum est. Siquidem cum, teste MARTINO, æquitas & ratio dicat accusatorem ejusmodi non debere Judicem esse accusati, dum de ipsius persona, aut fortunæ bonis agitur, quia

quia nempe tunc in accusatore tali præsumitur studium partium, sive, ut aiunt, partialitas; ita pariter evidentissimum est, rationem & æquitatem idem dictare, dum agitur de doctrina, præsertim in materia Fidei. Quis enim non agnoscat, si unquam, tunc maxime præsumendam esse in accusatore illo cupiditatem, præsertim cum judicium de doctrina in tali materia reincidat in personam? nam certè personæ fama eo ipso, ut experienciâ notum est, turpiter denigratur, quò ipsius doctrina damnatur in materia Fidei. Itaque non solum metuenda est partialitas in accusatore isto dum agitur de persona aut ejus bonis, sed etiam maxime dum judicanda est personæ Doctrina, ut quotidiana declarant exempla, qualia passim reperire est in historiis. Ac proinde sive de persona, sive de ejus doctrina judicandum sit, ab omni suffragio abstinere debet accusator, si æquitati consultum velit.

III. Censuræ Lovaniensis vitium tertium, est manifesta injustitia, quâ Licentiatus Lovaniensis & Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Leodiensis à Lovaniensibus in materiâ Fidei condemnatus fuit velut auctor & disseminator doctrinæ *nata S. Theologia studiosos inducere in damnatos à summis Pontificibus errores*, atque ut talis diffamatus, vitâque proinde civili [per sententiam nomine S. Facultatis Theologicæ latam] privatus, non solum non citatus, nec auditus, sed ne visis quidem, multò minùs examinatis dictatis è quibus periculosa illa doctrina ab accusatoribus dicebatur excerpta: nempe *ut ita minoribus questionibus obnoxia foret resolutio Facultatis*, prout ipsimet in censura fatentur, placuit non inquirere, sed *supponere fidelitatem* accusatorum qui noti erant, ut infensissimi Professoris hostes, & quibuscumque lis ipsi erat in Curia Romana.

Vitium istud adeò portentosum est, ut nullum extet illius exemplum, ne apud Scytas quidem, vel alios Barbaros. Quapropter mirum & intolerandum est, MARTINUM hujusce enormis injustitiæ exempla adstruere velle ex Academia Lovaniensi, quin ex ipsis Congregationibus Romanis. Aliud certè existimandum suadet debita ipsis reverentia, cum ejusmodi procedendi modus omnibus Justitiæ legibus manifestè adversetur: his enim cautum est, ut Judex facti primùm veritatem sollicitè examinet antequam sententiam ferat. Hoc utique Censores illi præstitissent, si recordati fuissent Judiciorum justorum. Ante omnia postulassent sibi exhiberi Scripta Auctoris, ex quibus articulos excerptos inimici criminabantur. Sed quasi ad

cenſuræjuſtitiam parum intereſſet, verane foret accuſatio, an falſa, Judicii, cenſuræque baſim ſtatuerunt articulos à manifeſtis accuſati hoſtibus exhibitos, quos utique inſenſus ipſorum animus pro libitu fabricaverat, & in quos odioſè fabricatos omne virus ſuum effuderat, atque hoc pacto *converterunt in abſyntium judicium, & juſtitiam in terrareliquerunt.* Amos 5. Perinde enim fecerunt ac ſi pugionem ab hoſtibus capitalibus accepiſſent ad confodiendum eum, in cujus necem conjuraverant.

Porro quod judicio formato addiderunt: ſe eſſe *paratos alioquin, etiam, ſi requirantur, articulos cum dictatis diligentius conferre*, id proſectò adeò non minuit, ut teſtetur potiùs ipſorum injuſtitiam. Quis enim non videat Judicis eſſe, ut etiam non requiſitus veritatem examinet, antequam condemnet? Quis putet à partibus requirendum & urgendum eſſe, ut faciat quod ex officio facere tenetur? enimverò priùs condemnare accuſatum, & tunc demum de criminis veritate examen inſtituere, perinde eſt, ac reum ante omnia ſuſpendere, & cauſam ipſius poſtea expendere. Quæ comparatio à propoſito noſtro minimè aliena eſt.

Siquidem accuſatum velut ſuſpectæ doctrinæ in materia Fidei reum condemnare, eſt ipſum diffamare, atque ita civiliter occidere, ſeu vitâ civili privare: quod fanè Perilluſtri Viro in Eccleſiaſtica dignitate conſtituto acerbius eſt, quàm fortunæ bonis, vel vitâ naturali orbari.

Adde, Theologum hac ratione diffamatum eo ipſo moraliter excludi ab omnibus functionibus, muneribus, beneficiis Eccleſiaſticis. Enimverò videre eſt innumeros Lovanii, ac in Diœceſi Mechlinienſi Theologos, quibus omnibus Eccleſiaſticis muneribus, concionibus, & confeſſionibus interdictum fuit, ob temerarias ſuſpiciones & vagas accuſationes quas probare nemo potuit: & huiusce quidem rei exemplum nuperrimum ſuppeditat Reverendus Dominus Gautius, quem è Seminario Leodiienſi, ubi Philoſophiam doctiſſimè tradebat, extruſerunt Jeſuitæ. Comperta eſt ſingularis ejus pietas, charitas, manſuetudo, cæteræque virtutes, quas nec diffitentur ipſi Jeſuitæ. Etiam atque etiam poſtulabatur ad munus Confeſſarii in celebri propè Bruxellas Monafterio, at ſolius ſuſpicionis, & vagæ accuſationis præſidio repulſam paſſus eſt. Quid ergo fieret ſi quis Facultatis Theologicæ cenſurâ notatus foret?

Nec refert quòd Cenſores Lovanienſes Eruditiffimi D. DENYS
nomen

nomen non expreſſerint. Nam additis circumſtantiis *celebris Scholæ, Diœceſis contigua Ruremundenſi, & Sylvaeducenſi &c.*, ipſum tam apertè indigitârunt, ut nemo poſſet non agnoſcere; maximè cùm præ oculis omnium verſarentur indigna, quæ in Seminario paulò antè contigerant. Nec latebat cenſores, nomen ipſius magno cum ſtrepitu ſtatim evulgandum ab adverſariis quibus cenſura miſſa fuit. Nec verò ſibi defuit P. Sabran. Haud diu poſt typis edi curavit utramque Lovaniènſem Cenſuram, unà cum Duacenſi propoſito magnificè in ipſo titulo nomine D. HENRICI DENYS. Itaque tametſi nomen ipſius non omninò expreſſerint Cenſores Lovaniènſes, non minùs certè ipſum infamaſſe cenſendi ſunt, & quidem, ut vidimus, nec examinatis, ſed ne viſis quidem dictatis, at *ſuppoſitâ accuſatorum fidelitate*.

Hanc injuſtitiam diluere nititur MARTINUS, aſſerendo nemini inde juſtam ſuppeterere cauſam querelæ. *Nam omnes quorum intereſt*, inquit, *liberè poterunt oſtendere, ſuam non eſſe doctrinam quæ reprobatæ, vel non rectè fuiſſe reprobatam.* Verùm negari nequit quin valdè arduum ſit, ſi non planè impoſſibile, apud majorem hominum partem, reſponſione privatâ diluere maculam famæ ſuæ inuſtam ſententiâ ſub nomine Facultatis Theologicæ ſolemniter promulgatâ. Cùm facilius adhibeatur fides tali cenſuræ, & plus momenti apud homines habere ſoleat, quàm reſponſio privata. Nam, ut rectè Eruditus Defenſor, *ejuſmodi cenſura, tametſi fallax, non parum ferit plebeculæ animos, quin & quorundam Virorum Illuſtrium, qui talibus judiciis acquieſcunt, & non raro ipſis innixi decidunt de integritate Doctrinæ ac de fortuna virorum meritis conſpicuorum.*

Puduit Lovaniènſes Judiciî tam præcipitanter prolati ante dictatorum examen: hinc placuit alterum proferre perpenniſ dictatis ut præcipitantiæ notam à ſe amolirentur. At fruſtrâ: jure enim optimo ante novum iſtud judicium, Seminarîi Leodiènſis Studioſi in Episto-la Apologetica ipſos recuſarunt his verbis: *quia non delectat eos habere judices, qui juſti-tiæ ordinem in cauſa perverterunt; vos denuntiamus pro omni judicio ulteriore ſuſpectos. Immo vobis, & quibuſcumque aliis notum facimus cauſam hanc ad S. Sedem delatam eſſe &c.* Idipſum in Libello ſupplici ab iis quibus commiſſa erant D. DENYS negotia, denuntiatum fuerat Illuſtriſſimo D. Internuntio, ut à novâ Cenſurâ Lovaniènſes coërcere dignaretur, prout videre eſt in Vindiciis. Itaque Cenſoribus ſilentium imponere debuiffet reverentia erga S. Sedem ad quam cauſa delata erat, maximè cum juſtiſſimæ ſuſpicio-

ni ac recuſationi cauſam dediſſent ob æquitatem tam enormiter læſam in priore iudicio. Verùm hæc nihil morati ad alterum iudicium profiliunt. Nempe animus fui impotens, ut rectè Bernardus : *nec iudicium præſtolatur, nec conſilio temperatur, nec pudore frænatur, nec ratione ſubjicitur.* ep. 35.

IV. Quartum utriuſque Cenſuræ vitium capitale eſt quòd tres dumtaxat Doctores Duacenſes, Delcourt, Ithier, Amand, duobus primariis concurrere renuentibus, Duacenſem, ut vocant, cenſuram fabricaverint ; eam verò, quæ Facultati Lovaniënſi tribuitur, non niſi quatuor nominati Steyart, Harney, Daemen, Deſirant, pro-cuderint, concurrere renuentibus non ſolùm Doctores Huyghens & Claes, legitimè ad S. Facultatem electis, ſed & Lovino, De-chaineux, & Renardi legitimis & reipſa ejuſdem Facultatis Regen-tibus, & utinam adfuiffet Illuſtriſſimus Porphyrienſis Episcopuſ ! non dubium eſt quin innocentiae & veritatis cauſam ſtrenuè propu-gnaſſet vir æquiſſimus juxta ac ſapientiſſimus. Atqui tres Doctores refragantibus duobus ejuſdem Facultatis ; vel etiam quatuor, tribus vel pluribus refragantibus, auctoritatem non habent ſufficientem ad emittendam ſub nomine S. Facultatis Theologicæ cenſuram, quæ quantum ex ipſa eſt, graviter lædat ſamam Viri honeſti, præſertim in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti. Per talem enim cenſuram vir iſte moraliter vitâ civili privatur, quod ſanè ipſi gravius eſt quàm ipſâ vitâ naturali privari, ut ſupra notavimus. Porro ut viro honeſto auferatur vita naturalis tanquam reo, opus eſt probationibus certis. Talibus igitur etiam opus erit ut vitâ civili privetur per ejuſmodi cenſuram. Et conſequenter injuſtum eſt ad ipſam procedere cum tam paucis ſuffragiis, aliis ejuſdem Facultatis Doctores pari fere numero diſſidentibus, ſeu concurrere renuentibus. Quia, ut Chriſtophorus Gillius obſervat. l. 1. T. 7. de locis. cap. 13. n. 2. *ubi ejuſdem Facultatis periti diſſident, maximè pari fere numero, ſignum eſt non eſſe evidentem conſequentiam ex principiis, ſeu probationibus illius, ſive non eſſe ſufficientem probationem ad aliquem in materia fidei condemnandum.* Ad quod neceſſarium proſectò eſt ut ſine ulla dubitatione condemnandus ſit. *Quid enim tam temerarium,* inquit Mel-chior Canus lib. 8. de locis cap. 4. con. 1. *tamque indignum ſapien-tis gravitate atque conſtantiâ, ut Cicero elegantiffimè tradit, quàm quòd non ſatis exploratè præceptum ſit & cognitum, id ſine ulla dubitatione defendere?* (ſive ut indubitatum deſinire, aliterque ſentientem velut reum in materia fidei & doctrinæ condemnare) quo loco ſanè arguendi ſunt

ſcho

Scholastici nonnulli, qui ex opinionum, quas ex schola acceperunt præjudiciis, viros alios Catholicos notis gravioribus inurunt, idque tantâ facilitate, ut meritò rideantur.

Novit certè Ecclesia quàm periculosum foret, si Doctores aliqui in materia fidei quidpiam statuere præsumerent aliis æquali ferè numero obtinentibus: quamobrem in Conciliis generalibus dum agitur de fide, nil unquam definit, cui Antistitum pars tertia vel quarta repugnat. Nec dubium quin idem æquâ proportionem servatum velit à Facultatibus Theologicis: non enim existimandum, ut rectè ait Doctissimus Defensor de Censura Duacensi agens, dùm Ecclesia constituit Facultates Theologicas, iisque potestatem tribuit judicandi de rebus Theologicis, ipsam voluisse Theologorum, aut aliorum famam permittere arbitrio trium [sive paucorum] virorum parum eruditorum, refragantibus Senioribus, Sapientioribus, Doctioribus.

Quamobrem non solent Facultates in materia fidei & doctrinæ quempiam Censurâ ferire dum pars notabilis Doctorum refragatur, testatur que Auctorem magnæ eruditionis numquam esse auditum, nusquam visum Facultatis nomine editam fuisse censuram (quâ aliquis condemnaretur) dum Magistrorum pars tertia repugnaret. Multò ergo minus id auditum vel visum est dum repugnaret plusquam tertia pars ut in casu de quo agimus. In eo certè casu: indubitatum est ne Romanam quidem Inquisitionem unquam libros, vel sententias condemnare, etiam tacito auctorum nomine, maximè dum Cenforum condemnantium numerus solum uno vel altero suffragio prævalet. Sine exemplo proinde Censores tam Lovanienses quàm Duacenses, sub nomine Sacræ Facultatis Theologicæ, doctrinam Perillustri D. DENIS condemnarunt, condemnandoque, populum graviter deceperunt, utpote pro certis vel quasi certis decisionibus habentem Censuras à Facultate celebri prolatas, eò quòd prolatas credat à magna Doctorum multitudine, non habiturus eas pro certis vel quasi certis, si à tribus vel quatuor solum Doctoribus, aliis ejusdem Facultatis pari ferè numero dissentientibus, prolatas cognosceret.

CAPUT VII.

Portentosis hisce Censuris opponitur modus Gravissimus & Aequissimus quo accusationes adversus Perillustres Domini DENYS Doctrinam exhibitas rejecit S. Facultas Theologica Coloniensis.

Cum Steyartius urgeret Facultatem Theologicam Lovaniensem ut quantocius responsum daret super articulis ab ipso propositis, mirum quam præcipitanter ad censuram profilierint quidam istius Facultatis Doctores non delectis Commissariis qui propositos articulos inter se diu multumque versarent, expenderent, conferrent, omnibus diligentissime ponderatis de rebus inter se examinatis conventui generali relationem facerent; non audito Professore, non visis, multò minùs expensis dictatis &c. Longè aliter Sapientissimi Colonienses, eo ferè modo quo procedi solet in Conciliis Generalibus, illo certè quem observasse constat Concilium Tridentinum quando instituenda erat deliberatio de rebus in fidei materia definiendis. Siquidem, ut Eruditissimus Vindex verissimè narrat, "Litteris Serenissimi Principis Coloniae acceptis [quibus jubebantur solam veritatem, orthodoxaque fidei puritatem præ oculis habere] cum Professoris scriptis, articulis denuntiatis, adversariorum accusationibus, Generalis Facultatis Theologicae Congregatio indicta est." Ad quam non 3, uti Duaci, non 4 [tribus aliis dissentientibus] uti Lovanii, sed duodecim omnino Doctores convênere: "Principis mandata obsequiosis omnium auribus excepta, & ne quid temerè ageretur quatuor Theologiae Doctores communi suffragio electi, duo Sæculares & duo Regulares, à quibus omnia diligenter examinarentur, expenderentur, conferrentur secundum Serenissimi mentem & præscriptum. Frequentes de his conventus & Collegia inter se habuere Commissarii, de omnibus deliberationum suarum capitibus unanimiter convenerunt, omniaque suis commentariis diligenter scripto mandarunt, prævio ejusmodi examine habito, deputatisque ad Relationem coram Universa Facultate faciendam paratis, iterum Generalis illius coetus coactus est ac celebratus, in quo deputati quatuor totius rei à se gestæ rationem coram omnibus reddiderunt. Quibus auditis, perpensis ac per omnia probatis judicium suum de articulis, scriptis & accusationibus communi omnium consensu ac concordantibus votis emisit S. Facultas."

Hanc

Enimverò si quis ejusmodi judicium cum Censuris quæ sub nomine Lovanienſis ac Duacenſis Facultatum editæ ſunt contulerit, maximam inveniet inter judicium hoc & illas diſparitatem. Ubi enim præcipitanter Lovanii & quidem pauci, reliquis refragantibus, uti & Duaci, Cenſuras fabricarunt, Coloniènſe judicium multi fanè Doctores, rebus maturè expenſis, communi omnium conſenſu ac concordantibus votis emiſère. Et hinc maximi certè ponderis erit apud homines ſapientiſſimum Facultatis Coloniènſis edictum; nullius verò, Cenſuræ illæ à judicibus evidenter ſuſpectis & non integris præcipitanter, aliis refragantibus prolata, maximè ſi attendantur quæ ad hanc rem appoſitè de Patribus in Concilio congregatis ſtatuit Melchior Canus de Locis Theol. lib. 5. cap. 5. ubi ſic loquitur : Commune eſt, crede mihi, omnibus Eccleſiæ Judicibus, ut ſi decreta ediderint temeritate quâdam, ſine judicio, repentino „ quaſi vento incitati, nihil omninò conficiant, quod ſolidum, quod „ grave, quod certum habeatur. Ea par eſt, & gravia, & certa in „ Eccleſia haberi, quæ judicio, conſideratè, conſtanterque edi- „ ta ſunt.

Quod ut faciliùs præstet, lubet proponere exemplum Coloniensi
Judicio recentius. Nuperrimè S. Facul. Theol. Parisiensis varias PP.
Gobien & le Comte Jesuitarum propositiones ut *falsas, temerarias,*
scandalosas, impias, hæreticas &c. damnavit. At quo pacto ad iudicium
processit? Cùm delati fuissent ad S. Facultatem libri in quibus
propositiones istæ contineri dicebantur: „ Selecti sunt octo Ma-
gistri qui unà cum D. D. Decano & Syndico libros diligenter & ”

E

2CCU-

accuratè legerent, expenderent, & de iis ad Facultatem referrent. Quod cùm illi in variis confessibus privatis, in ædibus Sacrae Facultatis per dictum mensem habitis, præstitissent; die secunda mensis Augusti ejusdem anni, D. D. Deputatorum antiquior ea quæ fuerant per eosdem DD. Deputatos acta retulit; exhibuitque propositiones quasdam excerptas ex dictis libris, quas S.S. M.M. N.N. Deputati concordi consensu damnandas censuerunt; simulque Censuræ notas, quibus eas esse configendas existimarunt.

Quibus auditis, & ea de re duobus Comitiiis, scilicet 2. & 3. mensis Augusti habitis, decrevit S. Facultas typis mandandum esse Indiculum dictarum propositionum absque Censuræ notis, illumque singulis Magistris esse distribuendum. Et assignata sunt Comititia ad diem 17. ejusdem mensis Augusti, ut de iis deliberaret S. Facultas.

In quibus Comitiiis, auditis tum primùm quibusdam è SS. M. M. NN. Deputatis & habitis triginta Congregationibus, in quibus centum sexaginta Magistri sententiam dixerunt, die tandem decimâ-octavâ mensis Octobris ejusdem anni prædictas propositiones damnandas censuit S. Facultas, & revera, ac de facto damnavit.

Hæc exempla in Censuris suis cudendis imitetur Steyartius aliique ejus Symmiste, & in pretio erunt eorum censuræ.

C A P U T V I I I.

Contra Martinum probatur, Facultatem Lovaniensem nunquam fuisse requisitam à Serenissimo Electore Coloniensi, ut judicium proferret super doctrina Perillustri D. Denys. Item vindicantur ea quæ Vindex Dionysianæ doctrinæ retulit de insigni dolo

PATRIS SABRAN.

Posteriori Judicio Doctorum Lovaniensium statim præfigitur S. Facultas Theologica Universitatis Lovaniensis debite requisita ex parte Reverendissimi & Serenissimi Episcopi & Principis Leodiensis. Id mirati fuere non pauci, plerique etiam, quibus notæ erant Sabrani artes, dolum suspicati. Denum rem omnem Clarissimus Vindex retexit, enarravitque hoc modò.

I. Procul abfuisse Serenissimum Principem ab exigendo novo Facultatis Lovaniensis Judicio, tum quòd sciret quàm suspecta foret Perillustri Professori, tum aliis de causis.

II. Cùm

II. Cum tamen Sabrano certum esset omnem movere lapidem ad extorquendum quoquo modo novum judicium, Serenissimo Principi subdolè scripsisse mox proferendam à Lovanienſi Facultate alteram Cenſuram.

III. Nil eum à Serenissimo Principe obtinuisse super hoc, nisi quod Cenſuram istam lubenter videret dum confecta foret.

IV. Hæc verba sic à Sabrano explicata fuisse, quasi Serenissimus Princeps jussisset ut suo nomine novum judicium à Facultate peteretur.

V. Hujus interpretationis beneficio Patrem SABRAN induxisse Perillustrem D. Coadministratorem ad mittenda scripta D. Denys Facultati, unà cum Epistola quam hujus Patris industria elaboraverat.

VI. Hanc Epistolam effugiis & vocibus ambiguis valdè ornatam fuisse, solerter indicari iis quibus certum esset decipi, Principem eos consulere, sic tamen ut quædam superessent effugia, si iis opus foret.

VII. Sponte igitur deceptos fuisse Lovanienſes, id manifestum fore, cum Epistolam ostenderint, id ab ipsis faciendum, si honori suo consultum velint, ne aliàs ansam præbeant judicandi, ipsos dolo isti consensisse.

Quid hîc Martinus? *quot verba*, inquit, *tot penè sunt mendacia.*

O perbreve, at impudentissimam responsionem! nec eam probat, nisi asserendo existare Epistolam à Perillustri Domino Coadministratore ad Facultatem Lovanienſem, nomine & haud dubiè mandato S. S. C. E. id non negandum ab eodem Perillustri Domino. Cæterùm cum Eruditissimus Defensor petiisset ut Cenſores isti Epistolam proferrent, ut notam malæ fidei à se amolirentur; id pertinaciter negat, dicens ejus hac in parte desiderio minimè satisfaciendum. Quàm suspecta est per seipsam ea respondendi ratio! quàm velox Epistolam proferret Martinus si quidpiam contineret quo defensorem falsi posset arguere? at quid si Epistolæ exemplum habeamus, quò se vertet Martinus, hæc de re dicemus infra.

Non fictis profectò hypotesibus, nec conjecturis arbitrariis, ut ait Martinus, sed certissimis argumentis probantur ea quæ Defensor protulit, adeò ut verum sit potiùs Martinum toties hic mentiri quot aliis mendacia affingit. Et verò ut omnibus pateat veritas eorum quæ retulit Doctissimus Vindex, sufficit ferè protulisse Episto-

Iam Sereniſſimi Electoris ad Patrem Sabran. Eam polliciti fuimus. Certum eſt datam fidem liberare. Sic ſe habet.

*Copie de la Lettre écrite par S. A. S.
E. au P. Sabran, Préſident du
Séminaire Episcopale à Liège.*

Bonne le 6. Octobre 1699.

Epistola S. S. C. E. ad Patrem
Sabran, Præſidem Seminarii
Episcopalis Leodiensis,
latine reddita.

Bonnâ 6. Octobris 1699

J'Ay receu, mon Pere, les Ecrits que vous avez bien voulu m'envoyer, pour les faire conferer par la Faculté de Theologie de Cologne, avec les sept articles censurez à Louvain, & sitôt qu'elle m'en aura donné son sentiment, je le communiqueray à la Cour de Rome, ou à son Ministre residant en ma fufdite Ville, avant que d'en faire publier la censure, afin d'éviter l'inconvenient, que l'on ne désapprouve pas à Rome ce que dans notre Diocèse nous aurions crû censurable, comme vous ſçavez qu'il est arrivé ci-devant avec les Theses du même Professeur que vous denoncez : & quoi qu'il suspecte la Faculté stricte de Louvain, à cause qu'elle doit avoir trop de dépendance du Vicairé Apostolique de Boisleduc, je ſerai pourtant bien-aïſe d'en voire la dernière censure plus particulière, *etiam in ſenſu auctoris*, dont vous parlez dans votre lettre du 29. de l'autre mois, comme auſſi celle de la Faculté de Douay, nonobſtant que ledit Professeur ſe

Accepimus, mi Pater, quæ ad nos miſiſti ſcripta, ut à Facultate Theol. Colonienſi conferantur cum ſeptem articulis quos Lovaniensis Censura perſtrinxit. Quamprimum autem ejus acceperimus judicium, Apoſtolica Sedi aut ejus Miniſtro in Urbe noſtra Colonienſi commoranti ſignificabimus, priuſquam in lucem emitamus Cenſuram, ne id accadat incommodi, ut Roma non improbet, quod in Diœceſi noſtra judicaſſemus Cenſurâ notandum, prout antehac contigiffe circa Theſes ejusdem quem denuntias Profefſoris, non ignoras. Quamvis autem ſtrictram Facultatem Lovaniensem, quod nimium pendeat à nutu Vicarii Apoſtolici Sylvaducenſis, ſuſpectam denunciet; libens tamen ultimam ejus Cenſuram videro magis enucleatam & in ſenſu authoris, de quâ in Epistola quam ſcripſiſti 29. menſis proximè elapſi, uti & Cenſuram Facultatis Duacenſis; tametsi dictus Profefſor conqueratur ſtudio partium agi duos qui de ipſa deliberarunt unum cum Profefſore Cathediſmi, qui aſſumendus fuit ne ſuffragia forent equalia ſi duo ſeniores ejusdem ſtricte Facultatis ad dictum examen concurrere vo-
luiffent.

fuissent. Quod ad Scholas Seminarii nostri attinet, optamus ut continuâ sollicitudine tuâ, in Classibus studia, in Seminario autem virtutem ac disciplinam promoveas, atque ita Deus te servet. &c.

de ladite Faculté étroite y eussent voulu prendre part. Pour ce qui est des Ecoles de mon Séminaire, je souhaite que par la continuation de vos soins, vous fassiez valoir les études dans les Classes, & la vertu & la régularité dans ledit Séminaire. Et je prie Dieu qu'il vous ait &c.

Ex hac epistola liquet,

I. Compertum fuisse Serenissimo Principi, D. Denys suspectam fuisse Facultatem Lovaniensem, ac proinde S. S. C. E. procul abfuisse ab exigendo ullo Judicio ab eadem Facultate.

II. Patrem Sabran Serenissimo Electori scripsisse 29. Octobris, brevi ferendam alteram ab eadem Facultate sententiam magis enucleatam, & in sensu Auctoris.

III. Veniamus ad præcipuum rei caput, nempe nunquam fuisse mentem S. S. C. E. ut judicium ullum ab ista Facultate suo nomine peteretur: id profectò certissimum est. Nam

I. Viri quidam Prænobiles, quibus cordi erat S. S. C. E. gloria, & quibus exploratissimus erat ejus hæc super re animus, ubi primum Serenissimi Electoris nomen judicio isti præfixum viderunt, indubitanter, & palàm asseruerunt, ipsum nunquam jussisse, ut suo nomine judicium postularetur, latere fraudem, id palàm asserendum.

II. Perspicax Defensor pernegavit unquam exstitisse istiusmodi mandatum: proferret Pater Sabran, si quod accepisset, aut ullo pacto probare posset illud exstitisse. Hic verò adeò non ostendit, aut probavit, ut in quodam Conventu factus sit, Doctores falsò inseruisse suo judicio, Facultatem ex parte Serenissimi Principis requisitam fuisse.

III. Demum idem efficacissimè conficitur ex hac Epistola, ubi minimè jubet Serenissimus Princeps, ut à Facultate judicium suo nomine petatur, sed tantum dicit se novam censuram libenter visurum, nempe cum lata fuerit; quod aliud planè est, ut evidenter patet verba expendenti. Nec id quidem latebat Pa-

trem

trem Sabran, qui in eo quem mox dicebam, Conventu ingenuè faſſus eſt, id ſolùm verum eſſe, *Suam Celſitudinem, cùm in-
audiſſet Facultatem, novam adverſus Scripta D. DENYS cenſuram me-
ditari optaſſe novum iſtud Judicium videre.*

IV. At quamvis horum conſcius eſſet, maluit tamen Epiſtolæ verba aliter interpretari Sabranus, atque ita ad Facultatem Epiſto- lam concinnavit, quæ dolum planè confirmet. Hanc Epiſtolam proſectò graphicè & prout ſe habet, deſcripſit Perſpicax Defenſor: nec minùs vera ſunt quæ de hoc negotio addidit, quidquid garriat Martinus. Atque id haud dubiè cunctis pateret, ſi ipſam exhibere voluiſſent Cenſores, prout æquiſſimum fuerat. Verùm quan- do hoc pertinaciter recuſant, ipſis denunciamus non opus eſſe ut ex- hibeant. Ad nos à Patre Sabran pervenit. Is certè Epiſtolæ auc- tor cùm fuerit, exemplar ejus præbere potuit & præbuit, quod qui- dem non dolò, non malis artibus, ſed quodam Dei nutu accepi- mus, nec dubitaremus illud luci publicæ exponere, niſi aliud ſua- deret reverentia in Virum qui adverſus artes Sabranicas non ſatis cau- tus Epiſtolæ ſubſcripſit, cujus amicitia reliquias in Perilluſtrem D. DENYS etiamnum veneramur. Illud tamen confidenter aſſerimus verum eſſe quidquid de hâc Epiſtolâ dixit Clariffimus Defenſor, adeò ut Cenſoribus omninò incumbat probare ſeſe dolo Sabranico non conſenſiſſe; quod quâ ratione ſit factum non videmus.

C A P U T I X.

*Refelluntur Cavillationes Doctoris Martin adverſus reſponſum S. Facul-
tatis Theol. Colonienſis ad Articulum primum.*

PUduiſt Doctorem MARTIN, articulatiſimè defendendam ſuſcipe- re Cenſuram Duacenſem utpotè nimis patenter inſulſam, præ- fertim in eo quòd dicit, *in ſcriptis Perilluſtris D. Denys apertè tradi-
dogmata ab Innocentio X. & Alexandro VII. damnata in primâ &
tertiâ Janſenii propoſitione.*

Enimverò tam perſpicua eſt iſtius Cenſuræ inſulſitas (uti etiam poſteà probabimus) ut longè mitiùs de iſſdem ſcriptis judicaverint Lovaniènſes, prout manifeſtum eſt, ipſorum Cenſuras cum Duace- nâ conferenti; tametſi Lovaniènſes iſti adverſus ſcriptorum auctorem animo eſſent admodùm exulcerato. Nos igitur omiſſâ nunc Dua- cenſium Cenſurâ, Doctorem Martin defenſorem reſolutionum Fa- cultatis

eultatis, ut ait, Lovaniensis, sequentes futes ipsius Cavillationes adversus responsa S. Facultatis Coloniensis ad singulos articulos confutatum imus.

Cum itaque præcipuus nobis scopus sit hujus Facultatis sapientissimum iudicium vindicare, Lectorem monitum volumus, Articulos & Accusationes primùm conferendos esse cum Responsis S. Facultatis, non verò prius videndum quid responderint Lovanienfes, uti vult MARTINUS. Quapropter hunc ordinem sequemur, præmissis ad quodlibet Caput Articulo & Accusatione, Responsum Coloniensis Facultatis subijcimus, & tum demum Martini ineptias &c. confutamus.

Articulus I.

Professor de cuius doctrina agitur, ita in dictatis suis tractat totam materiam de Divinâ Gratiâ & libero arbitrio, item de quinque famosis Propositionibus damnatis, ut nusquam mentionem faciat de sensu Jansenii, & Constitutione Alex. VII. Propositiones illas in ejus sensu damnante, sed tantum de Constitutione Innoc. X.

Accusatio.

Videtur hoc esse irreverens erga Constitutionem dictam Alex. VII. quam etiam nuper S. D. Noster Innocentius XII. confirmavit & renovavit in suis Brevibus ad Episcopos Belgii, & ex eo modo agendi facile colligerent Discipuli, nullam esse habendam rationem istius Constitutionis, aut sensus Jansenii, sed tantum Constitutionis Innoc. X. & sensus obvii Propositionum; cum tamen modernus Pontifex sicut rationem haberi vult sensus obvii Propositionum, ita etiam in sensu obvio intelligi velit Formularium Alexandri VII. ubi abjuratur sensus Jansenii.

Responsio S. Facultatis Coloniensis.

In Tract. de gratia quæst. 3. observ. 6. inscribitur, De quinque famosis propositionibus ab Innocentio X. damnatis: ubi circa ingressum & alibi, erga S. Sedem reverentia apertis verbis declaratur, insuperque meminit Alexandri VII. in fine prædicti Tractatus. Nec opus erat omnem damnationem allegare. Et sanè simplices, essent

“essent Discipuli qui putarent non esse habendam rationem earum
“Constitutionum quæ in dictatis omittuntur. “

VINDICIÆ.

ITaque Articulo I. Professor accusabatur irreverentiæ erga Constitutionem ALEXANDRI VII. , eò quòd nusquam mentionem fecisset de sensu Jansenii , nec de ista Constitutione : item finge batur , eo modo agendi ipsum dedisse occasionem discipulis colligendi , nullam esse habendam rationem istius Constitutionis.

At Colonienses pro sapientia & æquitate sua haud difficulter agnoverunt , silentium Professoris non posse ipsi vitio verti , præsertim cùm tractans de quinque famosis Propositionibus suam reverentiam erga S. Sedem apertis verbis declararet.

Deinde , ut accusationem validiùs retunderent , dixerunt Professore etiam meminisse ALEXANDRI VII. in dicto tractatu.

Ac tandem non opus esse omnem damnationem allegare.

Ad discipulos verò quod attinet , ridiculam sequelam his verbis rejecerunt : *Sanè simplices essent Discipuli , qui putarent , non esse habendam rationem earum Constitutionum quæ in dictatis omittuntur.*

Ad hoc Martinus nihil solidum opponere valens ,

I. Confugit ad vitilitigationem pudendam. Separat locum dictatorum citatum à sapientissimis Coloniensibus , ab eo quòd referunt , Professore inibi reverentiam erga S. Sedem apertis verbis declarare , ut exclamet : *Quid , quæso , ad propositum facit quod Colonienses hic dicunt , observationem sextam inscribi de quinque famosis propositionibus ?* hoc certè ad rem facit , quòd Perillustris Theologus pertractet condemnationem quinque propositionum , & inibi reverentiam erga S. Sedem apertè profiteatur.

II. Instat Martinus agi de reverentia erga Constitutionem Alexandri VII. Hanc reverentiam à Professore læsam fuisse eò quòd ejus non meminerit. Verùm istam prætermiſsionem nullo pacto hanc reverentiam violare tot argumentis demonstravit Doctissimus Defensor , ut superfluum sit quidquam addere. Notandum solummodò Colonienses idem censuisse eò præsertim quòd Perillustris Professor generatim professus sit suam Reverentiam erga S. Sedem quæ damnavit quinque Propositiones. Quamvis nec prætermittendum existimaverint Eximii Colonienses adversus accusatores , Professore meminisse ALEXANDRI VII.

III. At rursus obstrepit Cavillator , contendens id non esse ad propositum , ideòque petulantia intolerabili redarguit Colonienses velut risu , vel indignatione dignos. Cur ita ? quia , inquit ,

nec accusatio, nec resolutio Lovaniensis negavit Professore mentionem fecisse ALEXANDRI VII., sed negavit fecisse mentionem Constitutionis Alexandri VII., nec dubitat ipse proferre verba, quibus planè condemnatur. Fatetur enim Professore dixisse: *Notandum Innocentium X. & Alexandrum VII. in condemnationibus factis &c.* O insullum caput! facere mentionem Alexandri VII. in condemnationibus factis, non est facere mentionem Constitutionum Alexandri VII.? num alibi quàm in Constitutionibus suis condemnationes illas protulit Alexander VII.? risunè, an indignatione digna sit futilis ista redargutio, judicet cordatus Lector.

IV. Piget talibus ineptiis Lectorem distingere. His igitur prætermis, paulò fusiùs exagitemus præcipuum Martini caput super hoc articulo. Impudentissimè prorumpit in hæc verba: "De D. DENYS, aliisque Symmistis suis: Vehemens & publica erat suspicio, eos esse de numero illorum, quos Alexander Papa *publicæ tranquillitatis perturbatores, subdolos interpretores, filios iniquitatis, à via salutis errantes, & pestifera contagionis reliquias* appellat." Et hinc infert, ipsum silendo de Constitutionibus Alexandri VII., & sensu Jansenii, auxisse & confirmasse istam suspicionem. Verùm fictitium hoc, & inane crimen depellere facillimum est.

1. Primùm enim, ut verbis S. Augustini utar, l. de unit. Ecclesiæ cap. 5., istiusmodi assertio *nisi prius probetur manifestissimis documentis, convitiante magis levitate, quàm convincente veritate dici, quis mediocriter sapiens ignoret?* Quapropter suis ipse verbis meritò hic redarguendus est Martinus: *quot verba, tot mendacia.* Hæc enim quid aliud sunt, nisi horrenda calumniarum plectendarum farrago, quas nullo prorsus argumento probat, nec probabit unquam?

2. Nil iniquius, nil quod publicam tranquillitatem magis perturbat, nil periculosius istâ accusandi libidine, quâ, absque ullis probationibus, temerè quibusdam nominatim accommodantur ea, quæ generatim Summus Pontifex protulit adversus quosdam, juxta delationem sibi factam, nemine tamen nominato: & ita quidem, ut ii quos præsertim notabant accusatores apud summos Pontifices, & nominatim apud Clementem IX., omnem à se culpæ suspicionem amoverint; adeò ut si quis unquam illa, quæ Martinus hic conglobat epitheta, promeritus sit, vel maximè ipsi Martino tribuenda sint, ejusque imitatoribus.

3. Clarissimum est, hâc accusandi ratione Martinum impingere in Breve Pontificium: Quos enim demum coloribus tam atris

depingit? eos nempe, qui apud S. Sedem tanquam Janſeniſtæ traducebantur; atqui inhibuit ſummus Pontifex Innocentius XII., ne quis vagâ iſtâ accuſatione, & invidioſo Janſeniſmi nomine traduceretur, niſi priùs ſuſpectum eſſe legitimè conſtiterit [*ſervato juris ordine*, uti paulò poſt loquitur] aliquam è quinque propoſitionibus damnatis docuiſſe, ac tenuiſſe in ſenſu obvio, quem ipſa propoſitionum verba præ ſe ferunt. Ubi porro id, *ſervato juris ordine*, conſtitit de iis quos tam protervè impetit Martinus? Nominet Tribunal, Iudices recenſeat apud quos id probatum fuit; quod proſectò cùm neutiquam præſtiturus ſit, fateatur ſe Pontificiæ violatorem Conſtitutionis.

Ex hoc igitur ſummi Pontificis Decreto liquet, eum Janſeniſtam eſſe dicendum, qui unam è quinque propoſitionibus damnatis in ſenſu obvio docuerit, aut tenuerit. At hoc nomine notandum, qui de ſenſu Janſenii ſiluerit, dum quinque propoſitiones ſincerè damnavit ſemper, & reſpuit, id verò adeò non dicit Pontifex, ut planè inhibeat huiusmodi hominem vagâ iſtâ accuſatione, & odioſo Janſeniſmi nomine traduci, quandoquidem nullâ ratione poſſit probari, ipſum ullam è damnatis quinque propoſitionibus docuiſſe, aut tenuiſſe.

Eadem ferè ratione confutari poteſt objectatio de prætermiſſâ mentione Conſtitutionum Alexandri VII. Quamvis igitur evidentiſſimè demonſtraverimus, Perilluſtrem Theologum de illis minimè ſiluiſſe: ponamustamentacuiſſe, aut ſubobſcurè locutum fuiſſe, num Janſeniſta erit, eò quòd ſilentio minimè affectato eas prætermiſerit? præſertim cùm harum ſcopus eſſet confirmare Bullam Innocentii X., cui ſummâ cum reverentiâ Leodiensis Theologus in ſcriptis ſuis ſe ſubmittit. Quis, quæſo, id unquam ſomniavit præterquàm Martinus, & ejusdem factionis homines? verumtamen de iisdem Conſtitutionibus mentionem feciſſe, luculentiffimè oſtendimus initio hujus articuli.

Cùm ergo Eruditiffimus Profeſſor nullam è quinque propoſitionibus in ſenſu obvio unquam docuerit, tenueritve; quod amplius eſt, cùm earum falſitatem, & æquiſſimam Cenſuram multimodis proſecutus fuerit in dictatis, non poteſt abſque Pontificii Edicti contemptu, Janſeniſmi invidioſo nomine traduci, eò quòd tacuerit de Janſenii ſenſu, in ea præſertim Civitate, ad quam Alexandri VII. Formula-rium nunquam introductum fuit.

Neminem unquam ob huiusmodi ſilentium vituperavit Sedes Apoſtolica

postolica : verum e contrario , dum quidam obvium propositionum ac Bullarum sensum , ad interpretationes nescio quas ab hoc alienas detorserunt , iis strenuè resistit Apostolica Sedes. Hinc Archiepiscopi Mechliniensis ad Formularium additiones rejecit. Hinc Steyartium iussit suppressere programma , quo Brevis Pontificii sensum detorquebat ad sensum additionum. Hinc ejusdem Theses de ortu , & vita Christi damnavit. Hinc demum 7. Decembris 1694. proscripsit quatuor Theses Patrum Recollectarum Bruxellensium , Mechliniensium , Gandavensium , & Lovaniensium , qui Formularium interpretabantur , prout Steyartius & Martinus explicant : adeò verum est , intolerandam esse in hac calumniarum congerie Martini insolentiam.

Non sum nescius dicturum se , nemini Jansenistæ nomen tribuere , se invidiosum Jansenismi nomen de industria omittere. Ad has enim cavillationes confugere solent ejusmodi calumniatores : at inane effugium nemo non agnoscet. Quis enim sanæ mentis existimet , Pontificem vetuisse odiosum Jansenistæ nomen , neque unà prohibita fuisse dicteria injuriosa , ac contumeliosa idem planè , aut aliquid etiam odiosius , significantia ? nam si ipso substantivo Jansenismi nomine abuti vetitum est , tantò minùs licet usurpare epitheta & adjectiva , quæ eidem nomini adjunguntur , ut odiosiores reddantur *pretensi Jansenistæ* , quemadmodum in Brevi suo eos vocitat Summus Pontifex. Atque ita manifestè idem Breve lædit Martinus , dum tot dicteria injuriosissima congerit in Viros Orthodoxos , pietate conspicuos , pacis amantissimos.

Agedum , Martine , exquire Judicium S. Sedis , utrius factum ei gratius ? an qui de sensu Jansenii filet , an qui clamoribus de Jansenio , de Jansenistis omnia commoveret ? & si lubet , profer P. Robertum Stephani , qui in Seminario Leodiensi tam continuò Jansenii , ac Jansenistarum nomen crepat , ut à tribus quatuorve mensibus ducenties , aut fortè amplius id reperias in ejus dictatis. Quid porro hinc haurient alumni ? nuper Condiscipulos juvenis petulans hæreticos vehementi cum insultatione compellabat : ita nimirum discunt alios calumniari , seipsos verò sempiternæ morti addicere : neque enim hujusmodi calumniam ulla Jesuitarum probabilitas à peccato lethali eximet , nisi fortè de peccato philosophico dogma proscriptum ab ipsis inferis reducatur.

Quid istis hominibus facias , quos neque Decreta Pontificia , neque ipse honesti amor compescit , quominùs profligatam toties

calumniam eâdem perpetuò confidentiâ recantent ? optimum hic videtur Eminentissimi Cardinalis Aguirrii consilium in principio tom. 2. suæ Maximæ Collectionis Conciliorum Hispaniæ : " Calumnia hujusmodi , inquit , dum linguariorum oribus quorundam injecto coerceri nequit , contemptu aut risu exhibilanda erit , juxta illud vetus adversus convitia injusta : *spretæ exolescunt* . " Quæ sententia , & de hac & de variis aliis ejuscemodi imposturis locum habet.

Porro si per se iniquissimum sit , tot contumelias evomere in eos , qui nullam è damnatis propositionibus sustinuerunt , tantò iniquius iis Eruditissimum D. Denys onerat Martinus , quantò minus eidem Perillustri Viro conveniunt. Næ ille haud notus est Martino , aut certè Martinus insignis sycophanta est. Nam profectò quotquot nòrunt , nòrunt mitissimum , & pacis amantissimum. Deus bone ! quot ille adversariorum dicteria , & calumnias tacitus devoravit , obstititque suadentibus subinde amicis , ut obrectatoribus istis os obstrueret , sed malebat pacis amore contumeliam pati ! & hunc Virum impudentissimè depinget Martinus ut *publicæ tranquillitatis perturbatorem , filium iniquitatis &c.* ? Tantùm abest ut *filius iniquitatis & perturbatoribus* accenseri debeat , ut contrà jure optimo appellari possit *filius pacis*. Plura non dicimus , cùm istam Martini petulantiam etiam represserimus cap. 2.

Cæterùm si Steyartianis libido est illos omnes exagitare , qui ipsorum interpretationes , explicationes , commentationes & programmata super Constitutione Alexandrinâ non amplectuntur , audeant Cardinalem de Laureâ , & si tantâ sunt procacitate , ipsum Censurâ feriant si audent. Vir ille Eminentissimus in scripto cui titulus : *discussio de Formulario Archi-Episcopi Mechliniensis circa quædam propositiones Jansenij* ; ità loquitur : *nullum Concilium generale , nullusque Pontifex de humanis factis non revelatis definitionem credendam Fide divinâ edidit , nec edere potest , ut proximè antè dixit : nam neque Papa , nec ullus pro eo scribens , etiam ex assentatoribus , docet aut præendit esse infallibilem circa facta non revelata ... ut apertè docet Bellarminus ... Cardinalis Palavicinus idem docet ... superfluum puto alios sic docentes adducere , cùm omnes nationes omnesque Universitates , nullâ exceptâ , sic doceant , itemque ipse Tom. 1. de fide disp. 8. ad satietatem de hac materiâ sum locutus ... Hinc Archi-Episcopus ... dum putavit Alexandrum definiisse factum , eò quòd nominavit Jansenium , exceptionemque propositionum ex Libro Jansenii , & sensum ejus ... in hac opinione deceptus est , quia ... Alexander definiit dog-*
ma,

ma, quod sonant verba illa quæ dixit Jansenius, non verò quòd fuerit in mundo Jansenius, neque quòd librum illum composuerit: neque definivit quòd ex eo sint extractæ, aut definivit sensum internum, quem habuit Jansenius dum protulit verba illa, sed hæc omnia sunt connotatum quoddam rei definitæ.

CAPUT X.

*Exsufflantur Martini Cavillationes ad Articulum II.**Articulus II.*

QUoad Propositiones vulgò Baïanas, sustinet Professor non esse damnatas in sensu ab Assertoribus intento, sed potius voluisse Pontificem Pium V. (de Gregorio XIII. semper tacet) parcere honori illorum, qui bono sensu aliquas earum tradiderant. Addit & ostendit quomodo earundem aliquæ nunc rectè sustineri possint, v. g. *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet*: nimirum, quia cùm olim essent malè sonantes, dum fuerunt damnatæ, jam ampliùs non sint tales. Tertiò denique insinuat, non omnes esse falsas, etiam sepositâ censurâ de qua loquuntur quidam Autores.

Accusatio.

Videntur hæc tendere ad plenam everfionem omnis Censuræ Pontificiæ in has propositiones latæ. Saltem his positis, & præcipuè secundo & tertio, jam aperitur via, ut quælibet illarum propositionum sustineri possit tanquam vera, utique quantum est ex vi dictæ Censuræ Pontificiæ; quia juxta has explicationes de nulla earum pronunciavit Pontifex, quòd sit falsa, vel non possit in bono sensu sustineri. Imò cùm Professor ne quidem ponat, eas damnatas esse in rigore, & proprio verborum sensu [sed ingrediatur viam Macarii Havermans quem citat, & aliorum, sic transponentium famosum comma, ut propositiones illæ sustineri possint in rigore & proprio verborum sensu] sequitur jam plena libertas sustinendi prædictas propositiones, si non in terminis, saltem in sensu & substantia.

" In prædicta Quæst. Observ. VII. de propositionibus Baïanis fit
 " mentio absque eo quòd ulla propositio damnata sustineatur. Ad-
 " feruntur ibidem verba Bullæ, quòd quædam aliquo pacto sustineri
 " possunt : Diciturque quòd maximè intelligi debeat de illis, *quæ à SS.*
 " *PP. saltem æquivalentibus terminis assertæ sunt, aut de illis quæ pro hoc tem-*
 " *pore, ob terminos passim clariùs explicatos, possent dici non malè sonantes.*
 " Ubi pro exemplo duæ adducuntur. Ex quibus perperam inferitur
 " sequi plenam libertatem, prædictas propositiones jam post damna-
 " tionem sustinendi. Nam in ejusdem quæst. observatione 4. clarè
 " dicitur : *Censura non tantum quoad sensum, sed & quoad expressiones con-*
 " *formare se debent omnes. Itaut censuram meritò incurreret ille, qui his*
 " *temporibus eo modo vellet loqui quo sunt locuti Patres, quia in simili*
 " *sensu non intelligerentur similes expressiones quo ipsi intellexerunt.*"

VINDICIÆ.

S Uas cavillationes p. 3. pag. 21. incipit MARTINUS ab insigni
 S falsitate : *Non negant, inquit pag. 21., hic Colonienses, adeoque conce-*
dunt. ... quòd Professor ille docuerit 1. non esse Baïanas propositiones dam-
natas in sensu ab Assertoribus intento. Quod sic indefinite assertum, à
veritate prorsus alienum est. Sic se habent Coloniensis Facultatis
verba : Adferuntur ibidem verba Bullæ, quòd quædam aliquo pacto su-
stineri possunt, diciturque quòd maximè intelligi debeat de illis" quæ à SS. PP.
" saltem æquivalentibus terminis assertæ sunt, aut de illis, quæ pro hoc tempore,
" ob terminos passim clariùs explicatos, possent dici non malè sonantes. Quod
non est indefinite concedere de omnibus. Imò de omnibus dici posse
implicitè negatur, quod de quibusdam duntaxat conceditur. Mox
addunt Colonienses : ex quibus perperam inferitur sequi plenam liberta-
tem prædictas propositiones jam post damnationem sustinendi ; Nam in
" ejusdem quæst. observatione 4. clarè dicitur : " Censura non tantum quoad
" sensum, sed & quoad expressiones conformare se debent omnes. " Quid re-
verentius, observantiusve erga Constitutiones Pontificias dici potuit ?

Verumtamen obstreperit Martinus, clamat Professore istic non a-
 gere de propositionibus à Pio V., sed ab Innocentio X. damnatis.
 Nec diffitemur, sed quod expressè de his dixit, de illis implicitè dic-
 tum, sapienter Colonienses intellexerunt, quia *de similibus idem ju-*
dicium est habendum. Innocentius III. cap. 2. de translat. Episc. Et
quod uno articulo pronunciatum est, extenditur ad similem. l. 12. & 23. ff.
de leg. Nec verum est, dissimile esse Professoris de istis ac de illis
 judi-

judicium, quasi aliquas ex damnatis à Pio V. contenderet posse nunc sustineri : quàm enim ab hoc alienus sit, ostenderunt ejus Discipuli ad art. 2.

Ad tres alias imposturas quas iidem Discipuli circa eundem articulum illis Lovaniensibus, & Professoris sui accusatoribus objecerant, breviter Martinus p. 4. pag. 44. respondet ex iis quæ parte 3. contra Colonienſes dixit [ubi de objectis hisce imposturis ne verbum quidem dixit] satis patere, eas esse frivolas, nec ulteriori refutatione dignas. Sic nempe sese expediunt, qui solidæ responsionis penuriâ laborant.

Parte 4. pag. 45. & sequentibus cavillator multus est, ut in duobus vindicet Censuram Lovaniensem. Primò in eo quòd improbaverit ista Professoris verba : " non admittimus quòd Pius V. *omnes illas* " *propositiones damnare voluerit in sensu ab Auctoribus intento*, quia dum " *dixit: quas quidem sententias, quamquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possint* " *in rigore & proprio verborum sensu ab Auctoribus intento damnamus* " &c., comma seu interpunctio poni non debet inter ista verba, *sus-* *tineri possint*, & ista, *in rigore &c.*, sed immediate post ista, *ab au-* *ctoribus intento*, ut sensus sit aliquas sustineri posse in rigore & proprio " *verborum sensu ab Authoribus intento.* "

Secundò in eo quòd pariter improbaverit alteram istam propositionem Professoris, *non omnes damnantur velut falsæ.*

Primum velut censurâ dignum Lovaniensēs improbaverunt hanc ratione, quòd inde consequens foret, eas à Pio V. damnatas non esse in rigore & proprio verborum sensu : verùm istud consequens Professor non admittit, & infrà demonstrabitur reverà consequens non esse, nec sine temeritate tres vel quatuor Doctores Lovaniensēs damnasse opinionem illam de famoso commate, pro qua constans est, semperque fuit sensus Scholæ Lovaniensis, tam firmis succollatus argumentis, ut finitam jam tandem causam illam existimet laudatissimus Author Historiæ Congregationum de auxiliis l. 4. c. 16., quo ex tempore inter MSS. codices Bibliothecæ Clarissimi viri D. Boissot, Abbatis S. Vincentii Bisontini, inventa sunt, inquit, antographa ipsa mutuarum Epistolarum Cardinalis Gravellani, & Domini Maximiliani Morillonii, ejusdem Vicarii Generalis, & postea Episcopi Tornacensis, qui totum illud damnationis in Bayum latæ negotium apud Sedem Apostolicam, ille, tanquam à Pio V. delegatus, & Lovaniensem Academiam, iste tanquam istius subdelegatus pertractarunt. Epistolas publici Juris fecit, ante annos aliquot Auctor documentorum ad historiam Academiæ Duacensis pertinentium, suisque ad illas eruditis observationibus rem hætenus subobscu-

ram meridiana in luce posuit. Famosum comma, seu interpunctionem, qualem Professor exhibuit, invictis documentis & rationibus fixit, nihil ut desiderari ultrà possit.

Pro sententia itaque Professoris, seu potiùs constante perpetuâque sententiâ scholæ Lovaniensis, testimonium reddiderunt laudatus Cardinalis (qui maximas in Piana Bulla concinnanda partes habuit) & Morillonius, de quo proximè, tota insuper Facultas Lovaniensis per actum authenticum, cui Cornelius Jansenius Episcopus Gandavensis, tunc Decanus Facultatis subscripsit.

Cùm his Cunerus Petri Leuwandiensis Episcopus, licèt acerrimus Baii æmulus, Rithovius Episcopus Iprensis, Sonnius Episcopus Silvæducensis, omnes item antiqui Codices, Pianam referunt cum clausula, quâ nonnullæ ex damnatis ibi propositionibus dicuntur aliquo pacto sustineri, posse in rigore & proprio verborum sensu ab assertoribus intento. sicque Pianam, cùm Lovanii promulgaretur, intellectam fuisse, Jacobus Jansonius in scholis anno 1608 publicè testificatus est, Et Valerius Andreas in fastis Academicis cum eadem clausula Pianam refert..

Cùm igitur tam gravibus testimoniis, rationibusque fulciatur opinio Professoris, nullaque adversus eam legitima decisio proferatur, omninò improbanda est censura ausu plusquam temerario Professorem condemnans, quòd eam secutus fuerit.

Nec Censuram vindicat Cavillator adversus Professoris opinionem arguendo, quòd si vera esset, omni sano sensu Piana careret, utpote quâ Pontifex significaret se damnare sententias in rigore & proprio verborum sensu ab Assertoribus intento veras & quæ propugnari possent, & in solo per consequens sensu improprio falsas & propugnari vetitas. *Quo nihil (inquit pag. 46.) Pontifice indignius, nihil impertinentius magisque ridiculum fingi queat; nihil etiam magis injustum, & indiscretum. Illane justitia & discretio Vicarii Christi, ut Theologiae Magistris vera & recta in sensu proprio ab illis intento, docentibus, indelebilem inferat ignominiam & tradita hæreseos, atque scandali & offensionis notam inurat.*

Argumentum istud adeò invictum putat, ut propter illud allatam Pianæ expositionem à tot & tantis viris traditam, non erubescat ibid. *insulsam, impiam, ineptissimam, infundatissimam* vocare, dicereque, cuilibet non excæcato id liquidum esse, & pag. 47. tot & tantis testibus supra relatis fidem non deberi, quia *evidenter repugnat claro, evidenti & obvio sensui ipsius Bullæ.... & omnem ejus probum*

bum sensum evertit. Et addit ipsos *ita locutos ex inadvertentia, vel ignorantia, aut certè Baio adblanditos, ut lenito ejus vulnere, facilius eum inducerent ad aquiescendum Bullæ.*

Quis non obstupescat ad tantam insolentiam hominis de se adeò præsumptis, ut veritatem evidentem se solum cum Symmisticis suis videre putet? laudatum verò Cardinalem, Subdelegatum ipsius, Facultatem Lovaniensem, memoratos Episcopos, cæterosque Doctores circa eam sic cæcutire, ut vel per inadvertentiam, vel ignorantiam, vel adulationem qua Baio contra evidentem veritatem, adeoque mendaciter adblanditi fuerint in ipsis agnoscere oporteat?

Sed Pius Lector ignoscat homini in paucis sapienti, licet magnificè de se, de aliis demissè sentienti, qui de argumenti sui evidentia non præsumpsisset, si non laborasset ipse ignorantia vel inadvertentia evidentis veritatis, quæ docet earundem propositionum non unum dumtaxat, sed non rarò multiplicem esse sensum obvium & litteralem; plurium proinde ejusmodi sensuum unum non rarò defendi posse & esse verum; alterum damnabilem & falsum. patet in hac propositione, *Deus non creat mala*, quam ut hæreticam Ecclesia reprobavit adversus Cobuthianos eam in sensu obvio & litterali intelligentes de malis pœnæ; ut Catholicam approbavit adversus Florinianos, eam in sensu quoque litterali intelligentes de malis culpæ, ut videre est apud Augustinum in l. de hæresibus, hæresi 65. & 66.

Sic etiam propositio ista *Deus prædestinavit impios ad mortem*, uno sensu litterali vera est & Catholica, atque à NICOLAO Papa Sinodisque Valentina, Lingonienfi & Tullensi approbata, in altero sensu litterali Calvinistarum, hæretica est & damnata.

Quæ cum sint evidentis veritatis, ex iis manifestum est, primò Pii V. Bullam eo sensu intellectam, quo semper eam Schola Lovaniensis, & cum ea Professor intellexit, omni sano sensu non carere, quòd contendit Martinus: Quamvis enim nonnullæ ex damnatis ibi propositionibus uno sensu proprio & litterali ab assertoribus intento, defendi possent utpote veræ, in alio sensu etiam litterali & proprio [qui vel ex propositionibus ipsis secundum se, vel ad invicem collatis eruitur] damnabiles sunt meritòque proinde damnatæ.

Sapienter Refutator Synopseos Steyartianæ in Respons. ad art. 1. Ast Synopsis auctor monet quòd *confundendus non est rigor, & proprius verborum sensus ab assertoribus intentus, cum rigore & proprio verborum sensu, qui ex articulis [modo dicto] colligi possit.* Rigor &

proprius verborum sensus, ex articulis ipsis colligendus, nisi Pontifex aliud exprimat, erui potissimum debet ex usu vocabulorum communiter recepto, cum Bulla emanavit, vel certè ex articulorum, in eadem Bulla damnatorum ad invicem collatione. At sæpe contingit rigorem & proprium verbi alicujus sensum ab authore privato intentum, à communiter recepto, vel ab eo, quem articuli ad invicem collati reddunt, plurimum differre. Nam quia alius modo, alius olim; alius apud unum Sanctum Patrem, alius apud alium; alius in schola Thomistica, alius in Molinistica est proprius verbi alicujus sensus; hinc fieri potest ut auctori privato placuerit sensus veterum, præ sensu proprio Neotericorum, sensus proprius unius Sancti v. g. Augustini præ sensu proprio alterius v. g. S. Thomæ, item sensus proprius Thomisticae scholæ, præ sensu proprio Molinistica. Sic variantibus verborum sensibus propriis, nihil vetat Pontificem ex tam variis sensibus unum eligere, & certam loquendi normam omnibus præscribere, ne sub incerta verborum varietate periculum offensionis populo Christiano immineat, neque ideo necessarium est ut dum certum loquendi modum proscribit, proscribat & auctorum sensum.

Sapienter quoque diu ante Refutationem istam, Cunerus Petri Leüwandienfis Episcopus in præfatione in 76. sententias à Pio V. damnatas ob hanc rationem dicit, nonnullas aliquo pacto in rigore & proprio verborum sensu ab assertoribus intento sustineri posse, quia cum sententiæ istæ numero 76. reperiantur, quedam sine dubio reperiuntur, quarum sensus ab authoribus intentus, quem rigor & proprius verborum usus admittit, si aliter exprimerentur, aliquo pacto sustineri posset. Nam ut exemplum unum atque alterum subjiciam, multa sunt de eo quod naturale dicimus, de charitate, de justitia, sententia, quæ si aliter efferrentur, non item offenderent de gratia si affirmaveris quod sine auxilio Dei nihil liberum arbitrium nisi ad peccandum valet, pie & sanctè locutus fueris. Quia verò nomen gratiæ & ratio propriæ Sanctorum justificationi, quæ naturæ divinitus superadditur, accomodata est, si dixeris sine gratia nihil in quo non peccet præstare posse, durus, absurdus, erroribus obnoxius erit sermo. Charitas verò quia omnes in ea [sine limitatione expressa] divinam concipiunt amicitiam, non sustinent communes fidelium aures, quod sine culpa remissione in aliquo inveniat. Ubi, si proposueris, an dilectio, seu amor Dei à culpæ remissione ad tempus separari possit, omnes toto corde confitebuntur.

Manifestum proinde est secundò contra Martinum nihil Pontifice indignum, nihil impertinens, nihil ridiculum, nihil insulsum, nihil impium, nihil ineptum, nihil à justitia, discretionem, evidentique

tique ratione alienum asseri ab iis qui Pianam Bullam exponunt ut supra, neque enim hinc consequens est propositiones (etiam illas quæ aliquo pacto in sensu proprio ab assertoribus intento sustineri possent) solum damnatas esse in sensu proprio, uti Aristarcus noster perperam existimat, neque ex earum damnatione in sensu proprio, assertoribus in sensu proprio ab ipsis intento vera docentibus, ignominiosam traditæ hæreseos, dativè scandali & offensionis notam illatam fuisse à Vicario Christi, imò ne notam illam inferret, clausulam addidit, qua secundum laudatissimos testes supra nominatos declaravit nonnullas sensu ipsorum, etiam proprio, aliquo pacto veras esse & tales quæ defendi possent.

Manifestum est tertio quod licet illarum propositionum nonnullæ in proprio sensu sustineri possent, quia tamen omni sensu proprio sustineri non possunt, sed aliquem etiam habent sensum proprium damnabilem, verba ista *aliquo pacto* rectè adjecta fuerint à Pio V.

Veniamus ad novum & antehac ignotum Martini commentum, quod è Tripode Steyartiano nuperrimè prodiit, uti ostendit clarissimus Vindex. Itaque placet hominibus istis statuere, nullam unquam à Summis Pontificibus propositionem prohiberi, quin falsa sit, ita ut dum Pontifex propositiones quaspiam damnat respectivè ut falsas, malesonantes &c. Semper subintelligat omnes damnari ut falsas, nec dubitat Martinus multas paginas futilibus ratiunculis implere ut istud probet, quod & Romæ, & ubique velut immane paradoxum habetur.

Quidni enim propositiones aliquæ, nullam in sensu proprio falsitatem continentes, æquè damnari prohiberi que possent, ac tot libri, quos prohiberi constat, non quod falsam contineant doctrinam, sed vel ob stili seu verborum mordacem acrimoniam, vel ob infirmorum offensionem, vel ob abusum qui indè metuitur, vel ob alias ejusmodi causas? simili certè modo propositiones aliquas nullam falsitatem continentes prohiberi damnari que velut *malesonantes*, docet Melchior Canus l. 12 de locis c. 11. Et benè docet. Sic enim Gregorius XV. (post Sixtum IV.) *pro submovendis inter Christi fideles scandalis, rixis, & contentionibus* sub gravibus censuris 24. Maii. 1622. prohibuit asseri, sive publicè, sive privatim, quod *B. Virgo fuerit concepta cum peccato originali*, expressè declarando quod per hoc *Sanctitas Sua non intenderet ut falsam reprobare opinionem, quæ id asserit, nec ei ullum prorsus præjudicium inferre.*

Et quinta Synodus Generalis cap. 6. prohibuit ne eadem Beatissima Virgo *Christipara* nuncuparetur, sed *Deipara*, non quòd prior illa vox foret falsa, sed quia ex ea plures scandalizabantur, offendebanturque, velut de modo loquendi suspecto ob sensum, licet minus proprium Nestorianum, vel Eutychianum tunc invalescentem. Similem etiam ob causam, hanc propositionem: *Unus de Trinitate est passus*, licet verissimam Ecclesia olim proscripsit, ne in sensu Eutychianorum acciperetur. Videri potest de his Christianus Lupus in notis ad cap. 6. & 10. quintæ Synodi.

Denique non omnes propositiones à Pio V. damnatas, esse damnatas ob doctrinæ falsitatem, sed aliquas propter solam censuræ acerbicatem, & audaciam qua contrariæ notabantur &c. docet Suares de grat. prolog. 6. Turrianus 1. p. selec. cent. 3. disput. 6. & 21. dub. 59. Vasquez 1. 2. disput. 190 c. 18. Cardinalis Toletus apud ipsum. Contensonius tom. 1. l. 8. dissert. 1. c. 1. Deckerus in Histor. Baian. pag 22. & 62. Steyartius in Theol. morali emend. nota proem. 2., & in simili Facultas Lovaniensis 3. Novembris 1685. dum propositionem quamdam D. Dewitte declaravit, *Etsi non falsam, tamen male sonantem*. Quam declarationem Steyartius tuetur in positionibus de Pontifice, & in positionibus ulterioribus.

Universaliter ergo verum non est, quòd contra Steyartium Steyartius & Martinus novissimè dicunt, falsitatem propositionum, quæ Pontificiis Bullis reprobantur, supponi velut basim cæterarum censurarum, seu qualificationum; cùm propositio aliqua (Steyartio fatente) qualificari possit ut *malè sonans*, seu *piarum aurium offensiva*, etsi non falsa, ut ex allatis constat exemplis, & Augustinus docet in lib. de dono persever. c. 22. clarissimis hisce verbis: *nempe hoc verissimum est; ita sanè, sed improbissimum, importunissimum, incongruentissimum, non falso eloquio, sed non salubriter valetudini humanæ infirmitatis apposito*.

Nec propterea veritas damnatur per se, & ratione sui, quasi per se, & ratione sui offensiva, sed ut offensiva per accidens, & ratione circumstantiarum, vel terminorum duriorum, humanæque infirmitatis valetudini salubriter non accommodatorum, quibus exprimitur. Quomodo de veritate scandalum non solum passivum, sed & activum, offensionemque infirmorum per accidens nasci posse constat ex Reg. Juris in 6. *si de veritate scandalum nascitur &c.*, superioraq; demonstrant exempla, quibus Augustinus loco citato addit exemplum hujusce verissimæ propositionis populo ad hominem prædictæ: *si quis*

obedientes estis, in obedientia non perseverabitis, sed obedire cessabitis, perituri estis &c. si non sitis predestinati, seu quod idem est, si præsciti estis rejiciendi. Siquidem hujusmodi expressiones, licet verissimæ, ob suam duritiem infirmis causam danturbationis, offensionis, & scandali.

Atque per allatam distinctionem diffilit, & vitri instar diffringitur ratiocinium, quod Adamantinum Martinus vocat pag. 58. *nihil in articulo fidei certum supererit, si potuit Dei Vicarius aliquando veritatem prohibere, quod ipsa sit offensiva: nam hoc ipsum est docere errores isti veritati contradictorios:* diffilit, inquam istud ratiocinium. Quia dum fidei veritas, non damnatur per se, & quoad se, sed quoad duriores loquendi modum, contradictorii errores non docentur, sed congruus dumtaxat asserendæ veritatis modus insinuatur.

CAPUT XI.

Exploduntur Nanie & Nugæ Martini ad Articulum 3.

Articulus III.

IN iisdem dictatis discrimen inter adiutorium seu gratiam utriusque statûs, quale ponunt aliqui, tam contra Thomistas quam Molinistas, ponitur à Professore tanquam præcipua Augustini doctrina, sic à Pontificibus & Conciliis approbata, ut sit considerata velut ad fidem pertinens; ita quidem, ut non sit opus respicere ad ullum alium ex Patribus vel Doctoribus Ecclesiæ in hac materia.

Accusatio.

Videtur hoc viam sternere ad censurandas aliarum Scholarum in hac parte sententias, quas ipse tamen Professor alibi admittit, non esse censurandas: & doctrina illa utut sit S. Augustini, cujus sententiam juxta plures Pontifices, etiam modernum Romana sequitur Ecclesia; tamen esse videtur ex intercurrentibus quæstionibus, quas Romana Ecclesia non facit suas, juxta verba S. Cælestini I. adoptata nuper ab Innoc. XII. in suo Brevis ad Facultatem Theologicam Lovaniensem.

Hic Articulus prorsus discrepans est à Dictatis. In cit. tract. quæst. 1. obs. 3. in fine ita habetur & additur: *habitâ S. Augustini mente, frustaneum est argumenta ex aliis PP. proferre.* In quo nulla est absurditas. Nam habitâ mente S. Augustini, meritò acquiescendum; unde illatio non tenet.

VINDICIÆ.

Mitissimè dixi, nœnias & nugas cùm appellavi: quia nœniis & nugis (quas habet part. 3. Martinus) imposturas part. 4. addit & commentationes malignas, quibus unâ cum Censoribus Lovaniensibus conatur Perillustrem Professore reddere Thomistis odiosum, ipsi calumniosè imponendo quòd eousque infensus sit Thomisticæ de gratia primi hominis doctrinæ, ut eam velit esse fidei contrariam, quantumvis Professoris discipuli in Epist. Apologetica probaverint ipsum in dictatis desertè dicere *se convenire cum Thomistis in punctis Capitalibus de gratia*: item *Thomistas consentire S. Augustino quoad præcipuum.* Quantumvis ipsamet accusatio cum hoc articulo exhibita asserat *Professorem alibi admittere non esse censurandas aliarum Scholarum hac in parte sententias.* Quantumvis Martinus ipse tùm à discipulis, tùm à Clarissimo Defensore convictus cogatur dicere pag. 64 *pronus quidem admisserim non fuisse propositum D. Denys accusare Thomistas.*

Hæc quamvis ita sint, prurigo quæ Censores Lovanienses impulit, ut contra apertam veritatem in ipsa accusatione, ut diximus, exhibitam, Reverendum admodum D. DENYS censurâ ferirent, eadem MARTINUM propellit in putidas cavillationes adversus solidissimum S. Facultatis Coloniensis Judicium super hoc articulo.

Dixit S. Facultas *hunc articulum prorsus discrepantem esse à dictatis*, & ita esse, probaverunt Discipuli, probavit fusè Eruditissimus Vindex.

Verùm ut sapientissimos Censores reprehendere possit MARTINUS, pag. 24. fingit verba sequentia Judicii Coloniensis esse probationem istius discrepantiæ, quod alienissimum est à mente, & verbis ipsorum. Quod enim addunt: "In cit. Tract. quæst. 1. "observ. 3. in fine ita habetur, & additur: *habitâ S. Augustini mente, "frustraneum est argumenta ex aliis PP. proferre*, in quo nulla est absurditas, nam habitâ mente S. Augustini, meritò acquiescendum." Ideò proferunt, ut ostendant in istis verbis Professoris, quæ sola difficultatem pati poterant, si invidiosè, & contra ipsius mentem exponerentur, nihil esse arguendum.

Non minùs malignè ibidem conatur adstruere totalem convenientiam articuli accusati cum dictatis, ex his Eruditissimi Professoris verbis : *Augustini sententia sapiùs proposita tanquam sententia Ecclesia, debet in his materiis considerari velut ad fidem pertinens &c.* Inprimis cur de industria omittit hæc verba quæ addit Professor : *Proposita sive à Pontificibus sive à Conciliis tanquam sententia Ecclesia.* Deinde in istis Professoris verbis ne vacula quidem de sententia Thomistarum & Molinistarum. Ubi ergo convenientia cum articulo ? ubi illa quæ de convenientia totali, adæquata, inadæquata &c. garrit Martinus ? ubi *discrimen inter gratiam utriusque status tam contrà Thomistas quàm Molinistas ponitur velut ad fidem pertinens* ? Undè sui ipse hîc etiam oblitus est, qui part. 4. ut ostendat convenientiam, alium locum ex dictatis huic conjungit, uti etiam in extractis, hunc nempe : *Quia punctum capitale, in quo à Thomistis & Molinistis diximus differre Augustini sententiam est discrimen istud &c.*

Audiamus aliam MARTINI Cavillationem. Concluserant Eximii Colonienſes responſionem suam ad hunc articulum his verbis : *unde illatio non tenet.* Ad hæc Martinus : *quid velint Colonienſes nescio. Nam nec in articulo isto, nec in ejus accusatione, neque in Lovaniensi resolutione illatio facta est ulla.* Quid ergo illa verba accusationis ? videtur hoc viam sternere ad censurandas aliarum Scholarum in hac parte sententias : Nonne illationem continent ? at certè, si nulla sit, quid ergo reprehenderunt Lovanienses in verbis Professoris, si nihil odiosi inde concludant ? tales nugæ decent Martinum.

Exsufflatis hisce Martini cavillis, liquet quàm sapienter Colonienſes Judices censuerint rejiciendam super hoc articulo accusationem.

Itaque duo dixit Perillustriſ Professor. Primò *Sententiam S. Augustini approbatam plusquam à viginti Pontificibus, & sapiùs propositam, sive à Pontificibus, sive à Conciliis tanquam sententiam Ecclesia, debere considerari velut ad fidem pertinentem.* Secundò *Punctum capitale, in quo à Thomistis & Molinistis differt Augustini sententia, esse discrimen istud, quod pro primo statu tantum ponit gratiam sufficientem, pro secundo verò, gratiam per se efficacem.* Nihil in his seorsim carpi potest, ut ostendit Eruditus Defensor. Itaque, ut invidiam Perillustri Professori conflarent Censores Lovanienses, ista duo conjunxerunt, ut inferrent ipsum, censurâ notare Thomistas. Quod quidem iniquissimum est, cum ista duo sint in diversis quæstionibus. Diversa verò quæstio in dictatis D. DENYS magnum transultum efficit, cum totum de Gratia tractatum quatuor omninò quæstionibus absolvat ; singulas autem quæstiones in plures observationes distribuat,

At mala fides Lovaniensium eò magis patet, quod, uti diximus, viderent in accusatione ipsâ Eruditissimum Professore monuisse, non esse censurâ notandas aliorum sententias, & Discipuli probaverint, eum dixisse, se, & Augustini sententiam, convenire cum Thomistis quoad præcipuum, & in punctis capitalibus de gratia.

Objicient fortè adversarii ex his sequi Perillustrem Theologum tradidisse duo plane opposita, cum à Discipulis referatur dixisse: *Thomistæ consentientes S. Augustino quoad præcipuum, id est, quoad gratiam hujus status, differunt quoad gratiam primi status.* Item: *Quamvis conveniamus cum Thomistis in punctis capitalibus de gratia, qualia sunt de vi & efficacia gratia, item quod non omnibus semper detur, dum urget præceptum, gratia sufficiens, ut volunt Molinistæ &c.* Nec minus peripicuum sit eum dixisse punctum capitale in quo à Thomistis & Molinistis differt Augustini sententia esse discrimen &c. mox relatum. Igitur, inquit, contradicit sibi Professor.

Fatendum certè id unicum ab ipsis argumentum proferri posse, quod alicujus quidem momenti esse videatur. Porro licet leviter inspicienti nonnihil difficultatis continere videri possit, si quis penitus excutiat, haud difficulter deprehendet vanæ hallucinationi inniti.

Ut igitur pateat hallucinatio: Reflectendum I. ad vocem *Capitale* quæ in propositionibus istis occurrit. Si enim vel parumper attendatur diversa ipsius utrobique constructio, statim evanescit fictitia contradictio. In priori siquidem propositione *Capitale* ponitur tanquam epithetum substantivi *punctum de gratia*. In posteriori autem *punctum Capitale* statim determinatur ad verba sequentia, *in quo differt &c.* quod profectò idem planè est, ac si diceretur *discrimen capitale inter &c.* Quæ duo, quam sint diversa nemo non videt, nempe aliud plane est unum punctum Capitale de gratia, & unum discrimen Capitale inter hos & illos super uno de gratiâ puncto, quod potest esse non Capitale; & reipsa non esse Capitale istud in quo differre credit Professor Augustinum & Thomistas, ipsemet asserit, cum dicit se convenire cum Thomistis in punctis capitalibus. Nam (quod secundo notandum) punctum Capitale doctrinæ D. Augustini est gratiæ efficacia. Porro gratia efficax dupliciter considerari potest, semel in statu naturæ integræ, tum in statu naturæ corruptæ. Gratia quæ data est Adamo in statu naturæ integræ pertinet ad gratiam Creatoris: gratia quæ datur in statu naturæ corruptæ, pertinet ad gratiam Redemptoris & Mediatoris J. C. Jam verò Augustini sententia proposita à Conciliis & Pontificibus, tanquam ad fidem pertinens, ea est quæ agit de gratia Christi Redemptoris & Me-

diatoris. Quantum ad innocentiae statum, sive gratiae per se efficacis necessitatem in eo admittas, sive non, id non est punctum capitale, cum hac super re nil definierit Ecclesia, sive per Summos Pontifices, sive in Conciliis, imò verò cum natura gratiae quae primo homini necessaria erat ne ex originalis innocentiae statulaberetur, nobis, qui statûs istius experimentum nunquam habuimus, non benè sit cognita. Equidem S. Augustini Discipuli haecenus existimarunt, Magistrum suum ^{non} agnovisse necessitatem gratiae per se efficacis in statu innocentiae, idque esse discrimen capitale à Thomistis in ejus doctrina, & consequenter juxta Theologum Leodiensem, Divi Augustini sententia differt à Thomistica, & inter utramque intercedit *discrimen capitale* super uno puncto de gratia, sed neutiquam *discrimen super uno puncto capitali*, & fide divinâ credendo de gratia. Nulla igitur contradictio in verbis Professoris. Rectè ejus Discipuli sustinuerunt, ipsum convenire cum Thomistis in punctis capitalibus, & definitis de gratia, quamvis ab iisdem discrepet in puncto nec capitali, nec definito.

Econtrario non sine ignorantia aut malignitate Jesuitæ accusatores, Steyartius delator, Censores item Lovanienses ac Duacenses denunciârunt, vel approbârunt articulum tertium & accusationem, atque in eo incusârunt Perillustrem D. DENYS.

Primò. Quòd tanquam ad fidem pertinens statuerit, & considerârit punctum in quo Thomistæ discrepant ab Augustini sententiâ in discrimine gratiarum utriusque statûs.

Secundò. Quòd docuerit discrimen istud, quantum ad Thomistas spectat, fuisse approbatum à Conciliis & Pontificibus, tanquam ad fidem pertinens.

Tertiò. Quòd per hoc viam sternat ad censurandas aliarum Scholarum in hac parte sententias, tanquam fidei contrarias.

Quartò. Eum fecisse quod fieri sine excessu notabili, etiam contra Constitutiones Summorum Pontificum, non possit.

Quintò. Falsò itidem reprehendunt Censores in Censura secunda, quòd Professoris Discipuli dixerint, quosdam ex Facultate Lovaniensi idem aliquando sustinuisse ac Professor.

Sextò. Pari rursus ignorantia obijciunt generatim, doctrinam Perillustis D. DENYS esse ex intercurrentibus quæstionibus de quibus Cœlestinus Papa loquitur. Nam id verum esse nequit de necessitate gratiae efficacis, in qua conveniunt SS. Augustini & Thomæ Discipuli. Neque dici potest, istud dogma esse ex in-

tervenientibus quæstionibus, quas negare vel affirmare sit liberum, nisi placet foedè conculcare non tantum Lovaniensem ac Duacensem Censuras, sed etiam summorum Pontificum & Conciliorum definitiones, & manifestam ab Augustino ad hæc usque tempora traditionem.

Cùm nihil adversus duas Professoris propositiones quas retulimus, proferre posset MARTINUS, fusè evagatur p. 4. pag. 60. super hac propositione XXX. inter damnatas ab Alexandro VIII. *Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolute potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.*

Verùm id nil aliud quàm improbam Martini malignitatem testatur, cùm enim Professor dixit: *Frustraneum esse, habitâ Augustini mente, argumenta ex aliis Patribus proferre*, de Bullis Pontificum ne verbum dixit. Nec alius verborum istorum sensus est, nisi quem assignarunt Eximii Colonienses, nempe, *habitâ mente S. Augustini, meritò acquiescendum.* Quia eo ipso habetur mens Ecclesiæ, adeo ut ad Ecclesiæ mentem dignoscendam, non sit necesse tunc ex aliis Patribus argumenta conquirere, tametsi supervacaneum non sit ad confirmandam veritatem. Immo verò doctrinam propositioni ab Alexandro VIII. confixæ prorsus contrariam habet Perillustis Professor, cùm scribat: *sententiam S. Augustini approbatam plusquam à viginti Pontificibus, & sæpius propositam sive à Pontificibus, sive à Conciliis, tanquam sententiam Ecclesiæ, debere considerari velut ad Fidem pertinentem.* Qui enim hæc scribit, disertis verbis profitetur non aliter adhærere S. Augustini doctrinæ, quàm simul respiciendo ad Pontifices, à quibus Augustini sententia approbata est, ad Pontifices à quibus proposita est, tanquam Ecclesiæ sententia, ad Pontifices qui Conciliorum sanctiones confirmavêre; denique ad Pontifices, qui, ut Ecclesiæ Capita, ejusdem Definitionibus subscribunt.

Sed audiat MARTINUS Doctissimum Petavium Jesuitam verba Perillustis Theologi & Coloniensis Facultatis judicium suo confirmantem suffragio. *Cum de gratia, vel electione ac predestinatione disputandum est, minor haberi solet antiquorum Patrum ratio qui ante Pelagianam ortam hæresim exstiterunt, quam eorum qui postea sunt secuti: Latinorum verò multò major quam Græcorum.... omnium verò Latinorum quorum hæc in controversia majorem dixi auctoritatem esse, Princeps est consensus Theologorum Augustinus: cujus de gratia sententiam quotquot deinde*

consecuti sunt Patres, ac Doctores; tum verò Romana Ecclesia Presules, Presulumque conventus, ratam & Catholicam esse judicavit, ut hoc satis magnum putarent veritatis argumentum, quod ab Augustino positum ac decretum esse constaret. Sic ille Theolog. dogmat. tom. 1. lib. 9. cap. 6.

Rursus pag. 65. & sequentibus fusè excurrit ut ostendat Steyartium & Desirantium non dixisse similia ac Professor de sententiâ S. Augustini tanquam ad fidem pertinente. Apertissima ipsorum verba referunt Discipuli & Eruditus Vindex. Apud ipsos videre poterunt ii quibus inerit hæc curiositas.

Illud longè certissimum est non posse meritò carpi Perillustrem Professore eò quòd duo illa quæ retulimus statuerit, nisi impudentissimè placeat ipsum Eminentissimum Card. de Laurea carpere cum ejus Approbatoribus Romanis: Siquidem invictè probat Defensor ipsum duo ista pariter dixisse. Nam opusc. 3. de grat. c. 1. unum Augustinum utpote omniscium eligit...cujus Doctrinam Universalis Ecclesia complexa est, & c. 6. 7. 8. discrimen utriusque gratiæ statuit tanquam unum ex illis, quæ S. Doctor præcipuè docuit. Item tanquam, unum ex præcipuis hujus materiae quaesitis à S. Augustino excitatum &c. Itaque si Leod. Professore eadem iisdem ferè verbis dicentem libet reprehendere, itidem in Eminentissimum Virum Censuram exerat Steyartius cum asseclis suis, cum nullum discrimen sit allaturus inter verba Eminentissimi Cardinalis & verba Professoris Leod., nec quidquam possit ad illa reponere, quin istis conveniat.

Neque est cur Professor timidè aut dubitanter loqueretur de efficiaciâ gratiæ. Notum est quantum in Ecclesia ponderis habeat hæc sententia. Quo pacto autem excepta fuerit Molinæ opinio ubi primum prodiit, neminem eruditum latere potest, postquam præsertim in lucem edita est celeberrima Congregationum de Auxiliis Historia.

Verùm hæc omnia Martino peregrina & innota fortassis erunt. Quod non obscurè colligi potest ex eo quòd in dubium revocare velit pag. 67. an Clemens VIII. in discursu quem habuit in Congregatione de Auxiliis, dixerit quod Evangelica & Apostolica S. Augustini doctrina instar regulæ esse debeat, cui decisiones de gratia conformentur. Ehodum, bone vir, tu es Magister in Israël & hæc ignoras, quæ vix ullus tyro Theologus Lovanii nescit! nam verba Clementis VIII. tanto Pontifice digna referuntur in capite selectorum quorundam S. Augustini opusculorum, quæ Lovanii edita sunt, & omnium

passim manibus teruntur ; ubi Pontifex proferens rationes propter quas adstringere statuerit totam hanc (de Auxiliis) disputationem ad normam doctrinae S. Augustini de gratia. Secundam & tertiam his verbis exprimit.

” Secunda est : quòd idem Sanctus nihil videtur prae-termis-
 ” eorum , quæ ad præ-sentes controversias pertinent : quandoquidem,
 ” si agitur de necessitate gratiæ , eam describit dicens : necesse esse
 ” ut nos præ-veniat , comitetur , & sequatur : *Si de vi , asserit vires*
 ” *efficacissimas præbere voluntati* ; si de effectu , testatur facere de
 ” nolente volentem : si de modo , asserit Deum id facere om-
 ” nipotentissimâ facilitate. Denique sic dissolvit objectiones , ut
 ” doceat liberum arbitrium non tantum benè cum illa gratia quam
 ” defendit , cohærere : sed etiam fieri liberiùs , quando ab illa
 ” fuerit liberatum.

” Tertia tandem ratio est , quòd cum multi Pontifices Præde-
 ” cessores nostri , doctrinae S. Augustini de gratia tam acres fuerint
 ” assertores & vindices , ut quasi hæreditario jure , eam in Ecclesia
 ” relinqui voluerint , æquum non est , ut patiar illam hæc quasi hæ-
 ” reditate privari.

Igitur manifestissimum est , hunc Summum Pontificem , & multos
 ejus Prædecessores , Divi Augustini doctrinam vindicasse tanquam
Ecclesie hereditatem. Et quidem circa gratiæ efficaciam , in eo sci-
 licet quòd eodem Clemente VIII. teste , *vires efficacissimas præbeant*
voluntati. Quid clarius dici possit ?

Cæterum notanda hic sunt quæ doctissimus Defensor statuit
 pag. 70. , dum Theologus ex Professoris officio discipulos docet , & post
 diligens examen bonâ fide doctrinam aliquam credit ad fidem pertinere , abs-
 que temeritate discipulos docere potest quod credit , nec ideò contrarium in
 facie Ecclesie sustinentes , censendus est damnare velut in Fide errantes.

Prorsus enim distinguendæ sunt , ut ex sapientissimo Arnaldo
 Vir eruditus , duæ veritatum classès. Alias enim ut Fidei veritates
 universa recipit Ecclesia , alias modò Ecclesia universa non reci-
 pit ut sancitam Fidei Doctrinam , sed multi doctissimi Theologi
 putant esse de Fide , eò quòd inveniant à SS. Patribus considera-
 tas velut ad Fidem pertinentes. Primæ classis veritatibus nemo
 contradicere potest absque errore in Fide , secus de posterioribus :
 quas proinde quisquis de Fide esse censet , non censendus est cen-
 surâ configere eos , qui permittente , aut tolerante Ecclesiâ , con-
 trarium sentiunt ; quia Catholica Fides non partis Ecclesie , sed Eccle-

Ecclesiæ universalis Fides est. Prætereo plurima non levis momenti, quæ in hanc rem fusiùs profert doctissimus Vindex.

Quàm hæc solida, tam ab omni veritatis specie aliena sunt, quæ fingit Martinus, *potuisse olim aliquid ad fidem pertinere, quod non ita hodie ad fidem pertineat.* Quasi definat illud esse de fide, cum definunt in Ecclesia multi cognoscere id esse de fide. Semel Dei verbo, quod revelatum est, semper manet revelatum. Hæc duo sane non ita confundunt veri Theologi: aliud est, mi Martine, veritatem aliquam esse de fide, aliud cognosci illam esse de fide.

Neque difficile foret probare, ab ipsis Jesuitis æquè ac ab Arnaldo & à Defensore Theologi Leodiensis admitti fas esse docenti Theologiam asserere sententiam aliquam ad fidem pertinere, cui tamen multi dissentiant, neque idcirco accusari posse quasi alios Censurâ perstringeret. Sæpissime vociferantur Jesuitæ Thomisticam de prædeterminatione physica sententiam evertere liberum arbitrium, quod tamen non esse extinctum neque per Dei operationem & gratiam everti, fidei est. Faterentur-ne se Thomistis assertionem ista Censuræ mucronem infigere? vererentur obrui Thomistarum autoritate quæ Scholas occupavit antequam nati aut noti essent. Quàmvis etiam timorem istum nonnunquam exuant præ ardore, quo Molinismum suum depereunt, exemplum recens vidimus Coloniae, ubi anno superiore evulgarunt Theses ex universa Theologia, in quibus præter multa alia hæc reperiuntur tit. de gratia num. 29. *Thomistæ in tantum ab his absunt hæresibus, quod licet fateri cogantur gratia prædeterminanti humanum non posse resistere arbitrium* [nota bene, non adde in sensu composito, nam & Lutherus cum Calvino fatebatur in sensu diviso gratia efficacia hominem posse dissentire] tamen pro aris & focus defendant hominis prædeterminati perfici potius quàm ladi libertatem, sed utinam illud ipsum probabiliter saltem nobis persuaderent. Neque in Scotistas: mitiores Jesuitæ de quibus eodem titulo num. 31. sic loquuntur: *Scotistæ hæc in re nequidquam Thomistis feliciores, volunt, aut conversionem efficaciter affectivè tantum decerni, sic tamen ut illa infallibiliter sequatur, aut creaturam à Deo, & vicissim Deum à Creatura condeterminari: sed hæc omnino, vel liberum hominis enervant arbitrium, vel ad gratia efficaciam impertinentia videntur.*

Sævissimi autem in ipsum gratiæ in se ipsa efficacia dogma, præclarum, aiunt ibidem num. 28., *gratiæ in se ipsa efficacia Ducem Calvinum.* Hæc Jesuitæ Colonienses, sed non impunè fecerunt: adfactum istiusmodi commota est Facultas Theologica Doctrinæ

SS. Augustini & Thomæ singulariter addicta, commoti universi Ordines Religiosi. Aditus à cunctis Illustrissimus Nuncius Sedis Apostolicæ, flagitatum impensè remedium præsens quòd pro justitia & prudentia adhibuit: nimirum interdixit Jesuitis nè Theses propugnarent. Quid credis eos hìc egisse? obtemperare superioribus lex Dei jubet: verum Jesuitis quàm durum subire quòd deprimat! Igitur accingunt se Thesium defensionem, dies erat secunda septembris, conveniunt in locum ad hæc destinatum, inchoatur disputatio: at quod ipsis infortunium fuit, invigilabat sacræ Facultatis Delegatus qui repentè convenit Illustrissimum D. Nuncium Apostolicum, & Is actutum è domesticis aliquem ad Jesuitas mittit, qui eis suo nomine sub excommunicationis Censura præcipiat, ut à defensione desisterent. Ita factum ut qui dedecus aliquod, etiam per neglectum præcepti vitare voluerant, incidèrent in opprobrium, cui simile in omni memoria non fuit Coloniae auditum.

Redeamus ad Martinum, Lovaniensesque Censores. Volunt Censurâ dignum Professore Leodiensem eò quòd asseruerit Doctrinam Augustini de gratia ad fidem pertinere; nec non efficaciam gratiæ in statu naturæ lapsæ, de qua Thomistas inter & Augustini Discipulos convenit, capitalibus dogmatibus in sententia Augustini esse annumerandam, quasi aliorum Theologorum Censorem ageret. Quòd quàm iniquè velint, demonstratum est. Verum quis non miretur hoc eos agere cum ipsi Perillustrem Professore & in ipso complures alios Theologos Gravissimos Censurâ perstringunt.

Quid verò Martini Liber? quoties in eos Censuram exerit quorum pietatem suspicere, modestiam imitari, doctrinam sequi honorificum ipsi foret? Hos igitur in flagranti, ut aiunt, delicto comprehendimus, qui insonem, cujus rei sunt criminis, accusant.

Prætermittere hìc non possumus iudigna, quæ ad hunc articulum de S. Augustino, & quod longe gravius est, de Scriptura Sacra proferre non veretur Martinus. Juvat aliquas ipsius ea de re propositiones fusiùs discutere, quòd majoris perspicuitatis causâ per duas ad hoc Caput appendices exequemur.

APPENDIX I. AD CAPUT XI.

*Martini temeritas & irreverentia in Scripturam Sacram
& D. Augustinum exagitur.*

CUM Martinus in varias abeat opiniones à S. Augustino alienas, & hinc permolesta ac gravis ipsi sit Augustini ab ipso dissentientis auctoritas, hinc ipsam toti licet Ecclesiæ semper venerabilem non parum deprimere, si non penitus labefactare, studet. Quod ut facilius consequatur, artificum adhibet Christiano, nedum Theologo, & præsertim Sacræ Scripturæ Professore indignum.

Ut in S. Augustinum æquus esse videatur, comparisonem instituit inter Scripturam Sacram & S. Doctorem *nec indecorum ei est*, inquit pag. 61. *si de illo dicatur idem quod de Scriptura.* Mox varia subjungit in S. Scripturam & D. Augustinum contumeliosa, si non impia, in quantum saltem sacros codices impetunt, parum interim sollicitus, an debitam S. Scripturæ reverentiam lædat, modò Augustini auctoritatem sibi invisam quoquo modo deprimat. *Phrases suas*, inquit pag. 61. & 62., *non magis hæc quàm ille habet usui nostro hodierno parum accommodas : sensus hæc quidem sublimiores, sed tamen & ipse frequenter sublimes, parumque ad uniuscujusque captum.* Quid plura? post *Canonicos non est Scriptor, unde temeritas humana plures acceperit hæreses & errores, quàm Augustinus.* Hæc verba tametsi adeo perspicua sunt & clara ut nostris commentariis aut notis minimè indigeant, nihilominus operæ pretium fuerit ea parumper expendere atque ad veritatis regulas conferre.

I. Igitur, teste Martino, *phrases Scripturæ usui nostro hodierno sunt parum accommodæ.* Lubet ab ipso petere quis ille hodiernus usus, cui parum accommodæ sint sacra Scripturæ phrases? nam certè & hodiernus & perpetuus Ecclesiæ usus est, sacra Scripturæ phrasibus doctrinam suam accommodare, iisdem sedulò incumbere, eas explicare, earumque intellectum omnimodis illustrare. Neque sine insigni Ecclesiæ injuriâ dici potest ipsam id usurpasse idiomatis genus, cui parum accommodæ sint sacra Scripturæ phrases. Imò si hoc dixeris, scandali & offensionis ansam hæreticis evidentissimè præbes. Insurgent enim in Ecclesiam ferociter, atque exprobrabunt se inhærere Scripturæ phrasibus à Spiritu Sancto dictatis, at Ecclesiam Romanam commissum Scripturæ sacrae depositum.

tum perfidè abjeciſſe , ut profanas vocum novitates amplecteretur. En quibus convitiis Eccleſiam Catholicam exponat Martini aſſertio.

Non me latet ſic traditam à quibuldā fuiſſe Theologiam, ut in ea vix ullus Scripturæ ſacræ elocutionibus ſuper'eſſet locus. Verùm hanc docendi rationem adeo non probarunt eruditi, ut Melchior Canus, cum ſalubrem Theologiæ Scholaſticæ uſum defendere vellet, cogatur hoc monitum præbere de locis Theol. lib. 3. c. 1.

"In omni oratione memento, lector, eam me defendere ſcholæ
 "doctrinam, quæ S. Litterarum fundamentis conſtituta ſit. Ex
 "quo id efficitur, quod ego magno cum aſſenſu omnium dicere me
 "video, miſeram eſſe ſcholæ doctrinam quæ ſe titulis Magiſteri de-
 "ſendat: miſeram etiam atque haud ſcio an multò magis, quæ *detra-*
 "*cta Scripturæ Sacræ auctoritate* ſyllogiſmis contortis de rebus divinis
 "philophantur. Imò ne de rebus divinis quidem, ſed nec de huma-
 "nis, verùm de his, quæ nihil ad nos attinent. Intelligo autem fuiſſe
 "in ſchola quosdam Theologos adſcriptitios, qui univerſas quæſtio-
 "nes Theologicas frivolis argumentis abſolverint & variis invalidiſque
 "ratiunculis magnum pondus rebus graviffimis detrahentes, edide-
 "rint in Theologiam commentaria, vix digna lucubratione anicu-
 "larum. Et cum *in his S. Bibliorum teſtimonia* rariſſima ſint, Con-
 "ciliorum mentio nulla, nihil ex antiquis Sanctis oleant, nihil ne
 "ex gravi philoſophia quidem, ſed ferè è puerilibus diſciplinis Scho-
 "laſtici tamen, ſi ſuperis placet, Theologi vocantur, nec ſcholaſtici
 "ſunt, nedum Theologi, qui ſophiſmatum fæces in Scholam infe-
 "rentes, & ad riſum viros doctos incitant & delicatiores ad con-
 "temptum." Num fortè ab iſtiusmodi Doctõribus ſciſcitandum ar-
 "bitratur Martinus quis ſit hodiernus Eccleſiæ uſus? ut toto cœlo a-
 "berrat ſi id opinatur! pari certè jure de Coloribus cæci judicarent.
 "Si è Theologis quærendus eſt Eccleſiæ uſus, interrogentur ſanè qui
 "Theologi Scholaſtici nomine verè digni ſunt.

"Quem verò intelligimus, addit idem Auctor, Scholaſticum
 "Theologum? aut hoc verbum in quo homine ponimus? opinor
 "in eo qui de Deo, rebusque divinis aptè, prudenter, doctè &
 "Litteris, iſtitutiſque ſacris ratiocinetur." Viden ut eum cujus ſer-
 "moni parum accommodæ ſunt phraſes Scripturæ, adeò non agnoſ-
 "cat, verum Theologum, ut planè ſtatuat veri Theologi eſſe &
 "Litteris ſacris ratiocinari. Imò concludit, niſi quis is ſit, eſſe Theo-
 "logum Scholæ neminem.

Verum ab ipsis Ecclesiae Proceribus discamus usum Ecclesiae hodiernum. Videamus Epistolas Pastorales, quibus tot insignes Episcopi nostro aëvo fidelibus, Ecclesiae doctrinam tradiderunt. Occurrent in ipsis perpetuo Scripturae phrasès, adeò ut nunquam melius quàm per ipsas, Ecclesiae doctrinam se exponere arbitrentur. Hujus rei, ut innumeros taceam, testis est Eminentissimus Cardinalis qui Ecclesiam Parisiensem sapientissimè regit. Is cum gregem sibi commissum edocere vellet, nonnullas de gratia CHRISTI quaestiones, statim praefigit se decrevisse nonnisi è Scriptura, Conciliis, ac Patribus petita proferre, & in iis documentis passim Scripturae elocutiones adhibet. Nisi superfluum in re tam evidenti id foret, plurima aliorum Episcoporum, sanctitate & doctrinà illustrium, exempla in eandem rem congereremus, atque etiam varia Summorum Pontificum Diplomata & Constitutiones, quibus eadem veritas illustraretur.

At praeteriri nequit Epistola, quam jussu & nomine Summi Pontificis Innocentii XII. ad Confessarios scripsit anno proximè elapso Eminentissimus Cardinalis Carpegna, ubi assidue Scripturae phrasès & loquendi modi usurpantur.

Quòd si ultimam Synodum oecumenicam, nempe Tridentinam, consulere placet, idem nullo labore deprehendetur. Etenim quanto illa studio inhæreat phrasibus Divinorum Codicum, patet ex omnibus ferè locis, ubi Ecclesiae doctrinam exponit: istic enim varia Scripturae loca conglobare solet, è quibus doctrinam suam eruat, quibus eam probet, imò verò quibus elucidet ac proponat. Et verò consulenti patet, Concilium frequentissimè exprimere sua dogmata iis ipsis verbis & loquendi modis quos suppeditant sacrae Paginae. Exempla proferre supervacaneum foret: Nam Concilium aperiens sese ultro offerent, ut proinde omninò falsum sit, phrasès Scripturae esse parum accommodas hodierno Ecclesiae usui, praesertim cum hodiernum Ecclesiae usum non aliunde certiùs, quàm ex hac Synodo generali colligere possimus.

II. Audiamus rursus Martinum. Ipso teste, Augustinus habet sensus sublimes, & parum ad uniuscujusque captum; Scriptura verò adhuc sublimiores, adeò ut consequens sit ipsius sensus minùs adhuc esse ad uniuscujusque captum. Enimverò magnam divini eloquii profunditatem, & sublimitatem nemo diffiteri jure potest. Verumtamen ne fideles ab ejus lectione excusare sese possent, obtendentes se non intelligere, plurima occurrunt ad

uniuscujusque captum. Deinde sic temperavit S. Spiritus sacrae Scripturae phrasēs, ut & sensus sublimiores ad exercitationem spiritualium plerumque contineant, & faciliora simul ad idiotarum doctrinam exhibeant. *Fieri non potest*, inquit Chrysoſt. concione 3. de Lazaro, *ut omnia ex equo ignores: Propterea siquidem Spiritus gratia dispensavit illa, temperavitque, quo publicani, piscatores, tabernaculorum opifices, Pastores & Apostoli, idiota & illiterati per hos libros salvi fierent, ne quis idiotarum ad hanc difficultatis confugere possit excusationem.*

Et quidem si Spiritus sanctus Scripturae phrasēs & loquendi modos non accomodavit Ecclesiae & Fidelium captui usque ad consummationem Saeculi, id certè non praestitit eò quòd noluerit, aut certè nequiverit. Utrum dicturus sit Martinus, non video. nam neutrum sine impietate dixerit. Confitendum igitur Scripturam à Fidelium captu non esse alienam. Porro sublimitatem & profunditatem in ea pariter agnoscere oportet, sed quæ non frustra sit. *Hoc totum*, inquit S. Augustinus l. 2. de doct. Christ. c. 6., *provisum divinitus esse non dubito ad edendam labore superbiam. Humiliter postulanda à Deo sapientia qui abscondit hæc à sapientibus & prudentibus & revelavit ea parvulis. Hac ratione experientur fidele testimonium Domini fidele esse sapientiam præstans parvulis.*

III. Tametsi discussæ hætenus Martini propositiones non parum irreverentiæ contineant in sancta verba & adoranda Scripturarum, leviores tamen videri possunt præ illa assertione quâ affirmat post Canonicas non esse scriptorem, unde temeritas humana plures acceperit hæreses & errores quam Augustinum. Itaque Martino placet adstruere ex Augustino hæreses & errores non paucos ab hominibus temerariis acceptos, sed plures adhuc è Canonicis scriptoribus. Quo quid in Scripturam contumeliosius dici possit, vix invenies. Nam si diceret temeritatem humanam ex quibusdam obscuris verbi Dei elocutionibus ansam vel occasionem arripuisse fabricandi suos errores, nemo scandalum pateretur. Neque etiam, si cum S. Aug. tract. 18. in Joan. diceret: *non enim natae sunt hæreses & quadam dogmata perversitatis illaqueantia animas & in profundum præcipitantia, nisi dum scripturae bene intelliguntur non bene: & quod in eis non bene intelligitur, etiam temere & audacter assertitur.* Nec dicit quidem S. Doctor hæreses natas esse ex Scripturis perperam intellectis (id tamen dici solet absque cujusquam scandalo, eò quòd ita accipiatur ut significet hæreses nasci non è Scripturis, sed è prava interpretatione ipsarum) at hunc postremum dum-

taxat

taxat loquendi modum usurpat, nempe *natas esse hæreses....dum scriptura bona intelliguntur non bene &c.* Quam procul abest iste loquendi modus ab eo quem usurpat Martinus? Porro ecquis Christianus est cujus aures ferant, ut è *Canonicis scriptoribus hæreses acceperit humana temeritas*? Jam ergo docente Martino accipiuntur hæreses ex Mathæo, ex Joanne, ex Paulo, & ex ipso veritatis fonte accipiuntur errores; qui profectò si ex ipsis auctoribus Canonicis accipiuntur, ergo in ipsis revera sunt, nec enim acciperentur nisi essent. Quid superest nisi ut Augustino dicente: *Fides ex Scripturis concepta*, dicamus & nos: *hæreses & errores ex Scripturis concepti*: Immo id si ita est, omnes omnium temporum hæreses in Scriptura exsistunt, quandoquidem omnes hæretici Scripturâ abusi fuerint ad confirmandos errores suos. Tam horrenda & detestanda sunt hæc corollaria, ut nolumus Martino tribuere, tametsi ex ejus verbis suaptè profluant.

Absit igitur ut hæreses è Scriptura nasci dicamus. Nascuntur illæ è superba hæreticorum cæcitate. Eas fabricat mens ipsorum corrupta. Dein fabricatis, è Scriptura patrocinium aliquod accersere student, & justo Dei judicio aliqua inveniunt, sibi, ut putant, faventia, *dum Scripturas bonas intelligunt non bene*, sive eas interpretationes excogitet ingenium ipsorum, siye etiam genius malus suggerat, atque ita pertinaciæ ipsorum causa innocua sunt sacra Scripturarum tenebræ, quæ errantibus essent odor vitæ, si humiliter à Patre luminum intellectum flagitarent, aut mysteria quæ includunt ignota adorarent. Sed dum tenebras istas fugare, & Dei arcana proprio lumine penetrare tentant, densiores tenebræ lumen ipsorum involvunt, atque errores suos se reperire arbitrantur in verbis istis quibus sola veritas continetur. *Scripturas malo voto per peccatum legentes, malè coguntur intelligere, ut ipsa sit pœna peccati.* Aug. in ps. 7. Discat igitur insignis Doctor Martinus Christianè loqui, qui verba Professoris Leodiensis malignè perscrutatur, ut aliquid in sensum censurâ dignum contorqueat. Discat sic potius loqui, ut veriùs loquatur: Quas homines corruptæ mentis è proprio cerebro fabricaverunt hæreses, testimoniis sacra Scripturæ, & S. Augustini perperam intellectis, & in alienum sensum depravatis fulcire tentarunt.

IV. Est insuper de Scriptura sacra, in quo non potest excusari Martinus. Præmissio pro rara prudentia monito, ne tyroni Theologo tradantur Augustini opuscula de Gratia, quod infra discutiemus, frigide subjungit: *de Scriptura non perinde adhuc esse periculum.*

Quis id expectaret, ab eo praesertim cui commissa est sacrae Scripturae interpretatio? moneret potius Clericos, ut tanto animi affectu ad studium Divinarum Litterarum properarent. Inculcaret cum S. Paulo: *Omnis Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia: ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.* 2. tim. 3. Suaderet cum S. Augustino: „Quidquid homo extra didicerit, si noxium est, ibi damnatur; si utile est, ibi invenitur: & cum ibi quisquis invenerit omnia, quae utiliter alibi didicit, multò abundantius ibi inveniet ea, quae nusquam omninò alibi, sed in illarum tantummodò scripturarum mirabili humilitate discuntur.” lib. 2. de doctrina Christi. Pro virili parte ad Scripturae studium adhortaretur Theologos omnes cum viro singularis pietatis Contenseno qui ita loquitur: „Castas sitiamus Scripturarum voluptates *de melle caeli melleas, & de Dei lumine luminosas*, ut loquitur August. lib. 9. conf. cap. 4..... Si praecipuus verae Theologiae locus sit verbum Dei, illud potissimè quo in Evangelio voce veritatis erudimur; ergo adoranda Christi verba audiamus, scrutemur, legamus, meditemur.... Evangelium, mi Theologe, pervolve assidue, adeo ut *tenenti codicem, ut Hieronymus ait, somnus obrepat, & cadentem faciem pagina sancta suscipiat*..... Divinas ergo novi potissimum Testamenti Paginas saepius lege: Imò nunquam de manibus tuis sacra lectio deponatur, inquit magnus Gregorius.” ita ille tom. 3. dissert. praemb. in reflexionibus.

APPENDIX II. AD CAPUT XI

Martini in D. Augustinum petulantia & temeritas demonstratur.

Miris elogiis Pontifices, Patresque Augustini doctrinam celebrarunt, ejusque lectionem magnificentissimis verbis commendarunt, cujus rei specimen juvat hic proferre.

„Augustinum sanctae recordationis virum nunquam sinistrae suspicionis saltem rumor asperfit, quem tantae scientiae olim fuisse meminimus, ut inter Magistros optimos etiam à meis semper Decessoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune senserunt, utpote qui ubique cunctis & amoris fuerit & honori.” Coelest. 1. Papa epist. 2. ad Episcop. Gal.

„Augustinus cujus doctrinam, secundum Praedecessorum meorum statuta

statuta, Romana sequitur & probat Ecclesia." Joan. 2. ep. 3. ad quosdam Senatores.

Præclarissimorum Ecclesiæ Doctorum Augustini, & Thomæ Aquinatis inconcussa, tutissimaque dogmata." Alexander VII. in Litt. ad S. Fac. Theol. Lov. 7. Augusti 1660.

Apostolica vos primùm auctoritate monemus, ut sublatis contentionibus, sapientiæ, quæ de sursum atque pacifica est, vacetis, profitentes, ut asseritis, doctrinam præclarissimorum Doctorum Augustini & Thomæ, quorum ille tantæ scientiæ fuit, ut inter Magistros optimos etiam à nostris Prædecessoribus haberetur, & cujus doctrinam secundum eorundem Prædecessorum statuta, Romana sequitur ac servat Ecclesia &c." Innoc. XII. in Brevis dato 6. feb. anno 1694.

Augustinum legat omnis qui salutem æternam adipisci desiderat, humiliter orans misericordiæ Dominum, ut eundem Spiritum intelligentiæ legens accipiat, quem ille accepit ut scriberet, & eandem illuminationis gratiam adipiscatur ut discat, quam ille adeptus est ut doceret." Fulgentius lib. 2. de verit. prædestinat. & grat. c. 18.

Tu autem, dilectissime, si verè de his quæstionibus [de gratia] instrui desideras, sicut desiderare te convenit, ipsis Beati Augustini disputationibus cognoscendis, impende curam, ut in confitenda Dei gratia, defœcatissimam, ac saluberrimam Evangelicæ, Apostolicæque doctrinæ intelligentiam consequaris. Prosp. ep. ad Ruffin. c. ult.

Hoc primùm præcipuèque vestram sinceritatem monens & postulans, ut Doctrinam Beatissimi Patris Augustini, omnium absque ullâ dubietate undequaque Doctissimi, S. Scripturarum auctoritati in omnibus concordissimam [quippe nullus Doctorum abstrusa earum, scrupulosius rimatus fuerit, diligentius exquisierit, verius invenerit, veracius protulerit, luculentius enodaverit, fidelius tenuerit, robustius defenderit, effusius disseminaverit] vestri Pontificatus tempore, comimento quolibet impugnari non permittatis: quando tanto coelestis gratiæ munere donata existit, ut nullo cujusquam conamine ullatenus evelli possit: cum eam & Apostolicæ sedis sublimitas, & totius Ecclesiæ Catholicæ unitas auctoritate concordissimâ approbarint ac roborarint: adeo ut nullus ei singulariter, verum universitati Ecclesiæ Catholicæ cum ea & in ea queat anniti. " Prud. in ep. ad Hincmar. & Pardul.

"Quicumque Apostolo Paulo, id est, oculo Ecclesiae cum Beato Augustino ejus sequace consonat, in eo ignorantiae caligo non regnat." Fortunat. in exp. orat. Domin. lib. 10. tom. 6. 2. part. Bibliot. SS. Patrum.

Quorsum ista, inquires? nempe ut ex iis pateat plectenda Martini temeritas, qui tanti Doctoris, tam receptam in omni Ecclesia auctoritatem labefactare studet tantò periculosius, quantò majorem erga ipsum venerationem simulat. Si quis plura desiderat, consulat Eminentissimum Cardinalem de Noris in Vindiciis Augustinianis, ubi S. Doctoris auctoritatem tam validè tuetur adversus quosdam obtrectatores, ut dum confutatas ab ipso quisquilias rursus in medium adducit Martinus, sufficeret Eminentissimi Auctoris librum indicasse Lectori. Et quidem hætenus prolata testimonia Viri impudentiam satis superque patefaciunt. Verumtamen non abs re fuerit varias ejus propositiones discutere.

Prima sit: *phrases suas habet Augustinus usui nostro hodierno parum accommodas.* Quemadmodum suprà ostendimus Scripturae phrases non posse dici hodierno usui parum accommodas, ita iisdem ferè argumentis, æquâ proportionem, de Augustini phrasibus idem probari potest. Et verò quàm ille usus familiaris sit Conciliis, Summis Pontificibus, Episcopis, quin & Theologis hoc nomine verè dignis, longè evidentissimum est. Nec mirum: siquidem cum ex hætenus dictis perspicuum sit, Romanam Ecclesiam sequi doctrinam S. Augustini, non dubium est quin ejus phrases, quantum fieri potest, usurpari & adhiberi in explicandis ejus dogmatibus velit; ne scilicet dum immutatur ejus loquendi modus, immutetur etiam doctrina quam sequitur & probat Ecclesia. *Salus nominum, salus proprietatum*, inquebat S. Hilarius. Quapropter cum Augustino inter Superos relato, ut eruditè Eminentissimus Cardinalis de Noris, nonnulli, quorum, teste S. Prospero, nec ordo in Ecclesia, nec ingenia despicienda videbantur, ei in Galliis petulanter obloqui auderent, Celestinus Litteras ad Galliarum Antistites dedit, quibus mandat ut *corripiantur hujusmodi, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem*, addens: *resistendum talibus, quos malè crescere videmus.* Ex quibus concludit Vir Eminentissimus. "Jubet ergo Apostolica Sedes, ut Augustini Censores *corripiantur, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem*: latâ etiam lege sancit, *resistendum talibus.*" Ita ille in præfatione Vindiciarum.

Porro dum S. Sedes jubet ut *non sit liberum habere pro voluntate sermonem*, patenter innuit loquendum cum Augustino & prout Augustinus loquitur, atque ita patet tempore Celestini, phrasés Augustini adeo non fuisse Ecclesiæ usui parum accommodas, ut iisdem phrasibus loquendum fuerit quibus Augustinus. Quo autem tempore usum istum mutarit Ecclesia ut alium assumeret cui parum accommodæ sint Augustini phrasés, proterat Martinus. At certum est nunquam id ab ipso præstandum nec verò præstari posse.

Expendat quoque Martinus hæc verba: "Jubet Apostolica Sedes ut Augustini Censores *corripiantur*.... latâ etiam lege sancit, *resistendum talibus*." Hæc sibi dicta putet qui ausu temerario tanti Doctoris auctoritatem convellere nititur. Sed laterem lavat quisquis hujus viri petulantiam coercere studet: supra monuimus S. Congregationem Sancti Officii jussisse ut increparetur proterva temeritas quâ eundem Augustinum indignis modis exceperat.

Secunda: *sensus habet Augustinus frequenter sublimes, parumque ad uniuscujusque captum*. Audiat Martinus quæ in hanc rem doctissimè differit Eminentissimus Cardinalis de Noris cap. 1. Vindiciarum Augustinian.

S. Augustini doctrinam de gratiâ & libero arbitrio, ac prædestinatione esse obscuram atque difficilem ob rei magnitudinem, ob divinorum Conciliorum profunditatem, ob mysterii secretissimi altitudinem libenter concedimus.... Ceterum Sapientissimus vir obscuris lucem, & difficilibus facilitatem quantum potuit ingessit. Nulli sanè labori pepercit, quo & clarissimè & planissimè loqueretur; precibus etiam Deum subinde rogabat, ut ad captum populi de gratia differendi facultatem sibi impertiretur. Audiatur in proœmio serm. 13. de verb. Apostoli, cùm in superioribus de lege & gratia fusè perorasset: *Verbi Dei, inquit, altitudo exercet studium, non denegat intellectum. Si omnia clausa essent, nihileffet unde revelarentur obscura. Rursum si omnia tecta essent, nonesset unde alimentum anima perciperet, & haberet vires, quibus posset ad clausa pulsare. In lectionibus Apostolicis superioribus, quas charitati vestre quantum Dominus adjuvare dignatus est, exposuimus, multum laborem & sollicitudinem passi sumus. Compatiebamur vobis & solliciti eramus & pro nobis & pro vobis; quantum autem existimo, adjuvit & nos & vos Dominus, & ea quæ prorsus difficilia videbantur, sic per nos enodare dignatus est, ut nulla questio remaneret, quæ conturbet mentem piam. Impia enim mens odit etiam ipsum intellectum &c.* Libro etiam tertio de pec. mer. & remiss. cap. 2. futuris adversariis, qui sibi loquendi obscuritatem objecturi erant, hisce ora obstruxit: *Quia ea, quæ pro natura questionum dilucidè dicta existimo, adhuc non*

"intelligunt, non mihi calumniantur pro negligentia, vel pro mea facultatis
 "indigentia, ſed Deum potiùs pro accipienda intelligentia deprecantur, ...
 "Sanè cùm Julianus S. Doctore obſcuritatem objectaſſet, hocce ab
 "Auguſtino reſponſum tulit: *Quia tenebras veſtras redarguunt, vobis*
 "*lucida non videntur, & quacumque vobis ſua radiante luce moleſta ſunt,*
 "*contra illa cor clauditis, ne inde nox fugetur erroris.* l. 3. oper. imperfecti
 "c. 61. Et cum idem hæreticus S. Doctore ſententiam intellectu diffi-
 "cilem eſſe opponeret, reſpondit Auguſtinus: *Prorſus intelligor, velis,*
 "*nolis: ſed tu contra iſta nihil dicturus, vis non intelligi, quod ego veriſ-*
 "*ſimum atque firmiſſimum dixi.* " lib. 4. cap. 140. hætenus Vir
 Eminentiſſimus.

His adde quæ ex ſancto Fulgentio ſupra protulimus, ubi ſuadet
 omnibus ut Auguſtinum legant, "Orando miſericordiæ Dominum
 "ut eundem ſpiritum intelligentiæ legentes accipiant quem ille acce-
 "pit ut ſcriberet. "

Ex his corruunt quæ de Auguſtini obſcurâ ſublimitate ſtatueret vult
 Martinus. Poſtulet ſapientiam ab eo qui dat omnibus affluenter quiſ-
 quis Auguſtinum legit, cumque legat iſto Spiritu quo S. Doctore ſcri-
 pſit, & ei proderit Auguſtini ſublimitas, tantum abeſt ut noceat.

Tertia: poſt Canonicos non eſt ſcriptor unde temeritas humana plures
 acceperit errores & hæreſes quam Auguſtinus. Quàm abſurdus ſit iſte
 loquendi modus quo dicit Martinus accipi errores & hæreſes ex
 Canonicis Scriptoribus atque ex Sancto & Verace Doctore, ſupra
 oſtendimus. Præterea quam intoleranda ſit hæc Martini propoſi-
 tio, vel ex eo conſtat quod Auguſtino Ductore hæreſes & errores va-
 lidiffimè proſtigavit Eccleſia; unde eſt illa S. Proſperi de ipſo ſenten-
 tia cont. collat. cap. 1. *Viginti ampliùs annis inimicos gratiæ Dei Ca-*
tholica acies hujus viri ductu pugnat, & vincit. Nec minùs energica
 ſunt quæ habet Clemens X. in Diplomate dato 18. Decembris an-
 no 1671. quod refert Eminentiſſimus De Noris cap. 1. *Vindicia-*
rum, ubi breve Encomium profert S. Auguſtini Eccleſiæ Doctore præ-
cellentiſſimi, qui Spiritu Dei plenus, hæreſum, errorumque tenebras tan-
quam fulgentiſſimum Chriſtiana eruditionis jubar profundiffimis, ſimulque
ſole clarioribus ſcriptis proſtigavit. Viden ut Auguſtini ſcripta Pontifex
 profundiffima quidem, at ſimul ſole clariora nuncupet, quidquid cla-
 met Martinus? Viden ruriùs ut agnoſcat eundem hæreſum errorumque
 tenebras proſtigaviſſe? tantum abeſt ut dici poſſit ex ipſo hæreſes & erro-
 res accipi. Numquid paſſim qui adverſus hæreſes hucusque ſcriptis
 decerta-

decertarunt, Augustini Authoritati, Augustini Doctrinæ, Augustini Methodo nituntur. Sed Martino authore timeamus singulare veneni periculum ubi omnes cibum optimum ac salutare inveniunt anthidotum.

Notus est Martini scopus. Nititur Theologos detertere à Lectione operum S. Augustini, quod cum non audeat palam eloqui, istud saltem subjicit : *ne satis consultò quidem absque ullâ præviâ Theologia notitiâ tradi opuscula ejus in materia de gratiâ Tyroni Theologo.* Dignabitur fortè Martinus audire hanc in re Majores suos. In peroratione Justificationis Censuræ Lovaniensis hanc illi rationem reddunt cur Ruardus Tapperus aliter de gratia senserit quàm Augustinus. “ Quod scilicet Scholasticis plus æquo inhærens, ad B. Augustinum tam ferò accesserit, nec nisi privatis quibusdam occupatus opinionibus; quarum præjudicio tentus, legere postea illum, nisi alieno animo non potuit; eoque non se illi, sed illum sibi, attemperare & inflectere conatus. ”

Discat quoque ab ipsis ibidem sedulò exhortari discipulos suos” ut “ non solam sibi Scholasticam, aut nimis diu colendam existiment, sed diligentem cum Scripturarum quoque Sacrarum, tum veterum quoque, ac imprimis B. Augustini, qui scholasticæ disciplinæ quasi fons & parens fuit, lectionem adjungere ne negligant. Periculum enim alioquin non parvum esse, ne pestiferi errores ex Scholasticis nonnullis hauriantur, nisi ex S. Augustini officina salutaribus se anthidotis quisquis præmuniat. ”

In quibus verbis notare etiam Martinus potest, ipsorum judicio non esse metuendum, ne ex Scriptura vel Augustino accipiantur hæreses & errores, sed potiùs *periculum non parvum esse, ne pestiferi errores ex Scholasticis nonnullis hauriantur, nisi ex S. Augustini* (atque haud dubiè ex Scripturarum) *officina, salutaribus se anthidotis quisquis præmuniat.*

Lubet etiam à Martino postulare ubi sanctus Fulgentius supra relatus Tyrones Theologos excluderet à lectione Augustini. Audiamus eum rursus : “ Augustinum legat omnis qui salutem æternam adipisci desiderat, humiliter orans Misericordiæ Dominum ut eundem Spiritum intelligentiæ legens accipiat quem ille accepit ut scriberet, & eandem illuminationis gratiam adipiscatur ut discat, quam ille adeptus est ut doceret. ” Legat ergo suadente Fulgentio quilibet Augustinum, legat Tyro, legat Eruditus, at oret Misericordiæ

K

Dominum

Dominum, ut eundem spiritum intelligentiæ legens accipiat, quem ille accepit ut scriberet.

Tantò magis indigna sunt quæ dicit Martinus de S. Augustino, quòd non suppetat post Sacras Scripturas lectio ad comparandam cum scientia pietatem, *eamque qua secundum pietatem est, doctrinam*, ut verbis Apostoli utar 1. Tim. cap. 6. adeò apta, adeò utilis, ac S. Augustini. Cujus rei experimentum quotidie habemus & plurimos testes: quorum unus, is est Cardinalis Berullus, non minori sapientiâ, quàm pietate præditus, teste Scriptore vitæ ipsius lib. 5. cap. 12., post divinos Codices, è quibus plurimas veritates hauserat, longè cæteris anteponebat magni Augustini opera. Præterquamquod cæteris Patribus ipsum præferebat ob ingenii acumen, & doctrinæ profunditatem, eundem tanquam Doctorem, & Vindicem gratiæ CHRITI, ac Defensorem, si ita loqui fas est, Dei contra hominem, specialiter venerabatur, præsertim autem, eò quòd ipse potissimum docuisset Conditoris, ut par erat, gloriam agnoscere, depresso sub ejus pedibus homine mortali, cujus in S. Doctorem pietatis hæredes esse voluit filios suos, quandoque etiam dictitare solitus id sibi permolestum esse, quòd non suppeteret otium ut divini istius auctoris Lucubrationes continuò volutaret.

Haftenus igitur ad comparandam veræ Theologiæ notitiam, ad expugnandas hæreses, ad vitandos confutandosque errores, ad jungendam cum Doctrinâ pietatem à Pontificibus, SS. Patribus, ab Episcopis, à Doctoribus commendatur assidua Sacrarum Scripturarum meditatio, atque Augustini pium & frequens studium. At Eximius noster Martinus præstantiorem quàm cæteri omnes sapientiæ consequendæ viam se invenisse arbitratur.

CAPUT XII.

*Exsufflantur Gerra & Offucia D. Martin, ejusque errores
proponuntur ad Articulum IV.*

Articulus IV.

INdependenter ab omni gratiâ ponitur in homine potestas agendi bonum, etiam meritorium, licet nunquam exitura in actum: ea-que comparatur cum potestate quæ est in homine honesto & sanæ mentis, ut incedat nudus per plateas, vel oculos sibi evellat.

Accusatio.

Esto, Professor tantum vellet hanc comparisonem facere in eo, quod utraque potestas reipsâ detur, licet neutra sit unquam exitura in actum: tamen periculosa videtur hæc comparatio, & ex qua Discipuli adducantur in persuasionem reverà Pelagianam, quasi sit similis potestas in homine sine omni gratia ad agendum bonum meritorium, sicut est illa potestas alia, vera utique & propriè dicta, imò expedita & proxima.

Responsio Sacre Facultatis Colonienfis.

In sæpe cit. tract. quæst. 3. Obs. 3. hic articulus reperitur, quamvis non ita quoad meritum. Unde attentè legenti, periculum in accusatione allegatum removetur, quod aliàs subesse posset obiter inspicienti. Et sicut omnis similitudo, etiam allegata, subsistit tantum pro una parte, sed pro altera claudicat, ita & accusatio vacillat.

VINDICIÆ.

LOvanensem Censuram ad Articulum IV. tam clarè, tam solidè, tam eleganter Dionysianæ Defensor Doctrinæ in favillas & cineres redegit, ut simul demonstrarit, ad nihil aliud aptam esse, nisi

ad authores ipsius rubore suffundendos. Quid pro vindictis illius adfert D. Martin? nihil nisi gerras & offucias, ut ex sequentibus apparebit.

Parte 3. pag. 27. Colonienses arguit contradictionis, in eo quod concedant articulum quartum in dictatis q. 3. observat. 3. reperi, sed non ita quoad meritum. Nam concedunt (inquit) articulum quartum extendentem potestatem hominis sine gratia ad bonum meritorium in dictatis reperi; & per additamentum illud, non ita quoad meritum, negant quoad meritum reperi. Allegatis deinde verbis extractorum, quibus Professor disertè extendit potestatem illam ad bonum meritorium, Coloniensibus petulanter insultat dicens: *quæ ergo fides Coloniensibus?*

Verum in vanum abijt contradictio, simul & insultatio, si articulus IV. cum accusatione conferatur. Quia ex utriusque collatione apparebit, fabricatores accusatoresque articuli IV. loqui de potestate proxima & expedita ad actum meritorium, ubi Professor in dictatis sine gratia non concedit nisi potestatem remotam ad ejusmodi actum. Optimâ ergo fide, & verè Colonienses dixerunt in dictatis quidem concedi potestatem sine gratiâ ad bonum, sed non ita quoad bonum meritorium, sicut articuli fabricatores accusatoresque prætendunt, quia in dictatis solum conceditur potestas remota ad bonum meritorium. Etenim totus accusationis Censuræ Lovaniensis & Martini conatus huc recidit, quod ex similitudinibus à Professore allegatis colligatur esse in homine sine omni gratia potestatem ad bonum etiam meritorium *expeditam & proximam*, ut ipsimet loquuntur.

Sed quâ fronte homines isti sensum Professori Leodiensi affingunt ab ipsius mente alienissimum, & contra diserta ipsius verba? Enimverò mentem ipsius totus de Gratia Tractatus loquitur, nec Censores ipsi diffitebuntur. Imò verba ipsius diserta habentur in ipsa eadem observatione unde & extracta & articulus haustus fuit, nam eo loco potestatem illam, quæ sine gratia in homine est ad bonum, sæpiùs distinguit contra *potestatem completam*, item contra *possibilitatem cum effectu*. Quin etiam ex verbis Justificationis celebris Censuræ Lovaniensis sæculi præteriti eandem potestatem, quæ de natura surgit, *remotam* vocat, & distinguit contra *propinquam* quæ competit per gratiam.

Quid ad hæc tam perspicua dicent Censores Lovanienses? suspicor

picor dicturos se non vidisse dictata Professoris, neque ipsammet observationem è qua excerptus est articulus.

Non vidisse? id quidem pro prima Censura dici potuit. Nam tametsi hoc planè injustum foret, ad Censuram profilierunt, non visis dictatis. At in posteriori quo pacto id dicere audeant? Cum in ipsa testentur se dictata cum extractis *maturo examine contulisse*, & in priori spondissent se dictata *diligenter collaturos*: quâ ergo fide *de-clarant se insistere superiori resolutioni suæ*, imò alteram addunt Censuram? hic sto, hic Censores nostros pulchrè irretitos teneo, contrarium illius quod ipsi affingitur Professor docet in eâ ipsâ observatione unde petita sunt extracta. Quo pacto ergo id non viderunt? hoc-cine est maturum examen, hoc-cine dictata diligenter conferre, nequidem perlegere observationem unde extracta fuere desumpta? quis hic non agnoscat in ipsis censurandi pruriginem? quòd si viderint re ipsa Professore docentem contrarium in ista observatione, quâ rursus fide, quâ conscientia ad Censuram profiliunt?

Verùm ad rejiciendum hanc accusationem nequidem opus fuit vidisse dictata. Nam Discipuli Perillustres Professoris ob oculos ipsis posuerunt hæc clarissima ejus verba: *justi ultra possibilitatem remotam & intrinsecam libero arbitrio &c.* Quid Porro de Martino dicam? viderat ille pariter Epistolam Apologeticam. Insuper Responsum S. Facultatis Coloniensis accuratissimè perlegerat, ut obganniendi an-sam haberet, ubi certè eadem verba ad Articulum V. disertè habentur; & intrepidus tamen pergit Professoris sententiam à mente ipsius alienam contra diserta ejus verba imponere. Quis ullam huic homi-ni fidem in posterum habeat?

At quando Professore contra mentem & clarissima ejus verba Censurâ vexarunt, validissimas profectò ad id faciendum habuerint rationes: Ecce tibi Insolubilem. Censuram promeritus fuit propter similitudinem quam instituit inter potestatem istam in homine sine gratiâ, & potestatem quæ est in homine honesto & sanæ mentis ut incedat nudus per plateas, vel oculos sibi avellat, quam aiunt esse potestatem proximam & expeditam saltem ex parte actus primi. Admiranda ratio! Verumtamen hunc nodum Gordium facillimè dissol-verunt sapientissimi Colonienses axioma vulgari: *sicut omnis simili-tudo, etiam allegata, subsistit tantum pro una parte, sed pro altera claudicat, ita & accusatio vacillat.*

Verùm instat Martinus pag. 71 & seq., D. Denys etiam diffi-militudinem

militudinem addidit. Negavit enim illam poteſtatem eſſe ſimilem poteſtati quâ is qui ligatus eſt poſſet ambulare ligamine ablato, vel qua poſſet volare tribuente Deo ipſi iſtam poteſtatem, vel potiùs neceſſaria ad volandum. Et quidem ſuper hâc reſponſione aſſerit ſe conſuluiſſe Steyartii ſui oraculum. Quis argumento tam firmo reſpondeat? Dic ſodes, *ſanæ vel iſanæ mentis* eras, ut verbis Pedelli Colonienſis utar, cum hæc ſcripſiſti? accipe igitur ruruſ duorum verborum reſponſionem: *diſſimilitudo ſubſiſtit tantum pro una parte, ſed pro altera claudicat.* Quis ferat Doctorem Lovanienſem tam inuulſè ratiocinantem.

Quid? quòd pag. 72. fateatur, Doctores Lovanienſes in Juſtificatione celebris Cenſuræ, item Driedonem, Eſtium, Lemos, Janſenium Gandenſem, *ſenſiſſe quòd ſine gratia detur poſſe quoddam naturale ad ſupernaturales actus, quo illorum omiſſio reddatur libera & culpabilis.* Si id illi abſque Cenſuræ nota dicere potuerunt, cur Leodiienſis Profeſſor eadem dicens arguendus? At *nimum*, inquit, *illius poſſe, ſeu potentie naturalis exceſſum in comparationibus tam ſimilitudinum, quàm diſſimilitudinum, ſuprà relatis declaratum, improbârunt Cenſores.* Verum ſimilitudines planè ſimiles poſuit dicta Cenſuræ Juſtificatione, ut oſtenderunt Lovanienſibus Diſcipuli Profeſſoris. Quâ ruruſ fide id Martinus diſſimulat? libet hîc repetere verba Lovanienſis Juſtificationis: *ut homo poſſit converti, non requiritur ut habeat gratiam ſufficientem eo ipſo tempore quo poſſe dicitur, ſed ſatis eſt ſi habere illam & obtinere, quæ ſufficiat, poſſit, quomodo homo dicitur poſſe manducare panem, etiam cum panem non habet, neque etiam quidquam unde ſibi panem comparet, iſt etiam dicitur videre poſſe qui non habet lucem, ſed in tenebrarum carcerem conſectus eſt, quamvis ſine luce viſurus ſit nunquam.* Quæ inter hæc & illa quæ Profeſſor ſtatuit, differentia? Argus ſit, qui diſcrimen videat.

Ruruſ tandem obgannit Martinus: ſaltem non poſuerunt diſſimilitudines quas poſuit D. DENYS. Quæſo, an vel unus ipſorum non admiſiſſet eſſe diſſimilitudinem inter potentiam quam ſtatuant in homine ſine gratia ad bonum ſupernaturale, & potentiam incendi, quæ impeditur obſtaculis externis, v. g. vinculis, quæ auferre nullatenus eſt in poteſtate voluntatis? Quantumcumque enim vellet ambulare, & ſolvere vincula, non poſſet, cum econtrario volendo removeatur obex cupiditatis, & ſecundum uſitatiffimam Auguſtini phraſim, homo credat & convertatur, ſi velit, & velit ſi voluntas præparetur à Domino. Quisquis proinde hanc diſſimilitudinem negat,

gat, fateatur se Doctrinæ S. Augustini penitus ignarum. Iniquissimum igitur est ac prorsus pudendum quòd & Martinus & Lovanien-
ses Censuræ suæ insillant.

Non is est tamen qui iniquitatem suam agnoscat Martinus. „
Nihilominus, inquit, Professor D. Denys eundem excessum, sepo-
sitis comparationibus, satis expressit illis verbis: *hæc potestas bene agen-*
di correspondens libero arbitrio, & quæ independens est à gratia, consistit in
eo, quòd quidquid præcipitur, & quidquid meritorium est, sint vel actus vo-
luntatis, vel ab ipsis dependentes; consequenter sint talia, ut faciamus, si veli-
mus; nihil quæ magis sit in nostra potestate quàm nostra voluntas, secundum
Augustinum.”

Quis non miretur temeritatem Doctoris in Professore carpentis
ea quæ totidem ferè verbis apud Augustinum sæpius reperire est?
nam de libero arbit. l. 3. c. 3. sic loquitur: *non enim posses aliud sen-*
tire esse in potestate nostra, nisi quòd cum volumus facimus. Quapropter nihil
tam in nostra potestate quàm ipsa voluntas est, ea enim prorsus nullo inter-
vallo mox ut volumus præsto est. Et lib. de spiritu & litt. c. 30. *hoc*
quisquis in potestate habere dicitur, quòd si vult facit; si non vult, non facit.
Ex quibus conficit fidem profecto esse in potestate. Nihil frequentius in
Augustino similibus explicationibus, quibus sæpe addit, *sed voluntas*
præparatur à Domino. Igitur Professor Doctrinam & explicationem
S. Aug. amplectitur. Addit etiam passim, ut Aug., & in hæc ipsâ
observatione non semel posuit, effectum qui est bona voluntas ve-
nire per gratiam, imò non tantum effectum sed potestatem com-
pletam, & possibilitatem cum effectum. Ubi ergo deliquit? Eodem
prorsus modo S. Doctorem intellexit, atque eandem ac Professor
Leodiensis ex ipso sententiam hausit Eminentissimus Cardinalis Bel-
larminus, cum enim sibi objecisset: *si semper requiritur excitatio præve-*
niens, non igitur in potestate hominis erit conversio. Non enim excitatio
ulla est in hominis potestate. Argumentum istud hoc pacto dissolvit:
”Respondeo conversionem semper esse in potestate liberi arbitrii, quo-
niam potest semper converti quando voluerit. Id enim dicitur
esse in potestate [ut Augustinus definit libro de spiritu & litt. cap.
31. & lib. 5. de civ. Dei cap. 10.] quòd adest, quando volumus
& quando nolumus, non adest. Quo sensu admittit Augustinus
ibidem, fidem esse in potestate liberi arbitrii, quia credit homo, si
vult, & si non vult, non credit. Cæterum ipsum velle credere, aut
converti, non potest homo habere, nisi per gratiam prævenientem
acceperit ut possit. Neque est in potestate hominis, ut Deus illum

"vocet atque excitet.... atque hoc eſt, quod ſupra diximus, habere
 "hominem ad actus pietatis, ante omnem gratiam, liberum arbitrium
 "& potentiam remotam, ſed non proximam." Ita ille lib. 6. de
 grat. & lib. arb. cap. 15. Quapropter vel ex hoc capite ſatis ſu-
 perque innotescit Martini protervia, qui maniſeſtiſſimam S. Augu-
 ſtini ſententiam, quin ipſiſſima ejus verba in Professore Leodiensi
 incredibili temeritate ſugillare non erubescit.

Verum quando huic Neoterico Doctore placet Perilluſtris D. De-
 nys atque etiam Lovaniensium in Juſtificatione Cenſuræ, Eſtii, Le-
 mos &c. ut diximus ſententiam reſpuere, diſcutiamus quàm ipſe ad-
 ſtruit. *Nulla, inquit, omnino poteſtas activa quantumvis imperfecta at-
 que remota ad actus ſupernaturales invenitur in homine ſine gratiâ, ſed
 paſſiva dumtaxat potentia recipiendi gratiam.* Ita ille pag. 73 & ſeqq.
 Mirum effatum & Martino dignum: in cujus confirmationem nul-
 lum prorſus è ſcholasticis citat, quia verosiſimiliter nullum poteſt, ni-
 ſi forte quosdam Moliniſtas, aut ipſis affines, quos citare Martinum
 pudet; ſed per conſequentias qualdam nititur opinionem ſuam
 derivare ex nonnullis Patrum & Scripturæ locis, quorum alia nil ip-
 ſum juvant, aliis jugulatur.

Ante omnia ſubit à Martino petere quo pacto ſe diſcernat ab iis
 quibus Concilium Tridentinum hanc fidem oppoſuit: per pecca-
 tum originale in hominibus *liberum arbitrium minimè extinctum eſt, vi-
 ribus licet attenuatum & inclinatum?* quam veritatem olim quoque
 propoſuerat Concilium Arauſicanum cap. 25., nam in hoc poſtre-
 mo agi de libero arbitrio, quantum ad bona ſalutaria & ſupernatu-
 ralia, perſpicuum eſt ex contextu, & de iisdem tota lis erat cum
 hæreticis tempore Concilii Tridentini, ut proinde dubitari nequeat
 quin de iis loquatur. Quò ergo ſe vertet Martinus? ecce libe-
 rum arbitrium ad bonum ſupernaturale per prævaricationem Adæ
 non eſt extinctum, ſed tantum attenuatum. Siquidem per pecca-
 tum originale indubiè homo privatus eſt omni gratiâ. Igitur per-
 manet in homine ſine gratia liberum arbitrium ad bona ſupernatu-
 ralia.

Quid ergo dicet Martinus? liberum arbitrium conſiſtere in po-
 tentia purè paſſiva? dicat, non deerit qui oſtendat quibus ſeſe er-
 roribus illaqueet, neque adeò temerarium opinamur, quàm ut hoc
 ſpondeat aut præſtet.

Et certè conſentiunt Patres & Scholaſtici in definitione liberi ar-
 bitrii, quòd ſit facultas & potentia activa.

Origenes lib. 3. Periarchon cap. 2. liberum arbitrium definit facultatem discernendi bonum à malo, & eligendi quod probaverit. Ita apud Estium.

Theophilus Alexandrinus lib. 2. Paschali, liberum arbitrium esse dicit facultatem operandi, & non operandi quod bonum est.

Damascenus lib. de fide cap. 25., dicit liberum arbitrium esse facultatem eligendi.

Magister in 2. dist. 24. definit., liberum arbitrium esse facultatem rationis & voluntatis, quâ bonum eligitur gratiâ assistente, vel malum eâdem deficiente.

S. Thomas 1. p. q. 83. a. 4., dicit liberum arbitrium non aliud esse, quàm vim electivam. Et 1. 2. q. 1. a. 2., ut notavit Perillustris Professor, liberum arbitrium definit *Facultatem voluntatis & rationis.*

Magistram & S. Thomam sequuntur Scholastici.

Porro *facultas eligendi, facultas quâ bonum eligitur, vis electiva, facultas operandi*, manifestè est potentia activa, & nihil est potens agere, inquit S. Th. 2. cont. gent. 60. nisi per potentiam activam. Igitur liberum arbitrium potentiam activam esse indubitatum est, eamque potentiam per peccatum originale, quod hominem omni gratiâ privat, non esse extinctam, sed tantùm attenuatam & inclinatam, est de fide. His dum contradicit Martinus, Ecclesiam spoliât argumentis quibus adversùs hæreticos vindicat fidem suam de libero arbitrio.

Sunt pariter varia Scripturæ Sacrae loca quæ hæreticis pro libero arbitrio opponat Ecclesia. Deut. 30. habetur: *proposui in conspectu tuo vitam & bonum, & e contrario mortem & malum.....Elige ergo vitam.* Item Eccli. 15. *Deus reliquit hominem in manu Consilii sui.* Et rursus ibid. *ante hominem vita & mors, bonum & malum: quod placuerit ei, dabitur illi.* His aliisque similibus Scripturæ locis Patres & Doctores liberum arbitrium adversùs hæreticos vindicant: verùm ipsorum vim & robur pariter enervat Martini opinio. Cùm enim hæc agunt de Facultate & potentiâ activâ ad bonum supernaturale, his etiam armis Ecclesiam spoliât, & inermem hæreticorum telis objicit.

Martinus in confirmationem commentii sui ex Scriptura & Patribus duo profert testimoniorum genera.

Nonnulla asserunt hominem non posse agere bonum salutare sine gratia, ut sunt Joan. 6. *nemo potest venire ad me nisi fuerit ei datum à Patre meo.* & 15. *sine me nihil potestis facere.* & similia, ubi eviden-

ter sermo est de potestate cum effectu, nec quidquam postulat ut aliud hic reponamus, aut singulis textibus singulatim respondeamus.

Alia sunt testimonia, quibus S. Augustinus post Scripturam Sacram attribuit libertatem nostram charitati & liberationi quâ liberamur à servitute peccati per eum qui dixit : *Si vos filius liberaverit, tunc verè liberi eritis.* Ita citat " Augustinum lib. 1. oper. imperfect. contra Julianum, ubi dicit : *Charitas facit liberum ad ea quæ bona faciendæ sunt.* Et lib. 1. retract. cap. 9. *Voluntas ergo ipsa, nisi Dei gratiâ liberetur à servitute quâ facta est serva peccati, & ut vitia superet, adjuvetur, rectè pieque vivi à mortalibus non potest.* Et ibidem cap. 15. *Voluntas in tantum libera est, quia in tantum liberata.* Et c. 22. *in potestate hominis est mutare in melius voluntatem, sed ea potestas nulla est, nisi à Deo detur, de quo dictum est : dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Fuius Enchir. cap. 30. *ad justè faciendum liber non erit, nisi à peccato liberatus, esse justitiæ ceperit servus. Sed ipsa libertas ad bene faciendum unde erit homini addicto & venditio nisi redimat ille cujus illa vox est : si vos filius liberaverit tunc verè liberi eritis &c.?*

Verùm in his passim testimoniis, & aliis quæ congerit Martinus, manifestum est ex verbis ipsis, Augustinum agere de libertate quam non perfectè adipiscitur homo, nisi in statu justitiæ, atque per gratiam efficacem. Ex his igitur si quid concludere posset Martinus, concluderet hominem absque charitate habituali & gratiâ efficaci, quibus vitia superantur, rectè, pieque vivitur, quibus filii Dei firmus &c., non habere ullam potentiam activam ad bonum supernaturale. Hoc si diceret Perillustris D. Denys, quod Censuræ genus, quod anathema ipso dignum foret? atqui tamen eo patenter impingit Martinus, nec aliud quidquam ex istis Augustini testimoniis conficere potest, præter paucas fortè elocutiones generales, in quibus non negamus agere generatim de potestate ad bonum supernaturale, sed de potestate cum effectu, ut proinde in his adhibenda sit distinctio, cujus paulò antè meminimus.

Prudentiùs hinc sequeretur Steyartium suum, qui & distinguit duplex posse, ut Professor Leodiensis, & cautè refellit ista Martini deliramenta, quibus ex dictis Patrum perperam intellectis in gravissimos errores præcipitaretur. Sic ille in notis suis ad Poëma S. Prosperi, quas cum ipso Poëmate imprimi fecit Ipris anno 1680. ad versum 977.

Libertate agimus, sed libertate redemptâ

Hanc facit notam : *an ergo libertas redimi, aut unquam libera fuisse*

fuisse potest ? sic nimirum disertè docet (Prosper) infra v. 995.

Tunc fiet (cum gratia) cursus velox.

Libera libertas &c.

Unde duo notanda : & quod in sensu Prosperi sine gratia sit libertas (ad bonum utique supernaturale , sequitur enim) & quod per gratiam ipsa libertas insuper liberetur , nempe ad volendum & perficiendum bonum , Deo id operante [Philipp. 2.] de qua libertatis , ut ita dicam , libertate intelligendi etiam sunt SS. Patres Prospero Coataneci , ubi durius nonnunquam ita loqui videntur , ut libertas per peccatum amissa , per gratiam recuperetur : reverà enim hac est libertas , quâ libertate CHRISTUS nos liberavit. Galat. 4.

Unum adhuc petit argumentum Martinus ex Augustino lib. 3. de gratia Christi cap. 3. & seqq. , unde contendit Augustinum agnoscere Pelagium sibi consentire in eo quod possibilitatem fateretur divinitus adjuvari , & inde conficere nititur utrumque , Augustinum scilicet & Pelagium , non admisisse absque Dei gratia naturalem possibilitatem salutaria præstandi. Ignarum oportet esse prorsus Hæresis Pelagianæ , & doctrinæ Augustini , qui sic ratiocinetur , & hæc dicat Martinus , cum ad hunc ipsum articulum Perillustrem D. Denys acculet , eò quod potentiam naturalem sine gratia statuatur. Ita ergo , prout Martini interest , Pelagium modo affirmare , modò negare statuit.

Omnia demum argumenta sua sic concludit Martinus , ut huc recidant , quod si daretur potentia activa , etiam remota , in homine ad bonum supernaturale sine gratia , sequeretur initium Fidei & salutis esse ex nobis , seu ex naturali libertate citra omnem gratiam subsistente , ita ille pag. 80. Siccine Doctor Lovaniensis gratiæ efficacis obliviscitur , ut nesciat libertatem & potentiam istam prædeterminari à gratia CHRISTI , ut se determinet , moveri , ut se moveat : & secundum Augustini verba , indeclinabiliter & insuperabiliter agi , ut agat. Quis id exillimaret ?

Eandem solutionem in Congregatione de Auxiliis Patri Bastidæ Jesuitæ reposuit Pater Lemos his verbis : " Multum laboravit Pater in ostendendâ re clarissimâ [nota benè] quod videlicet ad actum concurrat Deus & liberum arbitrium , ita ut nec solus Deus , nec sola voluntas sufficiat ad producendum actum pœnitentiæ , v. g. sed liberum arbitrium habet propriam activitatem naturalem , quam illi Deus dedit à principio. Admittimus hæc omnia : sed dicimus il-

" lam activitatem esse potentiam remotam , vel capacitatem respec-
 " tu operum supernaturalium ; cui potentiae remotae Deus auxiliis
 " gratiae suae dat virtutem supernaturalem , per quam potentia illa li-
 " beri arbitrii constituitur in actu proximo , applicatur , movetur , &
 " determinatur ad operandum supernaturaliter : ita quod liberum
 " arbitrium habeat ex Deo , & ex gratia , ut liberè benè utatur sua
 " activitate.

Verùm latet profectò anguis in herba , non temerè est quod
 Martinus adeò fervet ut commentum suum stabiliat. Fallor si Lo-
 vanium non videat aliquando hoc ipsum gradum fuisse ad Moli-
 nismum. Etenim ex eo quod homo non habeat ullam libertatem,
 seu potentiam activam sine gratia ad credendum , sperandum , dili-
 gendum , brevi inferetur omnibus hominibus semper adesse gratiam
 sine quâ non imputaretur in peccatum quod non crediderit, non spe-
 raverit , non dilexerit. Hærebitur aliquamdiu in ambagibus sub-
 terminis gratiae proximè & remotè sufficientis. Deinde tandem di-
 cetur, quid potest juvare gratia remotè sufficiens : siquidem per illam
 non possit quis actu credere , sperare , & diligere ? statuendum igitur
 omnibus adesse gratiam proximè sufficientem.

Enimverò quousque in via ista progressus sit Martinus, patet ex
 his quæ habet pag. 83. *Ad servanda præcepta affirmativa supernatu-
 ralia Fidei , spei , charitatis &c. licet requiratur gratia plenè sufficiens ,*
 (nota hæc verba *ad servanda ista præcepta plenè sufficiens* , ubi dicerent
 Lovanienses omnes requiritur gratia efficax) *ea tamen non debet sem-
 per præsens esse dum ista præcepta violantur , sed satis fuerit si ex prævio ali-
 quo violentis demerito desit ; & aliqua gratia etsi non plenè sufficiens adsit ,*
v. g. ad orandum dumtaxat sufficiens ; quâ mediante posset homo gratiam
plenè sufficientem accipere ; quam Deus pro statu via non decrevit cuiquam de-
negare , præsertim qui gratiâ illâ , ad præceptum supernaturale servandum
insufficienti , orando benè usus fuerit.

Igitur, teste Martino, nulli hominum, quantiscumque sceleribus
 mentem sibi excæcaverit & cor obduraverit , deest gratia sufficiens
 ad orandum , quâ mediante possit accipere gratiam plenè sufficien-
 tem ad actus fidei , spei , charitatis & perfectæ conversionis , ur-
 gente nimirum præcepto, quo tenetur credere , sperare , diligere ,
 scelera abdicare , & Deo se reconciliare ; ubi specialiter notandum
 quod gratiam illam maximis etiam peccatoribus præsentem, simpli-
 citer vocet sufficientem ad orandum , & distinguat contra non ple-

nè sufficientem : quippe quæ sit sufficiens ad orandum, & sit non plenè sufficiens ad cætera præstanda.

Quantum nunc igitur Martinus distat à Molinismo ? Ecce, ipso auctore, quilibet homo sceleratus, obduratus, excæcatus urgente præcepto semper habet gratiam simpliciter sufficientem ad orandum, quâ secundum inviolabile Dei decretum potest obtinere gratiam plenè sufficientem ad summa quæque præcepta adimplenda. Hoc pacto in Scholas Academiæ Lovaniensis paulatim serpit Molinismus, quæ scintilla nunc parva, si contemnatur, magnum brevi excitabit incendium. Summam sibi hætenus gloriam peperit Alma Lovaniensis Universitas magni Augustini de gratiâ sententias acerrimè propugnando, hunc semper Doctorem suspexit, coluit, huic firmissimè adhæsit. Verum, O Catastrophen ! Sinu suo filium (an filios) fovet qui hanc ei gloriam mox præripiant ; & Augustino relicto, Molinæ opinationes invehunt. Quis non defleat Celeberrimæ Academiæ sortem ?

Sed unde Martino discrimen istud inter gratiam ad orandum, & gratias ad supernaturales actus fidei, spei, charitatis ? Num ergo oratio non est actus supernaturalis ? Num oramus christianè sine fide, spe, charitate ? Quanquam hoc discrimen commentitium validè confutetur eo ipso quo penitus ignotum fuit SS. Patribus. Imo verò diserte docent gratiam orandi non semper adesse, nec minùs efficacem esse quàm gratiam agendi. E multis locis quibus id apertè significatur, unicum seligimus è S. Fulgentio lib. 2. de verit. præd. & gratia cap. 4. „ dum præcipitur nobis ut velimus, inquit, ostenditur quid habere debeamus, sed quia id ex nobis habere non possumus, admonemur ut à quo nobis datur præceptum, ab ipso petamus auxilium : quod tamen *non possumus petere*, nisi Deus in nobis operetur & velle. ”

Cùm verò Martinus in ejusmodi errores abeat, quorum turpitudinem numquam eluet, nisi palinodiâ, quid dicendum de impudentia quâ D. Denys, aliosque, quos cum ipso conjungit, horribili Censurâ perstringit pag. 78. & 79. Cùm sibi opposuisset discrimen allegandum à D. Denys, ad ostendendam disparitatem inter potestatem ad ambulandum in homine ligato, & potestatem ad bona supernaturalia, etiam meritoria in homine gratiâ destituto, in eo scilicet quòd prior *vinciatur extrinseco ligamine, quod supponitur ligati hominis voluntate tolli non posse* ; Posterior verò *solo ligetur, & coërceatur impedimento voluntaria delectationis &c.* Addit : *hæc probe cohererent si teneretur*

teneretur quòd homini non desit gratia sufficientis auxilium, quo se à terrena delectationis glutino verè possit eximere (ut tenent, docent quæ Thomista) sed inania tantum verba sunt, & offucia in sententia Jansenistarum. Jam ergo Martinus Molinista quidem, sed fucum faciens adhibito Thomistarum nomine, D. Denys, aliosque ejusdem sententiæ Theologos, non modò de Jansenismo vult esse suspectos, quod alibi confutavimus, sed prorsus Jansenistas compellat. Neque hoc ei satis est, pro coronide horum Theologorum corypheos statuit hæreticos à Concilio Tridentino Can. 4. Sess. 6. damnatos. En specimen modestiæ Martinianæ. Aliquid amplius dicere non lubet. Procacitatem istiusmodi malumus Lectoris sententiæ relinquere, quàm fusiùs exagitare. Verùm quâ fronte, qui alios atrocissimis perstringunt Censuris, accusant D. Denys ad articulum tertium, quasi audaciùs aliorum opiniones notasset, ubi tamen modestissimè cum Pontificibus, Cardinalibus, aliisque Theologis gravioribus loquitur. *Abominatio est apud Dominum pondus & pondus.* Prov. 20. 23.

CAPUT XIII.

Refutantur Martini & Censuræ Lovaniensium cavilli ad articulum V.

Articulus V.

Sustinet quoque Professor, dæmonibus & damnatis non esse impossibilia præcepta Dei, ex. gr. præceptum quo tenentur ad Deum diligendum, licet ad ea implenda gratiam non habeant.

Accusatio.

Sunt quidem qui admittant, dæmones & damnatos peccare, Deum non diligendo; sed hoc, quia habeant positivam nolitionem diligendi Deum, & positivum odium ipsius: sed doctrina uti in Articulo repræsentatur, videtur periculosa, & viam sternens, ut etiam justis admittatur deesse aliquando omnis gratia, urgente præcepto, & tamen dicatur non esse ipsis præceptum impossibile; quod videtur pertinere posse ad Propositionem primam ex damnatis Jansenianis. Considerari quoque potest connexio hujus Articuli cum præcedenti, uti etiam cum sequenti.

Responsio S. Facultatis Coloniensis.

Hic articulus in cit. observ. invenitur nihilque continet quod damnatum : sed videtur habere subtilitatem aliquam , quæ sanè intellecta non est periculosa ; unde nec in errorem potest inducere, nec in illam illationem , quasi justis deesset gratia. Nam in obs. 6. habetur : *Ultra istam possibilitatem remotam & intrinsecam libero arbitrio, habent habitum gratiæ & charitatis.* Atque ita Dictata ad invicem collata sensum explicant & limitant.

VINDICIÆ.

Martinus part. 3. opponit Responsioni Coloniensi , quòd sequelam à dæmonibus & damnatis ad justos , quam accusatio conficit , rejecerint Eximii Censores per hæc Professoris verba : *Justi ultra istam possibilitatem remotam & intrinsecam libero arbitrio, habent habitum gratiæ & charitatis.* Sic extra Chorum saltant , inquit , homo petulantissimus, dissimulando quòd in articulo & accusatione agatur de gratia actuali .” &c.

Enimverò tam insulsa, & ridicula est accusationis illatio à dæmonibus & damnatis ad justos , ut nemo ullam verisimilitudinis aut difficultatis speciem in ea conspiciat , nisi qui eodem malo genio ageretur , quo ii qui eam fabricârunt , aut qui ex ea Virum optimum Censurâ notare non erubescunt. Sufficeret ipsam negare , & velut manifestò insulsam rejicere , & quidem quælibet disparitas à Perillustri Professore assignata , eam , plusquam necesse erat , refutabat : adeò ut meritò existimaverint Sapientissimi Colonienses , ampliori non opus esse probatione , quæ tamen ipsa amplissima est. Noverunt enim Sapientissimi Colonienses immensum discrimen quod statuunt Theologi , quantum ad posse attinet inter eum qui habet gratiam habitualement , & eum qui istâ destitutus est, & (quod longè majus est) damnatum & dæmonem , præsertim Thomistæ , ut Alvares , & alii , qui posse & potestatem statuunt ex parte actûs primi , ut vocant. Sed si quærebat Martinus discrimen , quantum ad gratiam actualem inter justos & eos , qui sunt charitate destitu-

stituti, à Professore Leodiensi traditum, vidit allegatum ab ipsius Discipulis in verbis, quæ immediate sequuntur verba à Coloniensibus citata, ubi sic ait: *habent quoque frequentiores gratias excitantes, sive pias motiones, quas Thomistæ gratias sufficientes appellant. Præterea longè aliter in promptu habent Sacramentorum, & specialiter Eucharistiæ susceptionem, unde gratias necessarias recipere possunt, quàm habeant infideles, aut etiam fideles peccatores, præsertim inveterati.*

Cur autem tantopere urget Martinus in articulo & accusatione agi de gratia actuali? nempe ut hic & part. 4. impugnet Professore quasi posuisset hypothese[m] *justis deesse aliquando omnem gratiam actualem urgente præcepto*, ut hinc odiosissima pro libitu in ipsum conjiciat, ut reum agat primæ propositionis inter quinque famosas damnatæ. At certè hic rursus Calumniator est, totque Calumniarum reus, quot Diçteria in Eruditissimum Professore[m] evomit, quot perniciosas consequentias in ipsum congerit. Talem enim hypothese[m] nunquam posuit, eam quæstionem nunquam agitavit. Hæc tanquam certa & indubitata sustinuit. Primò gratiam efficacem necessariam esse justis ad singulos actus bonos, eamque ipsis non adesse dum non perseverant seu cùm in crimen labuntur. Si enim adesset, perseverarent, nec laberentur. Secundò justos, cùm non perseverant, aut labuntur, non habere gratiam proximè sufficientem qualem adstruunt Molinistæ. Hæc ut certa pluribus locis asseruit Theologus Leodiensis, hypothese[m] autem quam Martinus, & illi Lovanienses ipsi affinxerunt ut calumniosam Censuram suam tuerentur, nunquam ingressus est, adeo ut de ipsa nihil habeant extracta, quæ edi curarunt, neque hanc uspiam in dictatis ipsius repererint, qui ea invidiosissimè sunt perscrutati. Quapropter hæc in re, sicut in variis aliis calumniâ sese nunquam purgabant Lovanienses isti, multò minùs autem Martinus, qui eandem recantare audet, postquam in Vindiciis pag. 87. vidit expressè assertum D. Denys talem hypothese[m] non posuisse.

Hæc tamen sic dicta volumus, ut pateat, Censores istos & Martinum perperam & calumniosè Censuram inflixisse in Professore[m] Leodiensem, qui pacis studio profundas istas quæstiones de lapsu justorum, ac de denegatione gratiæ, cùm labuntur, noluit penitus discutere, non verò quòd ullatenùs admittamus hac in parte Martini sensa, nec quòd gravissimorum Theologorum sententias, ipsius, aut Symmistarum suorum, censuræ subjiciamus.

Non ignoramus fuisse nupero Conventui Cleri Gallicani oblatam hanc propositionem huic affinem, ejusque Censuram à quibusdam urgentissimè expostulatam. At noluit Sapientissimus ille Coetus

rationem quidam è Conventu scripsit, quòd gravissimi Theologi illam sententiam sustinerent.

Et verò accuratè cum Augustino considerare oportet, quàm necessaria sit justis ut perseverent, nec è justitiæ statu labantur, sui-
ipforum diffidentia, ut spem totam collocent in gratia CHRISTI
Redemptoris, quam Deus misericorditer donat quibuscumque do-
nat secundum propositum voluntatis suæ: ita ut gratuitam gratia-
rum distributionem providentia Dei ad hoc ipsum ordinârit, & ad-
aptârit, ne justî de viribus suis præsumant, ne sollicitudinem aut
vigilantiam minuant, totam verò fiduciam eò puriùs atque firmiùs
in misericordia ejus per gratiam & merita CHRISTI constituent,
quò majori gratiæ dono ad justitiam pervenerunt.

Sed veniamus ad præcipuum rei caput, ad Professoris propositio-
nem: *daemonibus & damnatis non esse impossibilia præcepta Dei*, eò quòd
juxta communem Theologorum sententiam, licet non demereantur amplius,
non minùs propterea peccent. Eam more suo inanibus argutiolis exa-
gitat Martinus par. 4. Econtrario Sapientissimi Colonenses dixe-
runt ipsam *nihil continere damnati, & sanè intellectam non esse periculosam,*
neque in errorem posse inducere sapienter juxta ac veraciter; si enim
damnata fuit, ostendat Martinus in quo Concilio, à quo Pontifi-
ce, ostendat quo pacto Traditioni repugnet. Id certè nunquam præ-
stabit, præsertim postquam Clarissimus Vindex propositionis ac Pro-
fessoris sensum ita dilucidavit, & argumentis sive à ratione, sive ab au-
ctoritate petitis, tam solidè stabilivit, ut cæcutire Martinum oport-
teat, qui velit obsistere.

Enimverò terminos *impossibile & posse*, item *impossibilitatis & potesta-
tis* rationibus & auctoritatibus SS. Augustini & Thomæ, aliorumque
Theologorum gravissimorum ita enuclear, ut addi nil possit, evin-
citque sufficere dæmonibus naturalem arbitrii facultatem ut præcep-
ta eâdem ratione dicantur ipsis non impossibilia, quâ sustinetur ipsos
peccare. Neque enim peccari ullo modo posset, si prorsus impossi-
bile foret præceptum in quod peccatur. Nihil aptius in hanc rem
addere possemus, quàm si ipsum Defensorem transcriberemus. Qua-
re Lectorem curiosum ad ipsum remittimus.

Verùm hîc detegere est Martini fidem malam. Opposuit ipsi
Clarissimus Vindex Vasquesium hâc in re amplius etiam dicere, quàm
Professor Leodiensis dicat: Fatetur Martinus. Opposuit pariter
Scotistas idem sentire & docere, fatetur id quoque, *sed nihil juvant*
Scotistæ, inquit, *Justificatoris intentum*, eò quòd contendat ipsos non

admittere naturalem libertatem, seu potestatem activam, ne partialem quidem, ad actus supernaturales sine gratiâ. Quid hoc ad rem? ergone Censurâ confodiendus est Perillustris D. Denys, eo quòd eadem dicat de dæmonibus ac Scotistæ? Censurâ ergo pariter notet Scotistas; si autem hos notare non audet, nec Professore audeat.

Sed D. Denys, urget Martinus, statuit libertatem naturalem, seu potestatem activam ad actus supernaturales sine gratia; Scotistæ verò non ita. O lepidum caput! num fortè censurâ dignus erit Vir Perillustris, eò quòd Martini commento non subscribit? ægrè profectò ferremus, si subscriberet: nec plura opus est addere, quando commentum istud ad articulum præcedentem prorsus confutavimus.

At verò unde habet Scotistas non admittere potentiam activam, ne partialiter quidem, ad actus supernaturales sine gratia? affirmat, sed quo argumento? Imò malâ fide omittit, Scotistas in dæmonibus ponere principium activum parziale volitionis meritoriae, ut doctissimus Defensor ostenderat, sed tantum refert, ipsos ponere *principium parziale receptivum bonæ volitionis*. Nimirum ne crederentur Scotistæ admittere libertatem istam naturalem, quam ab ipsis admitti negat.

Verum si omnes Theologi, qui cum Martino Neoterico Theologo de libertate naturali sine gratia non sentiunt, Censurâ afficiendi sint, quàm ingens, Deus bone! Theologorum agmen hujus Viri censuris subiacebit! Ad articulum præcedentem Martini commentum respuentes protulimus Estium, Driedonem, totam Facultatem Lovaniensem &c., & ipsum Steyartium, cujus verba ab Erudito Vindice prolata, hinc repetere lubet: *nec scitur, inquit, quâ specie defendi possit peccari non posse sine gratia*. Ac etiam hæc: *Certissimum est, misericordiae Dei esse, quòd non omnes in primo Adam lapsi, nunc generatim eodem auxilio destituamur: & reverà fuisset destituti, nisi secundus Adam nobis per sanguinem suum succurrisset; peccaturi interim, & de scelere in scelus ruituri, non secus ac modò dæmones cum participibus damnationis suæ peccant continuè, omni tamen gratiæ auxilio destituti*. Aphor. part. 1. disp. 40.

Hæc Steyartii dicta diffimulat Martinus, sed Steyartium sibi generaliter opponens mira replicat pag. 82. *Dico nihil exprobandum, si olim nonnulla tradidisset, quæ nunc minus probaret*. Ut amico suo favet Martinus, aut potius amicus ille sibi ipsi. Adeò immemores sunt homines isti Evangelicæ Regulæ à S. Augustino & omnibus Sanctis tantoperè commendatæ, ut in nos severi, in alios finis benigni

niores. Igitur si olim tradiderit Steyartius quæ nunc minùs probaret, nihil exprobrandum. At si in iis quæ à decem circiter annis dictavit Perillustris D. Denys, quædam posuerit, quæ diu post in dictatis posterioribus omiserit, mitigaverit, explicuerit &c., nihil refert: summâ malignitate perscrutanda erant priora dictata, ut Martini probris Censuræ anathemati subjaceant quæcumque per ineptissimas consequentias, aut apertas etiam impossuras ex iis eruere placuerit. Hoccine est in se ipsum esse severum, in alios benigniorem? Meritò istiusmodi Doctores seria consideratione expendere quæ habet S. Ignatius Jesuitarum Institutor in exercitiis spiritualibus, adjunctâ præsertim P. Lancitii explicatione. Sic iste loquitur in opusc. Spir. 19. cap. 4. "Non sine causa S. P. Ignatius post præfixum suis exercitiis titulum, ante omnes meditationes, hoc primo loco monitum posuit: *supponendum est*, inquit, *Christianum unumquemque pium debere promptiore animo sententiam seu propositionem obscuram alterius in bonam trahere partem, quàm damnare. Si verò nulla eam ratione tutari possit, exquirat dicentis mentem.* si hoc monitum necessarium judicavit S. Pater pro tempore Exercitiorum spiritualium, quo solent esse, tam is, qui exercitia dat, quàm is qui accipit, valdè considerati, valdè circumspecti & valdè propensi ad bona, & magis aversi à malis, quàm antea; quantò magis est necessarium aliis temporibus, quibus non ita consideratè loquimur & conversamur.

Quod autem dico de non damnandis aliorum dictis temerè, idem dictum volo de non damnandis aliorum scriptis, sive illa sint Epistolæ, sive res in Scolis dictari solitæ, sive exercitationes Litterarum Humaniorum nam certissimum est, si quis velit malitiosus esse, potest omnia Scripta, etiam sanctissima, taxare, ipsam quoque Scripturam. " Et hic quidem Lancitius à Scriptoris Societatis celebratur, ut *eruditione, sapientiâ, virtute, sanctitatis opinione clarus.* Utinam tantâ sollicitudine hoc S. Ignatii monitum observaretur, quantâ illud præbuit. Quot hâc ratione dissiparentur calumniæ, quibus Civitates, Provinciæ, Regna imbuuntur!

Quia tamen Martinus vult videri ad objecta ex Steyartio respondisse, hæc ex ejus Aphorismis sibi opponit: *gratiam non esse necessariam ad peccandum*, & respondet: *id esse verissimum, quia nunquam requiritur gratia ad peccandum, sed omnis creatura viatrix sibi sufficit ad malum, absit ut Dei gratiâ eò illam impelli aut promoveri necesse sit.* Quæ explicatio ita convenit scopo & sensui Steyartii, ac asino lyra, ut

aiunt. Sustinet ibi Steyartius hominem omni gratiâ destitutum liberè peccare, quod si negaretur, contendit consequens fore gratiam necessariam esse ad peccandum. Næcias istas Martino dignas ipsi relinquimus, diutiùs illis immorari non placet.

Ceterùm expendere dignetur etiam Lector hanc propositionem, quam Lovaniensis noster Molinismi mango post Steyartium, ut ait, asseveranter pronuntiat pag. 84. " Cum dicit S. Augustinus *Deus* " *impossibilia non jubet, sed jubendo monet facere quod possis, & petere quod* " *non possis, & [ex addito Concilii Trid.] adjuvat ut possis.* Cujus effa- " ti sensus perspicuus minimèque involutus est: quòd Deus jubendo " moneat facere quæ & quantum facilè, promptè & expeditè possu- " mus; & petere seu orare gratiam faciendi quæ non ita promptè ac " expeditè possumus; quodque in facilibus ipse adjuvet ut possimus & " efficiamus; atque in difficilioribus adjuvet, ut petamus & oremus at- " que impetrata faciamus." Nos quidem nullo pacto videmus qua ra- tione Martinus ista conciliare possit cum dogmate de gratuito perse- verantiæ dono, quod mereri de condigno non possumus, ut docent Theologi. Quapropter quo pacto hoc Martini assertum cum sanæ Theologiæ principiis conveniat, dispicere dignentur qui ad dijudican- das istiusmodi quæstiones auctoritate in Ecclesia pollent.

C A P U T X I V.

Dissipantur imposturae & quisquilie Martinianæ ad Articulum VI.

Articulus V F.

Sustinet Professor, auxilia necessaria ad salutem, adeoque gratiam actualem indefinitè, negari hominibus propter originale pecca- tum jam remissum: quem in finem locum Tridentini ex S. Au- gustino, de Deo non deserente hominem justificatum nisi priùs dese- ratur, explicat solùm de desertione per subtractionem gratiæ habi- tualis, non autem actualis.

Accusatio.

Rursus hæc manifestè apparent tendere ad errorem primæ Propo- sitionis damnatæ ex Jansenianis: sic enim justus destitui poterit omni gratia ad implendum præceptum quod jam sub peccato mortali urget. Et hoc ipsum in ordine ad propositionem suam primam docuit Janse-
nius.

nus. Cui quidem inter Theologos famosiores præiverat etiam Estius: sed uel ideò hîc & alibi juxta Theologos sensatos cautè legendus. Certè Tridentinum & Augustinus in contextu ostendunt evidenter se loqui de gratia actuali.

Responsio S. Facultatis Coloniensis.

Articulus hic non allegatur fideliter. Nam in cit. Obs. uti & de peccatis cap. 4. Quæst. 1. Observ. 10. similia habentur, sed non isto modo quo allegantur: quia non dicit quod indefinitè gratia negetur ob peccatum originale, sed quòd negari posset. In quo uti & in sequentibus hujus articuli allegatis nihil damnatum, aut debitè explicanti periculosum. Itaque malè trahitur doctrina eò quòd per se non tendit.

VINDICIÆ.

DUO itaque, ut perspicuum est, respondet S. Facultas Coloniensis. Primum, non allegari fideliter articulum, eò quòd non dicat Professor indefinitè *Gratiam negari ob peccatum originale*, sed tantum *quod negari posset*. Alterum, nihil tradi à Professore damnatum aut debitè explicanti periculosum.

Primum patet ex ipsis Professoris verbis. Alterum manifestò probarunt Eruditissimus Vindex, nec non Perillustris Professoris Discipuli, præsertim cum idem planè doceant Gravissimi passim Theologi, ut Eminentissimus Cardinalis Noris, Doctissimus Lemos, Pientissimus Contensonius post SS. Augustinum & Thomam, deinde Estius, Silvius, Collegium Solmanticense Carmilitarum Discalceatorum, Medina, Didacus Alvarez, quibus etiam pro unâ articuli parte additus est Steyartius. Multiplex quoque discrimen inter Doctrinam Professoris Leodiensis & articulum atque accusationem sic iidem manifestarunt, ut Martino nihil superesse videretur quod objectaret.

At quis homini omnium cavillatorum facilè principi os valeat obstruere? cùm tam perspicua sit hujus Responsionis Coloniensis æquitas, non dubitat ipse incredibili protervia sapientissimos ejus auctores lacescere his verbis pag. 32. "Quas nugas & nœnias nobis

bis vendunt Doctores isti ! Credibilene cuipiam esse queat Professore illum in suis dictatis rudi auditorio proposuisse quæstiones de merè possibilibus Dei ? habetne ullam veritatis aparentiam quod SS. Patres (quos dicit loqui *generaliter nec ullibi excludere istos qui per Baptismum ab Originali justificati fuerunt* , dum , ut ipse ait , docent : *negari posse gratiam propter Originale*) egerint , vel ab eo existimati fuerint egisse de eo quod merè posset fieri , & nunquam contingat ? Apage conjecturas ineptas , & viris eo loco collocatis indignas. ” Quid hoc homine facias ? negantne Colonienses Professore egisse de eo quod reipsa fieri crediderit ? asserunt Professore non dixisse quod indefinitè gratia negetur ob peccatum originale , sed quod negari posset. Hoccine est negare Professore egisse de eo quod fieri crediderit ? ad Dialecticam & ferulam remitti oportet eum qui non videat quantum ista duo discrepent. *Indefinitè gratia negatur & potest negari* , etiam in hypotesi quod reipsa negari contingat. Adeone hebes est Martinus , ut non capiat quod verba illa sonent *indefinitè negari* ? agamus igitur crassiore Minerva , *indefinitè* hoc est , *universaliter* ut accipitur in doctrinali materia ; vel si vis , *sine limitatione* , ut loquuntur Dialectici. Itaque dicere quod gratia negari posset , hoccine est dicere quod reipsa universaliter & sine limitatione contingat , sive fiat , ut negetur ? quis sanæ mentis hæc confundat ? At tolerabilior foret Martini ineptia , nisi ineptiæ incredibilem adderet proterviam , quâ Sapientissimis & Doctissimis Magistris Coloniensibus contra evidentem lucem procacissimè insultat his verbis : *quas nugas & nanias nobis vendunt Doctores isti ! Apage conjecturas ineptas , & viris eo loco collocatis indignas*. Nempe digna sunt ista viro qui nomen Doctoris Lovaniensis gerit , ubi ipse ne communes quidem vocis usitatissimæ significationes intelligit. Si tamen non intelligit : hominis enim insulsi ac procacitati comitem se adjungit mala fides , quâ fingit se non intelligere quod nec ignorat Tyro Dialecticus. Quomodo enim illud non intelligit qui pag. 87. agnoscit Censores Lovanienses de industria in secunda resolutione omisisse vocem indefinitè.

Omiserunt quidem , ait Martinus , *poterant tamen ita loqui* , ut loquitur *articulus*. Ibid. Quomodo probas , Martine ? præmissâ cavillatione , ut persuadeat , Eruditissimum D. Denys egisse universim de omnibus iustis , tametsi diserta ejus verba quæ oppositum planè evincunt , retulisset Defensor , sic argutatur. ” Ex articuli tenore liquidum est , inquit , illud *indefinitè* , non referri ad *personas* , sed ad *gratiam*. Quod

"Quòd autem Professor actualem gratiam *indefinitè*, adeòque *omnem*"
 "(ut habet Lovaniensis Resolutio) gratiam actualem aliquando"
 "posse denegari justificatis, docuerit: meridiano sole clarius est."

Quis non miretur ejusmodi responsum? nam dictum est tibi, Martine, tuisque Lovaniensibus ad Articulum V., vos imponere Perillustri Professori. Istam hypothese[m] non pertractavit, hoc Clarissimus Vindex asseruit ad articulum antecedentem. Hoc idem ad hunc ipsum repetit. Quà ergo fronte pergis imponere? Si docuit, dic ubi. Ais esse sole meridiano clarius: mirum quòd in tanta solis luce nulli adversarii Professoris Leodiensis hoc potuerint invenire. Quid? quòd ex te-ipso te convincam in sole meridiano hallucinari, & calumniari, accipe.

Probatio tua sole meridiano clarior hæc est: "Professor *indefinitè* dixit gratiam ob originale peccatum denegari posse; & faciente ipso Justificatore, docuit actualem gratiam *efficacem* eis denegari. Nulla est autem alia gratia actualis in hoc statu (juxta ejus Doctrinam) nisi *efficax*: ergo cum voluit gratiam actualem *efficacem* *indefinitè* justificatis, urgente præcepto denegari, voluit *omnem* gratiam actualem eis denegari." En probationem luce meridiana clariorem, quàm vis evincere Professore[m] docuisse denegari justificatis urgente præcepto omnem gratiam actualem. Jam igitur si ostendamus non tantum probationem tuam non subsistere, sed continere impudentissimam Calumniam, consequens evadet non suppetere tibi ullam probationem quàm possis dictam Hypotesim Professori Leodiensi tribuere. Si enim suppeteret, non adferres pro manifestissima probatione impudentem calumniam.

Itaque hæc Martini calumnia efficacissimè retunditur iis omnibus locis, quibus Perillustri Professor expressè admittit pias affectiones, five motiones, quas Thomistæ gratias sufficientes appellant. Consultatur q. 1. de gratia observat. 2. q. 2. obs. 4. & 6. & alibi frequenter. Ne autem ignorantiam obtendere possent Censores nostri, fuit ipsis ob oculos positus in Epist. Apolog. textus observationis 5. q. 2., ubi de justis pronuntiat: *habent quoque gratias frequentiores excitantes, five pias motiones, quas Thomistæ gratias sufficientes appellant.* Ut proinde hic rursus pateat hominum istorum mala fides, qui post verba tam perspicua, eandem calumniam recantant. Imò verò istiusmodi gratias Thomisticè sufficientes, quibus Deus ad ostium cordis nostri pulset, adeò non respuit, ut dicta obs. 4. asserat sententiæ suæ nil adversum fore, quamvis supponeretur, nullum, quantumvis barbarum,

barum , esse talium gratiarum expertem. Denique explicationem adoptat , quæ continetur in quinque Articulis Alexandro VII. & VIII. oblatis. Id nominatim videre est in conclusione Tractatûs de Gratia , ubi idipsum expressè monet. Secundus autem ex his articulis sic se habet. " Gratia interior duplex est : alia efficax , quæ
 " semper producit effectum illum , ad quem impellit voluntatem :
 " alia inefficax , quæ voluntatem excitat ad effectum quem non pro-
 " ducit. Prior gratia est , quam simpliciter , propriè , & absolutè
 " efficacem Thomistæ vocant. Secunda autem ea est , quam
 " tum excitantem , tum inefficacem , tum sufficientem , idem signifi-
 " cantibus verbis docent ; huic verè resistit ac renititur voluntas ,
 " eamque eo effectû privatur , ad quem excitat , & ad quem potestatem
 " largitur , superiùs explicato Thomistarum sensu , sufficientem. Po-
 " test quidem illi voluntas consentire , nec tamen , si absit gratia effi-
 " cax , unquam consentit &c. "

Quod igitur Perillustis Professor cum SS. Augustini & Thomæ Discipulis docuit , hoc est , nimirum requiri gratiam per se effica-
 cem ad bonum salutare , & illam non semper adesse justis. Nam
*si illa adesset semper , ut ait , semper etiam præcepta implerentur , cum illa
 juxta ipsos infallibiliter producat suum effectum.* Præterea docuit , dari
 sæpè justis , & aliis hominibus gratias excitantes , sive pias motiones ,
 quas Thomistæ gratias sufficientes appellant , quæ quidem semper
 sunt efficaces respectu alicujus effectûs , sed non vocantur efficaces
 simpliciter , quia ad perficiendum bonum alia necessaria est , quæ
 simpliciter efficax vocatur. Patet igitur insignis Martini calumnia ,
 ac proinde evanescit probatio ipsius sole meridano clarior , quæ insi-
 gni calumniæ innititur.

Nec ideo tamen minùs ferociter pronuntiat Martinus : " Nec D.
 " Denys & sui excusari possunt ex eo quod Thomistæ & quidam alii
 " orthodoxi doceant , omnem in hoc statu gratiam interiorrem esse per
 " se efficacem respectu effectûs proximi ; id enim hi tanquam pro-
 " babile dumtaxat aut probabilius sustinent ; certâ nihilominus fide
 " tenentes , cuivis homini saltem justo , propriè & verè sufficientes
 " ex parte Dei vires , seu actuales gratiarum suppetias ad divina man-
 " data servanda , per *omnium hominum maxime fidelium Salvatoris*
 " Christi Jesu merita , esse paratas , & reapse conferendas ; nisi homo
 " præsertim justus , priori gratiæ defuerit ; & à probabili illâ suâ sen-
 " tentiâ promptissimè recedent hi , si contra fidem illam certò
 " pugnare monstretur. Non sic alii illi comparati sunt ; nam opi-
 nionem

nionem suam [de gratia semper jam effectum sortiente] velut fide „ constantem propugnant mordicus ; propriam verò illam gratiæ „ sufficientiam, cunctis saltem justis præsto, derident & explodunt. „

Quàm multa in hisce verbis, Martine, discutienda veniunt circa hanc fidem tuam ! quàm multa tibi opponenda ! quot quantique Thomistæ tecum ea in re non sentiunt ! In antiquioribus ne vestigium quidem invenies. In quibusdam recentioribus iisque paucis, verba reperies verbis tuis non ab similia, sed ab intellectu tamen tuo mirum quantum aliena. Explica quid intelligas per *vires propriæ & verè sufficientes ex parte Dei*. Etenim Thomistæ omnes constanter & aperta fronte contra te asserent non dari gratiam propriæ & verè sufficientem, quæ eo sensu sufficiat ad divina mandata servanda, ut nulla alia gratia ex parte Dei requiratur ad mandata re ipsa complenda, nisi quæ est per se efficax & prædeterminans. Dices igitur gratiam per se efficacem & prædeterminantem cuivis homini saltem justo ad divina mandata servanda semper esse paratam ? Dices hoc ad fidem pertinere ? hoc adscribes Thomistis, quod totam eorum de prædestinatione & gratia doctrinam funditus evertit ? Explica etiam quid velis dum dicis, *cuius homini saltem justo, & nisi homo præsertim justus*, an videlicet contendas dari omnibus omnino hominibus gratias sufficientes ad divina mandata servanda. Ne autem occlames tales gratias *esse paratas & reapse conferendas* &c. Id quidem ostendimus ad Articulum IV. à te doceri universim, ut Barbaris, Idololatriis, excæcatis, obduratis &c. adsit gratia sufficiens urgente præcepto, sufficiens saltem ad orationem qua obtineatur sufficiens ad complendum mandata quævis supernaturalia. At petulantissimus sis, si hoc ipsum contendas esse de fide. De justis verò diximus ad articulum præcedentem quæstiones quæ suam in Scholis Theologicis auctoritatem habent, neque à te, neque à tuis decidendas aut censurandas esse. Explicate primùm disertis verbis, ut nulla superfit ambiguitas, quid velitis, & quod nondum est decisum Ecclesiæ Authoritate, deferre, si lubet, S. Sedi, ejusque judicium cum modestia expectate. Nos certe cum S. Augustino Epist. 10. palam & intrepide profitemur : *Quoniam propitio Christo Christiani Catholici sumus.... scimus gratiam majoribus ad singulos actus dari. scimus non omnibus hominibus dari.... scimus iis quibus datur misericordiâ Dei gratuitâ dari; scimus eis quibus non datur, justo Dei judicio non dari.*

Porro quàm indignum est Christiano, nedum Theologo, ambi-

guos & involutos loquendi modos studiosè conquirere, dum asserere vult quidpiam esse de fide!

Sed quis ferat calumniam quâ loqueris, quasi Perillustris D. Denys, aliique quos ipsi conjungis, *non ita sint comparati, ut à sententia sua promptissimè recederent, si contra fidem illam certò pugnare monstraretur.* O impudentissimam calumniam! hocine Christianum est? hocine charitatis officium de proximo, de Leodiensi Canonico Theologo, de Viris in primis Catholicis, tam inique sentire? Vir ille Perillustris, & quos sibi conjunctos habet, zelo pro fidei suæ integritate commoti, in faciem tibi exprobrant se nunquam passuros, ut tibi, vel ulli e tua factione cedant prompto, sincero, ac prono fidei obsequio, quippe qui, ut obedientissimi Ecclesiæ Catholicæ filii, iis omnibus, non quæ ex Martini somniis, sed quæ ex Ecclesiæ Sanctionibus ad fidem pertinere probantur, firmiter, & indivulsè inhærent. Non videras igitur declarationem ipsius in Præfatione Refutationis Brevis? Sic se habet: "Libentissime submittere me declaro S. Sedis Judicio omnia, sive hujus meæ Responsionis, sive quæcumque alia sensa, dicta, dictata, vel impressa mea. Ea semper fuit observantia mea erga S. Sedem, atque in ipsa, Deo dante, mori volo." Recordare ergo, Martine, Oraculi Sacri: *Maledici Regnum Dei non possidebunt.*

Cum verò Clarissimus Vindex, necnon Discipuli Eruditissimi Professoris opposuissent ipsum non aliud sensisse quàm Eminentissimus Cardinalis Noris, quàm Lemos, Contensonius post SS. Augustinum & Thomam, itemque Estius, Silvius, Collegium Salmanticense Carmelitarum Discalceatorum, Medina, Didacus Alvarez, mire respondet Martinus pag. 91. "Alterum, inquit, quod *Justificator* objicit, est: non *Estium* modò, sed plurimos alios insignes Theologos ita docuisse. Ad hoc in antecessum suprâ respondimus. Fatemur ita esse, indeque Facultas nostra simpliciter dixit, se tenere oppositum. Occasio autem (ut putamus) erroris in illis Theologis, fuit nimia adhæsiō ad particulares suarum Scholarum opinionēs, & incauta, ac nimia animositas impugnandi contrarias, non satis animadverso periculo."

Quis non miretur juvenis insolentiam? Ecce Viros Gravissimos Eminentissimâ dignitate, summâ eruditione, ac singulari etiam pietate conspicuos, accusare non veretur erroris etiam periculosi, imò nimie adhæsiōis ad particulares suarum Scholarum opinionēs, atque incaute, ac nimie animositatis, impugnandi contrarias. Et hæc audet hester-

nus Theologus, cui scientiæ defectum, dum Doctor inaugurandus erat, opposuerunt Baccalaurei Lovanienses, Vir, nomine quidem Doctor S. Theologiæ, re autem, eruditione, & agendi ratione puer, uno verbo rabula. Ecquis est qui tantam procacitatem tolerare possit?

Ex his ipsis Doctoris nostri verbis patet temeritas & injustitia Censuræ, quâ Lovanienses isti Perillustrem D. Denys notârunt. Inde, ait Martinus, hoc est, propter auctoritatem istorum insignium Theologorum, *Facultas nostra simpliciter dixit se tenere oppositum*. Ergo si homini isti fides est, Censores in D. Denys opinionem Censurâ confixerunt, quam cum plurimis iisque Eminentissimis & insignibus Theologis sustinet, quos ipsi notare ac configere non audent.

Ceterum habemus hîc reum confitentem. Summus Pontifex piæ memoriæ Innocentius. XI. sanxit ut *Doctores caveant ab omni Censura & nota contra eas propositiones quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec à S. Sede recognita, super iisdem iudicium proferatur*. Atqui, fatente Martino & Censoribus, sententia, quam in Perillustri D. Denys censurâ notârunt, adhuc inter Catholicos hinc inde controvertitur, & quidem ipsam sustinent insignes Theologi: Ergo dicti Censores, contra Summi Pontificis Decretum, sententiam illam Censuræ stigmate inusserunt, quæ adhuc controvertitur, & quidem ab Eminentissimis & Eruditissimis Viris sustinetur.

C A P U T X V.

Confutantur Martini Sycophantia & hallucinationes ad Articulum VII.

Articulus VII.

A Mori beatifico Sanctorum in Cælis, & ipsi amoris quo Deus se amat, v. g. Pater Filium & vicissim; dum simul uterque producit Spiritum Sanctum, attribuit Professor libertatem simpliciter dictam (de quali quæritur inter Theologos in ordine ad meritum & demeritum) quantumvis uti admittit, non possit contingere ut non ponatur actus ille.

Accusatio.

Alii quidam ut hanc libertatem adstruerent, admittebant saltem,

quod talis actus posset non poni in suppositione impossibili ; si v.g. Sancti viderent aliquid melius Deo. At Professor non indiget tali hypothefi , seu veriùs fictione ; sed rotundiùs id dicit, quod clariùs tendere videtur ad errorem damnatum in Janfenio , de non requifitâ libertate à neceffitate ad meritum demeritum.

Responsio Sacrae Facultatis Colonienfis.

Nec hic Articulus de Libertate ad meritum & demeritum sincerè allegatur, quia in tract. de actibus humanis cap. 2. quæst. 1. obs. 3. quæritur in quo consistat libertas ? Ex quo hic articulus de libertate ad meritum malè eruitur ; nam potiùs contrarium legitur : & cit. quæst. obs. 6. circa initium dicitur : *Differunt inter se plurimum quid ad essentiam libertatis requiritur, & quid ad rationem meriti. Unde licet in Deo, Beatis & Angelis admittatur libertas, prout & in dæmonibus, non tamen locum habere dicitur meritum.*

VINDICIÆ.

Sapientissimi Colonienfes hunc Articulum optimè refellunt. Dicunt siquidem non sincerè allegari, eò quòd in Tractatu de Actibus humanis cap. 2. q. 1. obs. 5. unde erutus est articulus, non aliud quæratur, quàm in quo consistat libertas ? non autem agi inibi de libertate ad meritum & demeritum. Et hoc quidem evincitur ex eo quod Perillustri Professor obs. 6. sequenti, ubi refert objectiones adversùs ea, quæ dixerat circa essentiam & rationem libertatis, sive in quo ea consistat, expressè afferat : " differunt inter se plurimum quid ad essentiam libertatis requiratur, & quid ad rationem meriti. Unde licet in Deo, Beatis & Angelis admittatur libertas, prout & in dæmonibus, non tamen locum habere dicitur meritum." Insuper addi potest articulum non sincerè etiam allegari de amore quo Deus amat seipsum. Nam Deum liberè seipsum amare non retulit Perillustri Professor nisi ex verbis D. Thomæ quæ protulit tanquam argumentum in confirmationem suæ sententiæ, ut rectè notarunt ejus Discipuli. Hinc patet quàm indignè & inverecundè ad hunc articulum pronunciet Martinus, hallucinari Colonienfes.

ses cum ipse occlamet in lucem perspicuam. Manet hoc evidens ex disertis verbis Professoris, quæ manifestum faciunt Articulum non sincere allegatum, atque Professore non egisse in illa observatione de libertate in ordine ad meritum & demeritum sed potius contrarium legi in dictatis Professoris cit. q. obs. 6. ut aiunt æquissimi Colonienfes. Neque articulo dumtaxat contrarium patet ex dictatis Professoris, sed etiam contrarium accusationi, qua vocatur in suspensionem tertiæ Propositionis damnatæ de non requisita libertate à necessitate, ad meritum & demeritum.

At equidem contendit Martinus, Perillustrem D. Denys non requirere ad meritum & demeritum libertatem à necessitate, sed tantum ex dictis ipsius confici illum statuere aliud quidpiam requiri ad meritum & demeritum, scilicet statum viæ. Hic igitur cardo quæstionis est. Videndum an Professor Leodiensis ad meritum & demeritum requirat libertatem à necessitate, necne. Si hoc expresse & disertè facit, calumniati sunt Censores. Sin aliter, reus est. At frustra hic diu immoraremur. Verba ipsius dicta obs. 6. proximè sequentia post ea quæ citârunt Colonienfes, sunt hæc: " R. secundò, nobis etiam non sufficere libertatem à coactione ad actum liberum, ac proinde non posse nos impingere in condemnationem tertiæ propositionis *ad merendum &c.* quia voluntas in omnibus omnino suis actibus habet libertatem à coactione, etiam in illis in quibus se non determinat ex ductu rationis, prout contingit in appetitu naturali beatitudinis."

Quid hic respondes, Martine? ecce voluntas naturaliter appetens beatitudinem, non est libera libertate quæ requiratur ad meritum, quia non est libera à necessitate naturali, est tamen libera à coactione. Unde D. Thomas q. 10. de potentia art. 2. dicit: *voluntas liberè appetit felicitatem, licet necessario appetat illam.* Quare ergo appetitus, seu amor naturalis Beatitudinis, non est liber sufficienter ad meritum & demeritum? quia voluntas naturæ determinata est ad amandum Beatitudinem, & ideo non est libera à necessitate naturali. Quandocumque ergo in hoc corruptæ naturæ statu secundum D. Denys & Theologos invenitur ejusmodi necessitas naturæ, sive determinatio naturalis ad unum, tunc non est libertas à necessitate naturali, & consequenter non est libertas sufficiens ad meritum & demeritum, & si quis non aliam statueret in hoc corruptionis statu libertatem in actibus meritoriis & demeritoriis quàm qualis

qualis invenitur in amore naturali Beatitudinis, hæretice ſentiret. Nam in amore hujusmodi Beatitudinis voluntas agit ut natura, non autem agit ut voluntas, ut loquitur S. Thomas q. 22. de veritate, & Profeſſor Leodiensis cum ipſo obſ. 4. hujus quæſtionis.

Idem totidem fere verbis rurfus habet de grat. q. 3. obſ. 5. ubi agit de quinque propoſitionibus. propoſitio tertia, inquit: *Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione*, cenſuratur hoc modo: *hæreticam declaramus & uti talem damnamus.*

"Damnata eſt iſta propoſitio, quia falſum & hæreticum eſt, quòd actus ille ſit liber qui non eſt liber à neceſſitate naturali & abſoluta, quamvis liber foret à coactione." Et ibi inter varia exempla rurfus refert appetitum naturalem Beatitudinis.

At exigit etiam Martinus diſcrimen inter libertatem amoris Beatifici, & libertatem requiſitam ad meritum & demeritum. Diſcrimen ipſi allegatum eſt à Diſcipulis Eruditiffimi Profeſſoris ex obſ. 7. quæſtionis è qua eruitur accuſatio. Libertas contradictionis, inquit, eſt illa qua voluntas ſic agit, ut poſſit contingere ipſam non agere: reperitur illa in omnibus actionibus noſtris bonis & malis, ſed non in amore Beatifico."

Sed non dixit, inquiunt Lovaniennes & Martinus pag. 93. & ſeq., requiritur ad merendum & demerendum, ſed invenitur in omnibus actibus meritoriis vel demeritoriis. Pudenda cavillatio & hominibus iſto loco collocatis indigna!

Rurfus pag. 94. opponit Martinus: "D. Denys nuſquam dixit libertatem indifferentiæ, ſeu à neceſſitate reperiri in omnibus actionibus noſtris, ſed tantum libertatem contingentiæ, ſeu potius quandam contingentiam in illis reperiri."

Ex iis quæ diximus, patet Martinum impudenter calumniari, oſtendimus D. Denys expreſſis verbis requirere libertatem à neceſſitate. Sed vult Martinus confundi libertatem indifferentiæ, & libertatem à neceſſitate, ubi magnam cautelam adhiberi monet Profeſſor, ne ſub iſta ſpecie introducatur indifferentia Moliniſtica. Declarat autem ſe admittere indifferentiam eo ſenſu quo admittunt Thomiſtæ, & hanc ipſam libertatem, quam in hac obſervatione vocat libertatem accidentalem ſive contingentiam, vocat etiam primâ obſervatione libertatem indifferentiam.

Quid ergo eſt quod Martinus inſtat, Profeſſorem dixiſſe libertatem contradictionis eſſe illam qua voluntas ſic agit, ut poſſit contingere ipſam

sam non agere, non autem ut possit non agere ? Sic enim rursus locutus est ne libertas contradictionis eo sensu intelligeretur quo intelligunt Molinistæ. Alioquin Perillustris D. Denys terminos istos in ipsa generali ratione libertatis, sive liberi arbitrii, constituit, & obs. 1. ejusdem quæstionis hæc habet : *libertas accipitur propriè & famosè prout correspondet libero arbitrio, importatque agentem sic agere, ut possit non agere.* Sed vult ista bene cum PP. & S. Thoma intelligi, non autem ut Molinistæ contendunt.

Igitur cum Eruditissimus Professor libertatem contradictionis definit illam, *qua voluntas sic agit ut possit contingere ipsam non agere*, hoc utique intellexit ex parte voluntatis, seu libertatis contingere posse ut non agat, sive ex modo quo agit libertas quæ sic agit ut possit contingere ipsam non agere, & ita patet manifestò discrimen ab eo hic allegatum inter amorem Beatificum & actus meritorios ac demeritorios in statu naturæ lapsæ. Etenim voluntas amore Beatifico tota penitus occupatur ac repletur, ita ut non possit actu se determinare ad non amandum. At voluntas Deum amans in statu naturæ lapsæ, non ita pro totâ latitudine suâ referta est amore Dei ; & habet libertatem contradictionis, hoc est, potest seipsam determinare ad non amandum, quantumvis dum à gratia per se efficaci determinata est ad amandum, infallibiliter amet & necessariò necessitate consequentiæ, ut vocant.

His addi non immeritò possunt quæ Perillustris Professor habet in Refutatione Brevi §. 2. de propositionibus condemnatis. " Anonymus, inquit pag. 20., audet dicere, quòd plures ex propositionibus in Baio & Jansenio condemnatis doceam : verum nec ostendit, nec unquam ostendet, me vel unam tantum docuisse. Plus dico, nulla est ex omnibus objici solitis, cujus falsitatem, & condemnationis æquitatem in Scriptis non ostendam. At condemnationem non intelligo eo modo quo ipse ? sic est. Sed optimi quique Scriptores aliter quoque, quàm ipse, intelligunt. Certissimè non potest tutius intelligi, quo sensu sint damnatæ quinque propositiones famosæ quàm ab ipsa S. Sede. Jam verò multis argumentis omninò constat S. Sedem nullatenus intendisse condemnare in ipsis sententiam de gratia per se efficaci, quam sustineo, & ex qua aperte sequuntur quæ auctor libelli carpit in meis dictatis circa materiam de gratia.

Præterea ipsarum condemnationem illo modo intelligere me monui in scriptis meis (nota bene) & adhuc nunc profiteor, quo intelliguntur in quinque Articulis famosis S. Sedi bis oblatis, semel Alexandro VII. ex parte plurium Galliæ Theologorum, & semel

"Alexandro VIII. ex parte Theologorum Belgii. Explicationem
 "in iſtis quinque Articulis contentam non ſolùm ab omni Cenſura
 "immunem eſſe conſtat, ſed inſuper ab Alexandro VII. ſaniorẽ do-
 "ctrinam continere dicta eſt."

Quinque verò Articulorum iſtorum tertius ſic ſe habet: "Ad
 "merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ, non ſufficit
 "libertas à coactione, ſed requiritur libertas à neceſſitate. Quan-
 "tumvis enim gratia per ſe efficax infallibiliter & inſuperabiliter vo-
 "luntatem ad agendum determinet, atque ita nunquam voluntas illi
 "actu diſſentiat; non tamen inducit neceſſitatem, quia non tollit
 "diſſentiendi poteſtatem. Eſt ergo perpetuò in homine lapſo illud
 "quod Thomiſtæ ſtatuunt activæ indifferentiæ genus, quam proxi-
 "mam dicere nihil vetat, dummodò ab hoc verbo ſemoveas illum
 "ſenſum ut voluntas, per efficacem gratiam mota, credatur nunc
 "conſentire, nunc diſſentire, ſive, quod idem eſt, nunc actualem
 "conſenſum, nunc verò actualem diſſenſum cum ejuſmodi gratia
 "componere."

Porro librum in quo hanc declarationem fecit Perilluſtris D.
 Denys in lucem emiſit diuante Cenſuram Lovaniẽſem, ut proinde
 Cenſores non niſi crassâ & affectatâ ignorance illam neſcire po-
 tuerint.

Patet igitur, Profefſorem nil aliud docuiſſe, quàm quod à
 Diſcipulis SS. Auguſtini & Thomæ docetur. Nec in ejus ſcriptis
 quidquam opponitur ulli alteri libertati, quàm Moliniſticæ. Pa-
 tet quoque atrocem eſſe calumniam, quâ Martinus, & Cenſores
 Lovaniẽſes audent Virum Perilluſtrem vocare in ſuſpicionem
 tertiæ propoſitionis famoſæ. Quæ calumnia tam temeraria eſt, ut
 vix credi poſſet eos audere ipſam affingere, niſi ex hæcenus dic-
 tis perſpicuum foret, non diſſimiles in ipſum non ſemel conjeciſſe.

Ex dictis ſuapte corruunt Martini cavillationes & ratiunculæ
 quas conglobat, ut D. Denys reum agat contra ea quæ expreſſe
 docuit. Innituntur enim tam arbitrariis conjecturis, quæ nullius ſunt
 momenti, ubi de Auctoris mente, & verbis conſtat, tum etiam
 manifeſtis impoſturis, qualis eſt e. g. quòd pag. 36. ſimpliciter
 aſſerat, Eruditiffimum Profefſorem obſ. 6. rejicere definitionem
 quâ libertas definitur: *poteſtas ad agendum & non agendum, poſitis
 omnibus ad agendum prærequiſitis.*

Etenim cùm iſtam definitionem ſibi objeciſſet, dat plures reſpon-
 ſiones; in prima & ſecunda illam explicat ut Thomiſtæ, & in
 tertiâ

tertia dicit cum Patre Lemos, & Illustrissimo Alvarez, ipsam liberè rejici, utpote quæ iisdem testibus non inveniatur fulcita auctoritate ullius S. Patris, nec D. Thomæ, aut Magistri Sententiarum, vel alicujus ex Gravioribus, Antiquioribusve Theologis, sed originem habet ab Almaïno Auctore Incelebri, in quo quid carpendum?

C A P U T X V I.

Mala fides, ignorantia, temeritas Martini ad Articulum VIII. detegitur.

ENimverò tædet in sophismatibus, cavillis, imposturis volutari. Dicebat Vates Regius: *Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei.* Vos quicumque Theologum Leodiensem malignis cavillationibus vexatis; quando nullas profertis rationes solidas, nil Christianâ exercitatione dignum opponitis, etiam atque etiam obtestamur, tempus utilioribus consecratum nobis relinquire. Et verò nisi cogeret innocentiae & veritatis causa, ineptas Martini objectiones pati luberet, non refutare. S. Facultatis Theologicæ Colonienfis ad septem Articulos sapientissimas Responsiones quàm potuimus compendiosissimè vindicavimus. Hic unus erat noster scopus.

Additus est postmodum Articulus octavus à Steyartio, ut fertur. At cum non suppeteret in verbis Professoris quod carperetur, ea fœdè truncavit articuli Fabricator, quisquis ille fuerit. His truncatis per consequentiam insulsam contendit Professore incidisse in duas e propositionibus a Pio V. & Gregorio XIII. damnatis. Calumniam luculentissimè confutavit Clarissimus Defensor, adeò ut nil nisi per puerilem cavillationem replicari posse videretur. Quod etiam ex ipso Martini responso patet, tam futuli certè & inani, ut perspicuum sit viro defuisse quod reponeret. Ne quis tamen queratur hæc à nobis frustra asseri, pauca notabimus.

Hæc sunt Perillustris Theologi verba sub titulo: Quæstio 4. obs. prima &c.

Non opus vero est post jam dicta ut inquiramus, an possit dari amor Dei solis naturæ viribus exercitus, quo Deus saltem ut auctor naturæ diligatur propter se, quandoquidem omnes similes quæstiones cessent posito illo principio Augustini, *aut charitate, aut cupiditate.* Deinde nihil minus conforme est auctoritati, quàm quod tales actus exerceri possent ab homine destituto gratiæ auxilio, par-

"tim quia Patres multis in locis generatim pronuntiant, velut rem
 "indubitatam, quod amari non possit Deus sine gratia, imò sæpe ve-
 "lut hæresim rejiciant amorem Dei sine auxilio gratiæ; partim etiam
 "quia infirmitatem nostram tantam esse proponunt, ut nullo modo
 "cum illa sic proposita combinari possit potestas exercendi in hoc
 "statu naturæ lapsæ similes actus sine gratiæ auxilio."

Ex his articulum hunc fabricavit adversarius: *Patres sæpè ut hæresim rejiciunt amorem Dei sine auxilio gratiæ, etiam loquendo de amore Dei ut auctoris naturæ; & hanc articulo accusationem substruxit. Videtur esse ipsissima doctrina Baij, & quidem cum censura adhuc acriori [nam Bains saltem de hæresi non loquitur] in propositionibus damnatis sequentibus: doctrina autem tam acriter hic censurata est D. Thomæ & aliorum.*

34. *Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ: & gratuiti, quo Deus amatur ut beatificator, vana est & commentitia, & ad illudendum Sacris Litteris, & plurimis veterum testimoniis, excogitata.*

36. *Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex sola Philosophia, per elationem presumptionis humanæ, cum injuria Crucis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus.*

Hinc etiam uno articulo censuram suam auxit Facultas, non Facultas Lovaniensis.

Primum igitur objicit Doctissimus Vindex mala fide truncata Professoris verba, neque sincerè sententiam ejus relatam fuisse. Omissa siquidem sunt verba *propter se*, quibus sententiam suam restringit ad amorem Dei verum & propriè dictum, neque ulla unquam ratione aut accusator aut Censores fædam mutilationem excusabunt.

Audiamus tamen Martinum. *Quid ad rem?* inquit. *Quicumque Catholici tenent possibilem aliquem naturalem Dei amorem, non intelligunt alium Dei amorem quàm propter se, ut est author naturæ, ideòque propter se amabilis.* Ea nimirum est Martini temeritas, ut sibi potestatem arroget viros etiam gravissimos & penitus orthodoxos è Catholicorum catalogo expungendi. Estius certè fidem Catholicam doctissimis scriptis plurimum illustravit, eamque adversus hæreticos validissimè asseruit, quodque hæc longè superat profundissimæ eruditioni tantam conjunxit pietatem, ut mortuum scribant eum sanæ fidei fama. Atqui in 2. dist. 26. §. 38. prop. 5. sic scribit: *Homo in statu naturæ corruptæ potest ex viribus naturæ sine gratia Deum aliquo modo diligere.* Postquam autem istam propositionem tum S. Thomæ, tum Conciliorum, & Patrum auctoritate variis argumentis probavit, conclu-

dit:

dit : " Ex quibus omnibus aperte colligitur esse aliquam dilectionem Dei, quâ diligitur, non ut oportet, neque cum voluntate obediendi, & quâ non pervenitur ad Deum, & quæ non est sancta dilectio, nec ad pietatem pertinet, nec ad salutem æternam conducit, atque hujusmodi dilectionem absque speciali auxilio gratiæ haberi non posse, tametsi rectè Augustinus l. 8. de Trinit. c. 7. *Talem dilectionem non dignatur nomine dilectionis, eò quòd non sit vera dilectio, sed potius dicenda cupiditas.* " Deinde argumento secundo à ratione hanc dilectionem naturalem comparat amorì quo carnales Judæi diligebant Deum, " qui suam qualemcumque Dei dilectionem totam referebant ad terrenam felicitatem. " Et propositione 6. allegat in hanc rem S. Thomam scripsisse *dæmones & damnatos naturaliter Deum aliquo modo diligere*, hoc est, quatenus est commune quoddam & universale bonum, ut dixerat hac dist. §. 37. Ex quibus conspicuum est Estium admittere quidem amorem Dei sine gratia, sed eam, quæ sine gratia est, dilectionem adeò non fateri esse dilectionem propter se, ut vix, aut ne vix quidem, nomine dilectionis dignetur.

Igitur vir ille tantus, vir ille pietate tam insignis è scriptorum Catholicorum albo eradendus est, cum omnes Catholici qui tenent possibilem aliquem naturalem Dei amorem, non intelligant alium Dei amorem quàm propter se, ut Martino placet, hæreticæ pravitatis pseudo-Inquisitori, quemadmodum Pedellus Colonienfis compellat.

Insuper Theologi Leodiensis Defensor hæc ejus verba : *In hoc statu naturæ lapsæ* malâ fide omiſſa esse exprobrat optimo, ut res ipsa loquitur, jure. At hic Martinus sibi semper similis, *tertium*, inquit pag. 101., *quod à Justificatore reprehenditur, est quod Lovanienses subiceant, egisse D. Denys de hoc statu naturæ corruptæ.* Sed cum nemo unquam negaverit possibilitatem illius amoris naturalis sine auxilio gratiæ, nisi in hoc statu, & illi expresse conferant assertionem D. Denys cum propositionibus 34. & 36. Baij, in quibus disertè agitur de hoc statu naturæ corruptæ; evidenter agnoverunt & significarunt illum agere de eodem statu. Quid hic magis in Martino miremur? an ineptias & temeritatem, an ignorantiam? fingamus neminem unquam negasse possibilitatem amoris naturalis nisi in statu naturæ corruptæ; tanto amplius oportebat textum Professoris non mutilare, ne ipsi imponeretur quod à nemine antea fuisset dictum. Insuper in propositionibus istis 34. & 36. non ita disertè agitur de statu naturæ corruptæ, cum nec verba id exprimant, neque id ex ipsis manifestò pateat. Verùm quo

faſtu, qua temeritate pronuntiat Martinus, *neminem unquam negaſſe poſſibilitatem illius amoris naturalis ſine auxilio gratiæ niſi in hoc ſtatu?* quaſi omnes Theologos magnus ille Doctor perlegerit, aut omnium ſenſa poſſideat, qui nec domeſticos quidem vidit. Enimverò idem ruruſum Eſtius & Theologus Lovaniſis & Profeſſor Duaceniſis ſupradicta diſt. & eodem §. prop. 3. ità loquitur: *in ſtatu naturæ integræ non potuit homo ſolis naturæ viribus Deum diligere ut auctorem naturæ.*

Si quæ honeſtas adverſariis, eò minùs licuit verba Theologi Leo- dieniſis ità mutilare, quod in iſtis ſententiam ſuam proponat ejusque probationem etiam diſertè conſtituat, ut videre eſt in extractis. *Quia,* inquit, *Patres infirmitatem noſtram tantam eſſe proponunt, ut nullo modo cum illa ſic propoſita combinari poſſit poteſtas exercendi in hoc ſtatu naturæ lapſæ ſimiles actus* [dilectionis Dei propter ſe] *ſine gratiæ adjutorio.*

Qua in re ducem habuit D. Thomam, cujus hæc ſunt verba 1. 2. "q. 109. art. 3." homo in ſtatu naturæ integræ dilectionem ſui "ipſius referebat ad amorem Dei, & ſimiliter dilectionem omnium "aliarum rerum, & ita diligebat Deum plusquam ſeipſum & ſuper "omnia, ſed *in ſtatu naturæ corruptæ* homo ab hoc deficit ſecundum "appetitum voluntatis rationalis quæ propter *corruptionem naturæ ſe-* "quitur bonum privatum niſi ſanetur per gratiam Dei." Ubi S. Tho- mas qua mvis quæſtionem poſuerit de amore Dei ſuper omnia, ge- neratim tamen pronuntiat *in ſtatu naturæ corruptæ voluntatem propter corruptionem naturæ ſequi bonum privatum, niſi ſanetur per gratiam Dei.* Igitur voluntas in ſtatu naturæ corruptæ juxta D. Thomam adhæ- ret bono privato, nec amabit Deum propter ſe, nec ut auctorem naturæ, nec ut auctorem gratiæ, niſi ſanetur per gratiam Dei, ut jam non quæ ſua ſunt quærat, ſed quæ Dei. Ecce ipſam Profeſſo- riſ ſententiam. Qua igitur impudentia accuſator ait *doctrinam quam contendit acriter hic à Profeſſore cenſurata, eſſe D. Thomæ?* Por- ro quâ fronte occlamat Martinus pag. 102. cæcutiſſe Clariſ- ſimum Defenſorem dum objecit quod S. Thomas doceat *hominem in ſtatu naturæ integræ non indiguiſſe dono gratiæ ſuperadditæ naturalibus bonis ad diligendum Deum naturaliter ſuper omnia* (licèt indigeret auxilio Dei ad hoc eum moventis) *ſed in ſtatu naturæ corruptæ indigere hominem etiam ad hoc auxilio gratiæ naturam ſanantis.* item juxta S. Auguſtinum [à D. Thoma relatum] *in libro de hæreſibus hoc pertinere ad hæreſim Pelagianor- um, ut credant ſine gratia hominem poſſe facere omnia mandata divina.* Eſto enim ſtatuat ibi D. Thomas gratiam neceſſariam eſſe ad Deum ſuper omnia diligendum, item ad omnia mandata divina facienda: (quæ tamen ex eodem art. 3. protulimus manifeſtant S. Thomam

quemcumque amorem Dei propter se sine gratia à statu naturæ lapsæ excludere) mentem ipsius esse illam pariter extendere ad omne prorsus bonum ostenderat Clarissimus Vindex ex art. 2. ejusdem quæstionis : ubi S. Doctor ex D. Augustino profert homines nullum prorsus bonum facere sine gratia. Verùm hanc probationem quam inter duos hosce textus inseruerat Defensor, mala rursus fide omittit Martinus ut clamare possit ipsum ita *cæcutiisse ut non adverterit inde liquido firmari quidquid in Lovaniensi resolutione vel in accusatione dictum est contra hunc articulum*, hoc est doctrinam acriter hic à Professore censuratum, esse D. Thomæ; quod tantò impudentiùs ab ipso dicitur, quòd non audeat ipsemet asserere eam fuisse S. Thomæ doctrinam. Contendit enim tantummodò significare S. Thomam in hoc statu elici posse ab homine sine gratia amorem Dei naturalem aliquem inefficacem vel certè hanc opinionem non rejicere. Scilicet ex verbis ipsis D. Thomæ corruere accusationem agnoscit in ipsis, ac simul eam pertinaciter sustinet : adeò difficile est Adæ posteris & imitatoribus fateri errorem. Ad hoc certè opus est gratiâ quam impensè flagitabat Psalmista : *Pone, Domine, custodiam ori meo & ostium circumstantiæ labijs meis, non declines cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis.*

Exprobrat quoque Censoribus Eruditissimus Defensor, quòd pro thesi, sive ut communiter apud Scholasticos, pro conclusione, aut propositione Professoris, quæ hæc est : *non potest dari amor Dei solis naturæ viribus exercitus, quo Deus saltem, ut Auctor naturæ, diligatur propter se*, substituerint argumentum, aut potius partem argumenti, quo thesim seu propositionem suam probat, scilicet hæc verba : *imò Patres sæpè velut hæresim rejiciunt amorem Dei sine auxilio gratiæ*, quæ præsertim exagitant Censores, eò quòd Censuram amoris naturalis continere videantur. Nam profectò quantum reperiat discriminem inter thesim seu propositionem, quam pro sententia sua quis statuit, & argumentum inter cætera unum quo sententiam suam confirmat, nemo non videt. Sæpè contingit ut thesis seu propositio vera sit, argumentum autem non subsit, longèque aliter qui docet, sententiam seu propositionem suam affirmat, quàm argumenta singula quibus illam probat. Ecquis est inter Scholasticos qui ita scripsit, ut pro argumentis & probationibus suis omnibus spondeat ?

Porro hìc etiam habemus vadem pro Theologo Leodiensi, qui Censurâ prætensæ Facultatis est superior. Estius supradictâ dist.

§. 37. ſic loquitur inter probationes propoſitionis ſuæ : *Auguſtinus lib. de grat. & lib. arb. cap. 18. concludit : ſi non ex Deo, ſed ex hominibus eſt dilectio Dei & proximi, vicerunt Pelagiani; ſi autem ex Deo, vicimus Pelagianos. Igitur ex ſententia Auguſtini Pelagianum eſt dicere quod ſolis naturæ viribus poſſit Deus diligere etiam imperfecta dilectione. Et §. 39. Quocirca verum eſt etiam parvam & imperfectam dilectionem quæ nondum valeat ad implenda mandata dum tamen inchoatio quædam ſit majoris & perfectioris dilectionis, Dei donum eſſe per Chriſtum, nec id ſine periculo erroris Pelagiani negari poſſe.* Conferantur verba Eſtii cum verbis Profeſſoris Leodiensis, quid intereſſe reperietur quantum ad acrimoniam locutionis, ſi tamen acrimonia poſſit nominari ? Et hæc ſcripſit à Sæculo Eſtius, nec ulli venit in mentem eum cenſura notare tamquam reum violatæ Conſtitutionis Apoſtolicæ, aut velut propugnatores propoſitionum illarum proſcriptarum. Sed natum eſt noſtris demum temporibus cenſorum genus, qui novos inducant mores, & à nemine hæcenus reprehenta, incredibili temeritate carpant.

Non minus aſſeveranter de impoſſibilitate amoris Dei, etiam ut authoris naturæ ſine gratia, loquitur Em. Cardinalis Bellarminus lib. de grat. & lib. arb. cap. 7. *nos igitur, inquit, ſententiam illam in ipſo titulo capitis annotatam ita intelligimus, ut exiſtimemus non poſſe Deum ſine ope ipſius diligere, neque ut authorem naturæ, nec ut lagitorem gratia, & gloriæ, neque perfectè nec imperfectè ullo modo. Atque hanc non dubitamus ſententiam eſſe S. Auguſtini, imò etiam Scripturarum & Conciliorum, quidquid aliqui minus conſideratè in hac parte ſcripſerint.* Adeò ut mirum ſit Martinum pro oppoſitâ ſententia paginas implere, atque cenſoriâ Magiſtri authoritate definire pag. 110. *certo tenemus Dei amorem in hoc ſtatu ſine gratia poſſibilem, adeòque non ex parte objecti tantum, ſed ex parte principij naturalem, amorem Dei ſcilicet propter ſe, cum alium nullus Catholicus in ejuſmodi ſententia juxta Martinum admittat, atque hoc affirmet eſſe conſequens ex damnatis propoſitionibus 34. & 36., quaſi Pontifex proſcripſiſſet in Baio doctrinam quæ ipſo Cardinale Bellarmino teſte ſententia eſt S. Auguſtini, imò etiam Scripturarum & Conciliorum.* Hæc eſt injuria S. Sedi illata quam ipſi relinquinus vindicandam, nos ad finem properamus, ſi quis plura deſideret, legat quæ ſcripſit Clariffimus & Doctiſſimus doctrinæ Perilluſtris, D. Denys Defenſor.

EPILOGUS.

EX iis quæ hætenus diximus, satis superque, quantum arbitramur, innotescit nos abundè præstitisse quidquid polliciti fueramus. Postquam enim varias Martini contumelias in Viros pietate ac meritis Graves repressimus, postquam item Clarissimum Vindicem defendimus; en singulos Judicii Coloniensis articulos, utpote sapientissimè positos, vindicavimus. Ita est, Martine, id plane à nobis præstitum, atque, ut putamus, leniter satis. Si quædam tibi videntur acerbiora, extorsit à nobis rei indignitas, reluctante etiam propensione nostrâ, nec habes de quo conqueraris, nisi de te-
 ipso. Si quæ superest æquitas, si quod judicium commune, si quæ bona fides, expende quis tu? quos exagitaveris, & quibus convitiis? Tu Doctor privatus, cujus autem existimationis apud ipsos amicos tuos, ipse nosti. Facultatem Theologicam Coloniensem contumeliosissimè invadis, & ubi quidem modestiæ exemplum tibi & omnibus Symmistis tuis præbuit. Etenim Sacra Facultas Coloniensis judicium protulit ut æquissimum & verissimum, ita modestissimum; ne verbulo accusatores, quorum fidem malam, & iniquitatem detegebat, aut quempiam alium læsit. Poterant certè Sapientissimi Doctores, æquitate servatâ, quidpiam longè gravius dicere, sed pro modestia sua istud unum pronunciarunt, *accusationes minus solide factas esse*: idque ad singulos articulos eadem modestiâ comprobaverunt. Quid dici poterat moderatius? quando ita loqueretur Doctor privatus, quis id carperet? atqui judicium istud, non Doctoris privati est, sed totius Theologicæ Facultatis, duodecim omninò Doctorum, qui prævio examine diligenti, concordi omnium suffragio eidem sententiæ subscribunt. Porro in hos omnes ceu nullius authoritatis homines censuram exferis Doctor privatus. Parum est dicere, censuram exferis. Protuli injuriosa, indigna, contumeliosa verba, quæ identidem in eos congeris. Dic ergo nunc aliquid bonâ fide, Martine, hæc adeò perspicua sunt, ut speciem nullam judicii, aut bonæ mentis in facto tuo reperire valeas, nec superest, nisi ut damnes tamquam temeritatis & procacitatis plenum.

Neque Colonienses solum stylo tuo exagitasti, sed Theologos quoque Leodienses non paucos, quin etiam plurimos ex Universitate tua Lovaniensi Eximios ac Eruditissimos, pietate & doctrina conspicuos, in quibus habes quotidie præ oculis undè modestiam, prudentiam, sapientiam discas: & hos, quod gravius est, iis affi-

cis injuriis & contumeliis, ut ostendimus, quæ Viris Catholicis, ac præſertim Eccleſiaſticis longè moleſtiſſimæ & acerbiffimæ ſunt. Denique Perilluſtris D. Denys, quem præcipuo conatu tuus liber impetit, tibi notus eſt, nec te latet eum, ubicumque fuit, in Univerſitate, & poſtmodum aliis in locis, in omnium exiſtimatione & amore ſingulari fuiſſe propter pietatem, manſuetudinem, candorem, charitatem, cæterasque virtutes Doctore Chriſtiano dignas. Ad hæc Scientiæ Theologiæ, ſi quis alius, peritiſſimus eſt, qui ipſam quoque tamdiu, & tantâ aſſiduitate docuit, ut quando quatuor tui ſimiles conferrentur ſimul, ipſe tamen longo, & continuo Theologiam tradendi uſu antecelleret.

Si poſt hæc non proſers adverſus teipſum ſententiam, conſule quid ſentiant paſſim omnes de tua agendi ratione, & teipſum qualis ſis miraberis in Virorum cordatorum mente. Verùm ſuſtinenda erat, inquires, Cenfura cui ſubſcripſeras. Cenfura nimirum ſine forma, ſine lege, ſine æquitate condita, contra veritatem fabricata, cum innocentiae detrimento vulgata, ut hæc peſpicua fecimus; Cenfura quam in partu ſuo ſuffocare nullius magis intererat, quam illorum qui ad eam nomen aut operam contulerunt: Cenfura quæ Authoribus apud Theologos fidem omnem adimit, adeò ut non habeamus quod de Virorum iſtorum Cenſuris in poſterum laboremus. Et ecce quod actum perficit: dum his occupor, nova venit in manus ejusdem farinæ Cenfura, in librum, cui titulus, *Theologia Sanctorum*, à Steyartio, Deſirantio & Martino ſubſcripta, adjutore Sabrano. Iiſdem omninò artibus conſtat quibus hæc à nobis jam confutata: Vagæ & Generales accuſationes Rigoriſmi à Pontifice prohibitæ primum locum obtinent: deinde per ſequelam ex locis generatim indicatis author errorum accuſatur quantumvis oppoſita diſertè tradat &c. Ea quidem conſilio clandestino formata fuit, neque crediderant fore ut Authori libri unquam innoteſceret, quemadmodum ſperaverant neminem eſſe qui dictata Perilluſtris D. Denys Romæ nunc commorantis vindicaret. At quàm decepti ſunt. Effecit Deus, in Providentia ſua adorandus, ut quod ipſi in alios moliuntur in ipſos recidat, atque ut ne hominum iſtorum nomen ulli deinceps imponat, fides omnis eos apud Theologos defecerit.

F I N I S.

Errata, benevole Lector, corrige.

Irendael, Christian ab

S. Facultatis Theologicae Coloniensis Sapientissimum Judicium Pro Doctrina
Perillustris D. Henrici Denys, S. Theologiae Licentiatu Lovaniensis, In
Seminario Leodiensi Professoris, Necnon In Eccl. Leodien. Canonici
Theologi, Adversus Ineptias, cavillationes, aberrationes & imposturas
Doctoris Francisci Martin, in Libello cui titulus: Refutatio

Marianopoli 1701

4 Diss. 959#Beibd.7

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10670280-4